

Kartlegging av arealbrukskonflikter i kystsonen

Et prosjekt utført på oppdrag av Fiskeridepartementet vinteren 2002

Forord

Det forventes en omfattende vekst innenfor de marine næringene i årene som kommer, noe som vil få stor innvirkning på både kystsamfunn, kystnatur og andre interesser. Tilgangen på arealer vil kunne bli en begrensede faktor for denne utviklingen. For at veksten innen havbruksnæringene skal kunne skje med minst mulige konflikter med andre interesser, var det nødvendig å etablere en mer utfyllende oversikt over arealbrukskonflikter som involverer fiskeri- og havbruksnæringene. På bakgrunn av det som er nevnt ovenfor, i tillegg til en forespørsel fra Norges Fiskarlag om en stortingsmelding om arealbruk i kystsonen, ble dette prosjektet startet opp vinteren 2002.

Hovedformålet med prosjektet har vært å samle inn relevant og tverrfaglig informasjon. Vi har derfor vært helt avhengige av en positiv innstilling fra de som ble bedt om å bidra til prosjektet. Det har vi fått til fulle. Vi vil derfor benytte anledningen til å sende en takk alle for innsatsen, både til de som har deltatt i prosjektgruppa og til alle som fra hver sin kant av landet har bidratt med nyttig arealinformasjon.

Arbeidet med prosjektet har vært givende, men også omfattende og krevende. Resultatene av prosjektet er samlet i denne rapporten. Den gir ingen fasitsvar på hva som er rett eller gal forståelse av ulike problemstillinger. Rapporten er heller et forsøk på å samle inn og systematisere ulike syn på arealkonflikter i kystsonen, og hvordan disse varierer i ulike deler av landet. Resultatene bekrefter en god del forhold som sannsynligvis er kjent, men for de fleste vil rapporten også bidra til ny, interessant og tverrfaglig kunnskap.

Oslo / Trondheim, august 2002

Inger Oline Røsvik

Jan Henrik Sandberg

Sammendrag

Bakgrunn:

Tilgangen på egnede arealer vil sannsynligvis bli en begrenset faktor for utviklingen av de marine næringene. For at den forventede veksten skal kunne skje med minst mulige konflikter med andre interesser, var det nødvendig å etablere en bedre oversikt over fiskeri- og havbruksnæringenes arealsituasjon. Dette prosjektet ble derfor igangsatt vinteren 2002. Målsettingen har vært å gi et mest mulig komplett bilde av de reelle arealkonfliktene, vurdert ut fra fiskeri- og havbruksnæringens synspunkt. Kartleggingen skulle beskrive dagens problemstillinger ut fra type konflikt, omfanget av konfliktene samt forventet utvikling.

Organisering og gjennomføring:

Avdelingsdirektør Inger Oline Røsvik ved Fiskeridepartementet har vært prosjektansvarlig, og Jan Henrik Sandberg ved Rogaland fylkeskommune har vært engasjert til å gjennomføre prosjektet. En tverrfaglig referansegruppe har fulgt arbeidet og vært med på å utarbeide de faglige rammene. Arbeidet har basert seg på intervjuundersøkelser med nøkkelpersoner i organisasjoner og etater, som er sentrale i den regionale kystsoneforvaltningen. Totalt ble det gjennomført 59 intervjuer med ca. 90 personer i perioden 15. januar til 15. april 2002.

Resultater:

Resultatene av prosjektet er samlet i denne rapporten. Arbeidet gir ingen fasitsvar på hva som er rett eller gal forvaltningspraksis. Det har i større grad vært lagt vekt på å samle inn og systematisere ulike syn på arealkonflikter i kystsonen, og hvordan disse problemstillingene varierer i ulike deler av landet.

Fiskeri- og havbruksnæringene er involvert i mange ulike, komplekse og til dels store arealkonflikter. Omfanget av problemstillingene varierer svært mye mellom de ulike regionene. Forskjellige etater og organisasjoner har ofte svært ulikt synspunkt på de samme arealkonfliktene, avhengig av perspektiv og definisjon av hva som er "problemet". Selv om enkelte konflikter har blitt redusert de siste årene, er de fleste samstemte i at det har blitt stadig større konkurranse om egnede sjøarealer. Arealbrukskonfliktene vil derfor sannsynligvis fortsette å øke i omfang, men dette vil også være avhengig av hvor godt kystkommuner, forvaltning og næringene klarer å samarbeide.

Arealkonflikter av stor betydning for fiskerinæringen:

Fiskerinæringen opplever et stadig økende press i forhold til aktivitet som er til hinder- eller ulempe for næringen. Arealbrukskonflikter i forhold til havbruksaktivitet har som regel latt seg løse, fordi næringene hittil har hatt et godt samarbeidsklima. Konfliktene i Sør-Norge har mest vært knyttet til konkret arealbruk, ved at konsesjoner har blitt omsøkt i/ved fiskeområder. I Nord-Norge, og til dels Midt-Norge, har det i større grad vært bekymring forbundet med at fiskeoppdrett kanskje kan ha negativ innvirkning i gytefelt og rekefelt. De fleste forventer at arealbrukskonfliktene mellom fiskeri- og havbruksnæringene vil fortsette å øke, dersom havbruksnæringen ekspanderer som forventet. Mange tror de største problemene vil komme i forhold til havbeite.

Fiskerinæringen langs hele kysten opplever konflikter med bl.a. vilt (spesielt sel, men også oter og skarv), villaksforvaltning og til dels seismikkskyting. Fylkesfiskarlagene er kritiske til marint vern og til at fiskerihavner omdisponeres til andre formål. I Sør-Norge er det også betydelige konflikter i forhold til mudring, dumping, spredt hytteutbygging og utlegging av rør og kabler. Taretråling og såkalt "turistfiske" er spesielt konfliktfyllt på Nord-Vestlandet og delvis i Sør-Trøndelag.

Arealbrukskonflikter av stor betydning for havbruksnæringen:

Arealknapphet har hittil, landet sett under ett, i liten grad vært begrensende for utviklingen av havbruksnæringen. I løpet av de siste årene har det allikevel blitt mangel på egnede arealer langs det meste av kysten, kanskje bortsett fra i Finnmark og deler av Troms og Nordland. Hovedårsakene til dette er den store veksten i antallet konsesjonssøknader, samtidig som det har blitt sterkere fokus- og

strengere restriksjoner i forhold til ”veterinære avstandskrav” (for å redusere risiko for smitte) og andre arealinteresser.

Havbruksvirksomhet kan være i konflikt med et vidt spekter av ulike arealinteresser. Mange mener konfliktene i forhold til villaks- og verneinteresser er spesielt framtrepende i disse tider, på grunn av de pågående prosessene med nasjonale laksefjorder og marin verneplan. I Sør-Norge er det betydelige konflikter i forhold til bl.a. friluftinteresser, landskapsinteresser og spredt hyttebygging. Konfliktene blir generelt færre jo lenger nord en kommer, med unntak av forholdet til forsvarrets skyte- og øvingsfelt i Troms.

De viktigste årsakene til at konsesjonssøknader blir avslått, har endret seg noe de siste årene. Antall avslag på grunn av villaksinteresser og fare for forurensning har blitt redusert, bl.a. som følge av at oppdrettskonsesjoner blir omsøkt på mer eksponerte lokaliteter. Veterinære avstandskrav har nå blitt den klart viktigste begrensende faktoren for lokalisering av anlegg. Kravene til avstand mellom ulike konsesjoner/lokaliteter, betydningen av eierskap, konsesjonens størrelse og lokalitetens egnethet m.m. varierer noe mellom de ulike fylkesveterinærene. For øvrig har også hensynet til fiskeriinteressene og ferdseil på sjøen blitt stadig viktigere avslagsgrunner de siste årene.

I forhold til **både fiskeri- og havbruksnæringene** er det ganske stor bekymring for ulike typer forurensning (miljøgifter, prosessvann og akutt forurensning/ulykker) og spredning av ”fremmede” arter (giftige alger, kongekrabbe m.fl.), bl.a. med ballastvann. Mange mener dette er områder som fortjener økt fokus, selv om problemene ikke oppleves som særlig store i dag.

Kystsoneplanlegging:

Det er svært stor tro på at kystsoneplaner kan være et godt verktøy for å avklare arealkonflikter i kystsonen. Det er derimot forholdsvis ulike oppfatninger om hvordan slike planer bør utformes. En stor overvekt av de som ble spurt, mente det var behov for å videreutvikle plansystemet i sjø. Det gjelder både i forhold til økte muligheter for å differensiere av havbruks- og fiskeriformålene, forholdet til ulike ”særlover” og konsesjonsprosesser og forholdet til veterinære avstandskrav. Mange har i denne sammenhengen forventninger til den pågående revisjonen av plan- og bygningsloven.

Kunnskapsbehov:

Det er fortsatt behov for å etablere et bedre kunnskapsgrunnlag for kystsoneforvaltningen. Mange savner god og tilgjengelig informasjon, bl.a. om viktige områder for fiskerinæringen, biologisk mangfold i sjø, ulike naturverninteresser og ikke minst digitale dybde-data. Svært mange peker på at det snarest må etableres en sentral kartdatabase over både gjeldende- og omsøkte konsesjoner/lokaliteter for havbruksvirksomhet, og viser samtidig til at dette vil effektivisere den offentlige forvaltningen. Mange mener det også er helt nødvendig å utvikle ny- og mer solid kunnskap om sykdommer og smitterisiko, noe som kan være basis for å utvikle nye driftsmodeller.

Framtidig samordning av kystsoneforvaltningen:

Det er en allmenn oppfatning at det må etableres bedre samordning og samarbeid innen kystsoneforvaltningen. Selv om langt fra alle mener at det må etableres nye sentrale føringer, mener de fleste at en evt. stortingsmelding om arealbruk i kystsonen må integrere, samordne og prioritere mellom alle aktuelle arealinteresser. I tillegg må den erstatte uklare- og til dels sprikende eksisterende føringer. Flere mener at en evt. stortingsmelding også bør omfatte en overordnet vurdering av summen av de mange ulike tiltakene i kystsonen. I tillegg må det tas høyde for at både næringsliv og arealsituasjon varierer svært mye mellom de ulike landsdelene.

Innhold

1	Innledning	Side:
1.1	Bakgrunn og målsetting	6
1.2	Organisering	6
1.3	Gjennomføring av prosjektet	7
2	Gjennomgang av ulike arealkonflikter av betydning for fiskeri- og havbruksnæringene	
2.1	<i>Arealkonflikter mellom fiskeri- og havbruksnæringene</i>	9
2.1.1	Arealkonflikter mellom fiskeri- og havbruksnæringene	9
2.1.2	Årsaker til arealkonflikter mellom fiskeri- og havbruksnæringene	10
2.1.3	Status for kartlegging av områder for fiskeri- og havbruksnæringene	11
2.1.4	Prioritering av framtidige konsesjoner/lokaliteter for ulike typer havbruksvirksomhet, i forhold til gjeldende fiskeriinteresser	12
2.1.5	Potensielle framtidige konflikter mellom havbeite og andre interesser	13
2.2	<i>Arealkonflikter innen havbruksnæringene</i>	16
2.2.1	Betydningen av tilgang på gode arealer for utviklingen av havbruksnæringene	16
2.2.2	De vanligste årsakene til avslag på konsesjonssøknader for Havbruksvirksomhet	18
2.2.3	Prioritering av ulike former for havbruk ved konkurranse om lokaliteter	20
2.2.4	Generelle minsteavstander mellom lokaliteter for havbruk, som brukes av de ulike fylkesveterinærene	21
2.2.5	De veterinære avstandskravenes betydning for lokalisering av anlegg, transportregime m.m.	24
2.2.6	Forhold av betydning for å redusere smitterisiko og avstandskrav mellom lokaliteter for havbruk	26
2.2.7	Betydning av såkalte ”egnethetsundersøkelser for akvakultur”	28
2.2.8	Praksis for inndraging av konsesjoner/lokaliteter som ikke er i aktiv drift	29
2.2.9	Dispensasjoner fra oppdrettslovens fiske- og ferdselsforbud ved havbrukslokaliteter	30
2.2.10	Behov for et oppdatert register/kartverk over havbrukslokaliteter	30
2.2.11	Endringer av arealkonflikter, som følge av relokalisering av tradisjonelle oppdrettsanlegg til mer eksponerte lokaliteter	31
2.3	<i>Arealkonflikter mellom fiskeri- og havbruksnæringene og andre interesser</i>	32
2.3.1	Sjøverts ferdsel	32
2.3.2	Rør og kabler	34
2.3.3	Ankring og opplagsvirksomhet	36
2.3.4	Dumping og mudring	38
2.3.5	Brygger, flytebrygger, utfyllinger, moloer m.m.	40
2.3.6	Taretråling	41
2.3.7	Skjellsanduttak	43
2.3.8	Seismikk og petroleumsvirksomhet	44
2.3.9	Forsvarets områder og virksomhet	46
2.3.10	Etablerte naturvernområder	49
2.3.11	Planlagte verneområder	51
2.3.12	Villaksinteresser	53
2.3.13	Viltinteresser	56
2.3.14	Landskapsinteresser og estetikk	58
2.3.15	Forurensning	59
2.3.16	Spredning av ”uønskede” arter / ballastvann	61

	Side:
2.3.17 Allmenne friluftsjnteresser	63
2.3.18 Fritidsfiske (inkl. laksenotfiske) og såkalt "turistfiske"	65
2.3.19 Grunneiere til tilgrensende landområder (og den såkalte "strandretten")	67
2.3.20 Marine kulturminner	68
2.3.21 Omdisponering av fiskerihavner	70
2.4 Andre forhold (kystsoneplanlegging, FoU, forvaltning m.m.)	72
2.4.1 Betydning av kommunale- og fylkeskommunale kystsoneplaner	72
2.4.2 Br akvakulturformålet kunne differensieres i kommunale kystsoneplaner?	74
2.4.3 Br fiskeriformlet kunne differensieres i kommunale kystsoneplaner?	76
2.4.4 Innsigelser mot kommunale kystsoneplaner	77
2.4.5 Registreringer / arealbruksinformasjon av betydning for Kystsoneforvaltningen	78
2.4.6 Framtidig FoU-behov for kystsoneforvaltningen	80
2.4.7 Behov for revisjon av lovverk, bestemmelser og retningslinjer for kystsoneforvaltningen	81
3 Ulike etaters og organisasjoners vurdering av konfliktnivået mellom fiskeri- og havbruksnæringene og andre interesser	84
4 Vurdering av konfliktnivået i ulike regioner	86
5 Vedlegg	88
5.1 Anmodning om informasjonssamarbeid (brev fra Fiskeridepartementet til etater og organisasjoner som ble bedt om å bidra til prosjektet)	88
5.2 Spørreskjema som ble brukt til intervjuundersøkelsene / informasjonssinnssamling	92
5.3 Oversikt over bidragsyttere til prosjektet	114

1. Innledning

1.1 Bakgrunn og målsetting

Fiskeridepartementet har som sentrale målsettinger å sikre fiskeri- og havbruksnæringene tilgang til tilstrekkelige arealer, samt å sørge for at den videre veksten innenfor disse næringene skjer med minst mulig konflikter. Det forventes at tilgangen på tilstrekkelige og egnede arealer vil kunne bli en stadig viktigere flaskehals for utviklingen av de marine næringene. Den forventede veksten innen havbruksnæringene vil også kunne få stor innvirkning på både kystsamfunn, kystnatur og andre interesser. På bakgrunn av dette har også Norges Fiskarlag bedt om en stortingsmelding, som skal omhandle arealbruk og forvaltning av kystsonen.

For å få en mer utfyllende oversikt over fiskeri- og havbruksnæringenes arealsituasjon, satte Fiskeridepartementet vinteren 2002 i verk et tverrfaglig prosjekt for å kartlegge arealbrukskonflikter i kystsonen. Prosjektet skulle kartlegge dagens arealsituasjon i forhold til:

- a) Arealbrukskonflikter mellom fiskeri- og havbruksnæringene
- b) Arealbrukskonflikter innenfor havbruksnæringene
- c) Arealbrukskonflikter mellom fiskeri- og havbruksnæringene og andre brukere- og arealinteresser i kystsonen

Kartleggingen skulle forsøke å gi et mest mulig komplett bilde av de reelle arealkonfliktene, vurdert ut fra fiskeri- og havbruksnæringens synspunkt. Kartleggingen skulle beskrive dagens problemstillinger ut fra type konflikt, omfanget av konfliktene og eventuell forventet utvikling. Brukskonflikter innen fiskeriene og arealkonflikter som ikke omfatter fiskeri- eller havbruksnæringene falt utenfor rammene til dette prosjektet. Kartleggingene ble avgrenset til å gjelde sjøområdene innenfor territorialgrensen. Arealbruk på land ble bare behandlet i den grad det var til hinder for fiske og havbruk. Prosjektet har hatt en kostnadsramme på kr 250.000,-, og er i sin helhet finansiert over Fiskeridepartementets budsjett.

1.2 Organisering

Fiskeridepartementet har vært oppdragsgiver for prosjektet. Avdelingsdirektør Inger Oline Røsvik ved Fiskeridepartementet har vært prosjektansvarlig, og Jan Henrik Sandberg ved Rogaland fylkeskommune har vært engasjert til å gjennomføre prosjektet. En tverrfaglig referansegruppe har vært med på å utarbeide de faglige rammene for prosjektet, og har også kommet med innspill underveis. Følgende har vært representert i referansegruppa:

- Fiskeridepartementet: Inger Oline Røsvik, Irene Andersen, Hanne Gjerde / Ole Sperre og Linda Bjørnstad
- Fiskeridirektoratet: Anne B. Osland, Frank Jacobsen og Ragnar Sandbæk
- Kystdirektoratet: Einar Eik og Frode Lorentzen
- Miljøverndepartementet: Erling Gunnufsen
- Norges Fiskarlag: Jan Skjærvø og Torleif Paasche
- FHL Havbruk (tidl. Norske fiskeoppdretteres forening): Knut A. Hjelt
- Havforskningsinstituttet: Einar Dahl
- Fiskerihøgskolen: Abraham Hallenstvedt
- Statens dyrehelsetilsyn: Trude Lyngstad (i slutfasen)

1.3 Gjennomføring av prosjektet

Prosjektet skulle forsøke å samle mest mulig relevant kunnskap om arealbrukskonflikter som omfatter fiskeri- og havbruksnæringene. Innenfor de rammene og ressursene som var tilgjengelige, var det mest å hente ved å intervjuere ressurspersoner fra forvaltning og organisasjoner på regionalt nivå. Det er på dette nivået den bredeste og mest omfattende kunnskapen om fiskeri- og havbruksnæringenes arealbehov finnes. Fordi prosjektet er basert på intervjuundersøkelser, har vi vært helt avhengige av velvillig innstilling hos de som har blitt bedt om å bidra til undersøkelsen. Organisasjoner og etater som ble bedt om å bidra med informasjon var:

- Fiskeridirektoratets regionkontorer
- Fylkesfiskarlagene
- FHL Havbruk ved distriktskontorene
- Skjelldyrkerorganisasjoner (Rogaland skjellforum og Fosen skjelldyrkerlag)
- Kystverkets distriktskontorer
- Forsvarsbygg ved distriktskontorer og sentralforvaltning
- Forsvarskommandoene i Nord-Norge og Sør-Norge
- Fylkesveterinærene (fra Rogaland og Agder og nordover)
- Fylkesmennene (fra Rogaland og nordover)
- Fylkeskommunene (fra Rogaland og nordover)
- Norges turistråd
- Norges havneforbund.

To av fylkeskommunene og Norges havneforbund følte de hadde lite å bidra med, å valgte å ikke svare på undersøkelsen. Mer detaljerte opplysninger om hvem som har bidratt til dette prosjektet finnes i vedlegg 3.

For å kunne gjennomføre intervjuene på en ryddig måte, ble det utarbeidet et forholdsvis omfattende spørreskjema. Spørreskjemaet og det praktiske opplegget for innsamling av informasjon ble først prøvd ut i Trøndelagsfylkene. En justert utgave av spørreskjemaet ble brukt i det etterfølgende arbeidet. Dette spørreskjemaet er vedlagt.

I februar 2002 ble aktuelle organisasjoner og etater tilskrevet av Fiskeridepartementet, og bedt om å bidra med nødvendig informasjon. Brevet (*"Kartlegging av arealbrukskonflikter i kystsonen – anmodning om informasjonssamarbeid"*) er vedlagt. I løpet av de kommende månedene ble de aktuelle organisasjonene og etatene kontaktet per telefon. Den/de som hadde best kunnskap om problemstillingene fikk deretter oversendt spørreskjemaet, som regel på e-post. Totalt ble det gjennomført 59 intervjuer med i overkant av 90 personer i perioden 15. januar til 15. april 2002. Intervjuene hadde en varighet på mellom 1 og 6 timer. Halvparten av intervjuene ble gjennomført som telefonintervjuer, de resterende ble gjennomført gjennom reisevirksomhet.

Det samme spørreskjemaet ble brukt under alle intervjuene. De som bidro med opplysninger måtte bare svare på de delene av skjemaet hvor de kunne bidra med relevant informasjon. Spørreskjemaet ble gjennomgått i fellesskap med prosjektlederen. Hensikten med dette var å sikre at spørsmålsstillingene ble oppfattet på rett måte, og at det ble gitt utfyllende forklaringer på de viktigste problemstillingene. Prosjektlederen har forsøkt å forholde seg nøytral og vise respekt for synspunktene til de som ble intervjuet. Etter at svarene på hver enkelt problemstilling var notert, ble i blant de aktuelle problemstillingene diskutert i mer generelle vendinger.

Det viste seg at tolkningen av hva som ble ansett for å være årsaken til de ulike konfliktene, var avhengig av perspektivet til den/de som ble intervjuet. Ved vurdering av konfliktnivået mellom fiske og naturvern la for eksempel noen vekt på at fiske var til ulempe for verneformålet, mens andre la vekt på at vern kunne være til hinder for fiske. For de fleste av problemstillingene ble intervjuobjektene bedt om å anslå konfliktnivået på en skala fra lite/ingen til svært stort. Det viste seg at det var forholdsvis personavhengig hvor de ulike intervjuobjektene la seg på skalaen.

Etter prosjektleders oppfatning, fungerte gjennomføringen av prosjektet godt. Alle involverte har vært positive til prosjektet og har prioritert å sette av tid til å komme med innspill. Det generelle inntrykket var at de som ble intervjuet bidro med all relevant og tilgjengelig informasjon, og at lite ble ”holdt tilbake”. De ulike etatene og organisasjonene behandlet spørreskjemaet på noe ulike måter. De fleste svarte direkte, mens andre svarte etter at problemstillingene hadde blitt diskutert internt eller tatt opp til styrebehandling. Det så ut til at spørreskjemaet omfattet så godt som alle arealkonflikter av betydning for fiskeri- og havbruksnæringene. Svært få hadde noe å tilføye etter at spørreskjemaet var gjennomgått. I etterkant av intervjuene ble det i enkelte tilfeller tatt kontakt for å fylle ut og justere svarene.

Resultatene av prosjektet er samlet i denne rapporten. Rapporten er ingen vitenskapelig avhandling, som gir fasitsvar på hva som er rett eller galt innen kystsoneforvaltningen. Rapporten er heller et forsøk på å samle inn- og systematisere ulike syn på arealkonflikter i kystsonen, og hvordan disse ulike problemstillingene varierer i ulike deler av landet. Rapporten går i liten grad inn på enkeltproblemstillinger, men legger vekt på å beskrive de store linjene. Resultatene bekrefter en god del forhold som sannsynligvis er kjent, men for de fleste som er interessert i forvaltningen av kystsonen vil rapporten også bidra til ny, interessant og tverrfaglig kunnskap.

I de etterfølgende kapitlene er det utarbeidet en rekke ulike figurer, som illustrerer ulike etaters og organisasjoners oppfatning av problemstillingene. Figurene er basert på svarene fra de som har fagansvar eller er direkte berørt av den aktuelle problemstillingen. Relevante innspill fra andre etater og organisasjoner er kommentert i teksten. Det er viktig å være klar over at det ulike antallet besvarelser fra de ulike organisasjonene og forvaltningsorganene gjenspeiles i figurene. Det er for eksempel dobbelt så mange besvarelser fra fylkesfiskarlag som fra havbruksorganisasjonene. Alt i alt er det gjennomført intervjuer med 10 fylkesfiskarlag, de 9 regionkontorene til Fiskeridirektoratet, 9 fylkesmenn, 7 fylkeskommuner, 6 fylkesveterinærer, 7 av forsvarets etater, 5 havbruksorganisasjoner (inkludert skjelldyrkerorganisasjoner), de 5 regionkontorene til Kystverket, i tillegg til Norges turistråd.

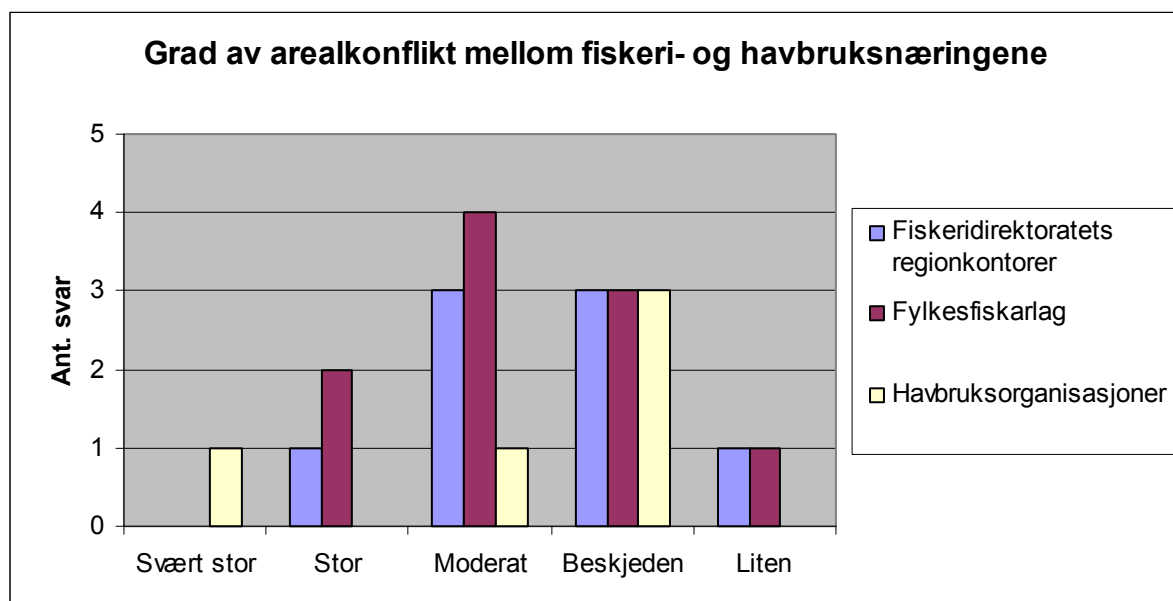
2. Gjennomgang av ulike arealkonflikter av betydning for fiskeri- og havbruksnæringene

Dette kapittelet bygger direkte på besvarelsene på spørreskjemaet som ble utarbeidet i forbindelse med prosjektet. Spørsmålsstillingen(e) fra spørreskjemaet er satt i *kursiv*.

2.1 Areakonflikter mellom fiskeri- og havbruksnæringene

2.1.1. Areakonflikter mellom fiskeri- og havbruksnæringene

Hvor stort oppleves konfliktnivået mellom fiskeri- og de tradisjonelle havbruksnæringene i regionen når det gjelder arealbruk (evt. også i kommuner / andre begrensede områder)?

Konfliktnivået mellom fiskeriinteressene og de tradisjonelle havbruksnæringene er moderat til beskjedent, landet sett under ett. Areakonfliktene er størst i deler av Vest Agder, i Rogaland og i Hordaland, men det har også vært et høyt konfliktnivå i deler av Troms. Konfliktnivået blir ansett for å være lite på Østlandet (hvor det bare er skjelldyrking i beskjeden grad) og i Finnmark.

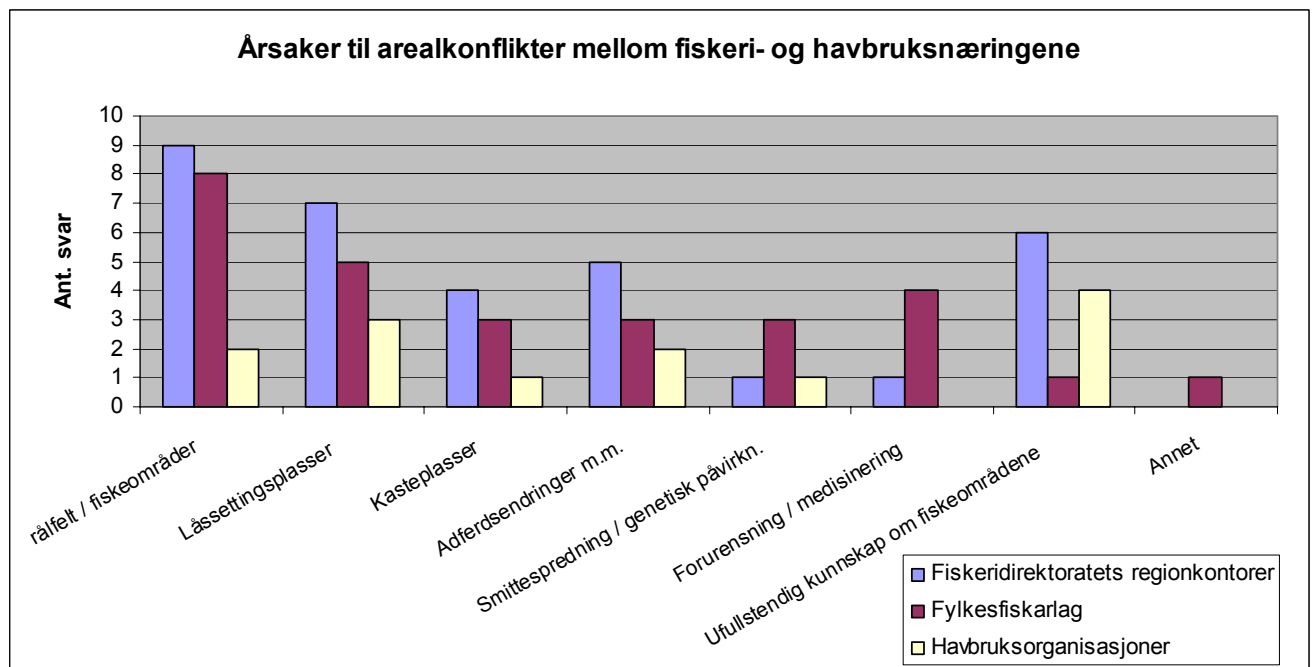
Generelt vurderer havbruksorganisasjonene konfliktnivået som noe lavere enn Fiskeridirektoratets regionkontorer og fylkesfiskarlagene. (Unntaket er Rogaland skjellforum, som mener konfliktnivået i forhold til fiskeriinteressene er høyt). Mange peker på at kryssende arealinteresser mellom fiskeri- og havbruksnæringene i de fleste tilfeller løses på en grei måte, og at det er en god dialog mellom fiskerinæringen og allerede etablerte oppdrettere. Dette understrekes særlig av FHL-havbruk distrikt Nord-Norge og distrikt Trøndelag.

Innen alle fylker varierer konfliktnivået mye mellom ulike kommuner. Det pekes på at konfliktene ofte er størst i kommuner med en aktiv kystfiskeflåte, i kommuner uten noen (god) kystzoneplan og i kommuner hvor havbruksvirksomhet er av forholdsvis ny dato. I etablerte havbrukskommuner er som regel konfliktnivået lavere, avhengig av "historikken" til næringen og forholdet til lokalbefolkningen.

Så godt som samtlige av bidragsyterne til denne rapporten forventer en økning av konfliktnivået mellom fiskeri- og havbruksinteressene de kommende årene, særlig i forhold til den forventede ekspansjonen innen skjelldyrking, oppdrett av marine arter og havbeite. Havbruksnæringene tror at kommende arealkonflikter mellom fiskeri- og havbruksnæringene også vil avhenge av praktiseringen av ”veterinære avstandskrav” mellom havbrukslokaliteter (skjerpede avstandskrav vil også kunne medføre større arealkonflikter i forhold til andre interesser), og om det utvikles alternative modeller for lokalisering av anlegg i forhold til smittefare. For å redusere kommende arealkonflikter mellom fiskeri- og havbruksnæringene, peker mange på gode kystsoneplaner som et viktig verktøy.

2.1.2 Årsaker til arealkonflikter mellom fiskeri- og havbruksnæringene

Hva er hovedårsakene til arealkonflikter mellom fiskeri- og havbruksnæringene?

Arealkonflikter mellom fiskeri- og havbruksnæringene er først og fremst knyttet til konkret arealbruk, ved at fiskere risikerer å bli hindret i utøvelse av fiske i trålfelt og garnfelt. Konflikter har også ofte oppstått der anlegg er omsøkt på/nær låsettingsplasser (for sild, brisling, makrell og sei). Dette gjelder særlig på Sørlandet, i Vestland fylkene og i Trøndelag. Mange mener at kasteplasser (for landnotfiske) de fleste stedene i landet nå bare har ”historisk” verdi. Flere av konfliktene knyttet til kasteplasser er i praksis knyttet til at mange registreringer/kartlegginger ikke skiller mellom kaste- og låsettingsplasser.

I Nord-Norge og Trøndelag har det vært forholdsvis stor bekymring for mulige påvirkninger på villfisk (spesielt torsk) og reker, som følge av fiskeoppdrett i gyteområder. I Nord-Norge er det også knyttet større bekymring til farene oppdrett kan medføre for evt. forurensning, medisiner og genetiske effekter på ville fiskebestander. Det blir også uttrykt en viss irritasjon for at oppdrettsvirksomhet trekker til seg sei og andre fiskearter pga. lys og foring. Flere peker på at kunnskapsnivået på disse områdene er svært mangelfullt, og det er nå

igangsatt forskning for å vurdere enkelte av disse problemstillingene nærmere. På Sør- og Vestlandet er konfliktene mer knyttet til konkret arealbruk, og fiskerne er i mindre grad bekymret for problemstillingene nevnt ovenfor.

Fiskeriforvaltningen, havbruksnæringene og flere fylkeskommunene mener manglende kunnskap om viktige områder for fiskerinæringen bidrar til å gjøre kystsoneforvaltningen uforutsigbar. De mener også at det er problematisk at fiskere i enkelte fylker er tilbakeholdne med å bidra til kartlegging av fiskeområdene. Disse holdningene deles i mindre grad av fylkesfiskarlagene.

Flere fylkesfiskarlag peker på at problemer oppstår fordi konsesjonssøkere og kommuner "glemmer" å undersøke hvor fiskerne har sine interesseområder, i forkant av konsesjonssøknader og kystsoneplanprosesser. Det er også viktig at fylkesfiskarlagene blir involvert i kystsoneplanprosesser og konsesjonssaker, slik at fiskeområder som brukes av fiskere fra andre kommuner/regioner kan bli ivaretatt. Havbruksnæringene har derimot inntrykk av at aktiviteten i ulike lokale fiskarlag er varierende, at fiskeriorganisasjonene i for liten grad tar del i kystsoneplanlegging og at fiskere ofte protesterer på kystsoneplaner og konsesjonssøknader i 12. time. Også flere av Fiskeridirektoratets regionkontorer mener at enkelte konflikter oppstår fordi fiskere / fiskerorganisasjoner reagerer for seint. Havbruksnæringene finner det lite akseptabelt at konsesjonssøknader i områder som allerede er avsatt til akvakulturvirksomhet i kommunale kystsoneplaner, blir avslått pga. "udokumenterte" fiskeriinteresser.

I tillegg til de problemstillingene nevnt i skjemaet ble det kommentert at mangelfull merking av oppdrettsanlegg kan være problematisk. Dette gjelder i særlig grad anlegg for skjelldyrking. I figuren er dette markert under alternativet "annet".

2.1.3 Status for kartlegging av områder for fiskeri- og havbruksnæringene

Hva er status for den fysiske kartleggingen av områder for fiskeri- og havbruksnæringene i regionen (f.eks. trålfelt, gyteområder, lassetingsplasser, havbrukslokaliteter, egnede områder for havbruk m.m.)? I hvilken grad er de ulike områdene verdiklassifisert (differensiert i forhold til betydning / viktighet)?

Status for den fysiske kartleggingen av viktige områder for fiskeri- og havbruksnæringene varierer forholdsvis mye mellom de ulike regionene. De fleste av Fiskeridirektoratets regionkontorer har fylkesdekkende kartverk over gjeldende havbrukslokaliteter og viktige fiskeområder. I Nordland, Troms og Finnmark fylker er det ikke gjennomført noen samlet kartlegging av fiskeriinteressene, men viktige områder for fiskerinæringene blir kartfestet gjennom de ulike kommunale kystsoneplanprosessene. Dette skjer gjennom innspill fra lokale fiskere, fiskarlag og fiskeriretledere.

Kartleggingsmetodikk og datakvalitet varierer også mye mellom de ulike regionene. Oversikten over fiskeriinteressene blir ansett for å være forholdsvis god i Hordaland, Sogn- og Fjordane og Møre og Romsdal. I Trøndelagsfylkene startes det opp en omfattende kartlegging / digitalisering av viktige fiskeområder fra februar 2002. Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal er de regionene som i størst grad har verdiklassifisert / prioritert mellom de ulike kartlagte fiskeområdene.

Viktige fiskeområder og havbrukslokaliteter er tilgjengelig på digital form i Hordaland, Sogn og Fjordane, og til dels i Rogaland (hvor eksisterende fiskeridata og havbrukslokaliteter er

digitalisert av fylkeskommunen). I Hordaland og Sogn og Fjordane er også omsøkte konsesjoner for havbruksvirksomhet digitalisert. Andre regioner har stort sett bare tilgang på analoge kart. Enkelte har pekt på at Fylkesmennes miljøvernavdelinger ofte har digitale data til eget bruk, som viser gjeldende lokaliteter for havbruksvirksomhet.

Flere regionkontorer kan fortelle at kartleggingen av fiskeriinteressene ofte er mangelfull, lite oppdatert og at registreringene i liten grad er kvalitetssikret. Kartleggingen av fiskeområdene kan også ha varierende dekningsgrad. Samtidig har fiskeområder, gyteområder og oppvekstområder ofte en ”diffus” avgrensning, og derfor kan være svært vanskelige å kartlegge. Det har også vært problematisk at en del fiskere er lite villige til å oppgi hvor de driver fiske (særlig rekefiske). Flere nevner at det bør utvikles en ny- og felles standard for hvordan kartlegging av viktige områder for fiskerinæringene skal bli utført, og for hvordan disse områdene skal bli verdiklassifisert.

Egnede områder for akvakulturvirksomhet er i liten grad kartlagt på regionnivå. Det vises for øvrig til spm. 13, som omhandler egnethetsanalyser for akvakulturvirksomhet.

2.1.4 Prioritering av framtidige konsesjoner/lokaliteter for ulike typer havbruksvirksomhet, i forhold til fiskeriinteressene

Hvordan blir framtidige konsesjoner/lokaliteter for ulike typer havbruksvirksomhet (laksefisk, marinfisk, skalldyr, havbeite m. fl.) prioritert i forhold til gjeldende fiskeriinteresser (trålfelt, låssettingsplasser, kasteplasser, gyteområder m.m.)?

Dersom det oppstår arealkonflikter mellom fiskeri- og havbruksnæringene, har fiskerinæringene blitt prioritert i langt de fleste tilfeller. Fiskerivirksomhet har som regel pågått lenge før evt. havbruksvirksomhet ble påtenkt i området, og viktige lokaliteter for fiskerinæringen er selvfølgelig mindre ”flyttbare” enn oppdrettsanlegg. Noen mener også fiskerne kan ha ”hevd” på bruken av sjøområdene. Samtlige av Fiskeridirektoratets regionkontorer opplyser at fiskeriinteresser av betydning prioriteres foran alle typer havbruksvirksomhet, men at det blir utøvd et visst skjønn i forhold til potensialet for verdiskapning. F.eks. har en del kasteplasser i Trøndelagsfylkene blitt mindre viktige, og må nå i en del tilfeller vike for etablering av havbruksvirksomhet. Uttalelser fra både fylkesfiskarlag, lokale fiskarlag eller enkeltfiskere vektlegges tungt av regionkontorene. De største arealkonfliktene oppstår ofte i forbindelse med fiskeområder som ikke er registrert av forvaltningen, og ved at fiskerne protesterer for seint.

De ulike fylkesfiskarlagene er rimelig fornøyd med regionkontorenes behandling av fiskeriinteressene, bortsett fra i noen få enkeltsaker. Også havbruksorganisasjonene støtter opp om at de viktigste fiskeområdene skal holdes av til fiskerivirksomhet, men er kritiske til om marginale / tilfeldige fiskeriinteresser (særlig de som ikke er kartlagt) skal gå foran alle slags havbruksetableringer. Det blir sagt at det sjelden er alvorlige konflikter mellom fiskeriinteresser og etablerte havbruksaktører.

Enkelte av Fiskeridirektoratets regionkontorer mener at fiskeriinteressene må dokumenteres bedre i framtiden, dersom de skal bli tatt hensyn til i samme grad som nå. Sannsynligvis bør områdets produksjonsevne / verdi for havbruksvirksomhet få økt betydning.

2.1.5 Potensielle framtidige konflikter mellom havbeite og andre interesser

Hvilke konflikter vil kunne oppstå mellom havbeite og andre interesser? I hvilken grad kan din organisasjon være med på å redusere slike evt. konflikter?

Det er liten erfaring med havbeite i Norge og dermed stor grad av usikkerhet knyttet til hvordan havbeiteloven vil kunne fungere i praksis. Framtidige konflikter vil avhenge av hvordan- og i hvilket omfang loven blir praktisert. Havbeite er en ny måte å utnytte kystsområdene på, og fortsatt ser de fleste langt flere problemstillinger enn muligheter. Det er mange faglige- og pedagogiske utfordringer, som bør løses før havbeiteloven settes i kraft, noe som vil stille store krav til den sentrale fiskeriforvaltningen. Så godt som alle bidragsyttere til dette prosjektet legger vekt på at havbeite (hvor sjøarealer blir underlagt eksklusiv bruksrett) er problematisk i forhold til prinsippene i allemannsretten.

Fiskeridirektoratets regionkontorer viser generelt svært liten entusiasme for havbeiteloven. I flere regioner er det frykt for at havbeite kan bli det største konfliktemaet langs kysten på lang tid, dersom store områder skal kunne forbeholdes ulike enkeltpersoner / firmaer. Mange regionkontorer (og kanskje spesielt fylkesveterinærene) har også liten forståelse for hvorfor havbeite krever en egen lov. Mange mener havbeite heller burde blitt konsesjonsbehandlet etter oppdrettsloven. Det blir sagt at havbeiteloven har svakere føringer i forhold til arealbruk, smitteforebygging og miljøkrav enn oppdrettsloven (havbeiteloven gir også tillatelse til foring). Det vises også til at forholdet mellom oppdrettsloven og havbeiteloven fortsatt synes uklart. Mange regionkontorer peker allikevel på at de reelle konfliktenes som følge av havbeite sannsynligvis vil vise seg å bli mindre enn først antatt.

Havbeite blir vurdert å ha størst konfliktpotensiale på Sør- og Vestlandet. Temaet har hittil vært mindre omdiskutert, og blitt sett på som mindre aktuelt, i de nordligste fylkene. Allikevel antas det også her at havbeite i store områder vil komme i konflikt med både yrkes- og fritidsfiske. I Møre og Romsdal forventer fiskeriforvaltningen mer ”støy” fra lokalbefolkningen enn fra fiskerne.

Det antas å bli størst konflikter knyttet til havbeite med arter som allerede er underlagt kommersielt fiske (f.eks. hummer), og færre konflikter knyttet til organismer som i liten grad utnyttes kommersielt i dag (kråkeboller og til dels skjell). Skal det være noe poeng å søke om havbeitekonsesjon, må den omsøkte lokaliteten være et egnet som oppvekstområde for den aktuelle arten. Da vil de aktuelle organismene som oftest finnes der fra før av, og havbeite vil kunne komme i konflikt med eksisterende fiske. På den andre siden vil det også være svært kontroversielt å innføre nye arter (f.eks. kongekrabbe) til et område i havbeitesammenheng.

Fiskarlagene mener havbeiteloven i utgangspunktet er uhyre konfliktfylt i forhold til fiskeriinteressene. Enkelte ser for seg ”krigstilstander”, dersom havbeite vil redusere mulighetene for tradisjonelt fritids- og yrkesfiske over større områder. Ytringer fra fylkesfiskarlagene om havbeiteloven spenner seg fra ”hinsides all fornuft” til ”en kan ikke si nei til alt nytt over alt”. Motstanden mot havbeite er størst på Sør- og Vestlandet. Fylkesfiskarlagene i Møre og Romsdal og Midt-Norge har en noe mer avventende holdning. De sier de ikke er prinsipielle motstandere av havbeite, men forventer en konstruktiv dialog om hvor- og hvordan havbeite kan tillates. Fylkesfiskarlagene i Nord-Norge tror også havbeite vil kunne være svært konfliktfylt, men mener havbeite er mindre aktuelt i denne landsdelen.

Samtlige fiskarlag sier klart fra om at de ikke vil godta restriksjoner på eksisterende fiske (rekefiske, notkast, krabbefiske m.m.) pga. havbeite. Havbeite med hummer er derfor lite ønskelig i områder det drives hummer- og krabbefiske fra før. Havbeite med kamskjell kan komme i konflikt med dykking / fangst av ville kamskjell. Det vil også kunne bli ”opprør”, hvis det viser seg at havbeitekonsesjoner i praksis baserer seg på enerett til fangst av ville organismer. Mange fylkesfiskarlag er også negative til havbeite i gyte- og oppvekstområder, og det er en viss bekymring for evt. genetiske interaksjoner mellom ”naturlige”- og utsatte organismer. Forholdet mellom utsatte og naturlig forekommende organismer av samme art er heller ikke godt nok avklart på andre områder, bl.a. i forhold til omsetning (jfr. omsetningsproblematikken knyttet til oppdrettstorsk). Det stilles også spørsmål til hvem som skal kunne få havbeitekonsesjoner og om slike konsesjoner kan pantsettes.

Havbruksorganisasjonene tror også at havbeite over store arealer kan være konfliktfylt, først og fremst pga. manglende kunnskap, praktisk erfaring og juridiske avklaringer i forhold til andre interesser. I forhold til eksisterende havbruksvirksomhet er det en viss bekymring for fare for smitte med innførte havbeiteorganismer og praktiseringen av avstandskrav knyttet til havbeitekonsesjoner. Det vises til et eksempel på stor lokal motstand mot havbeite i Trøndelag pga. en mangelfull prosess og et svært stort omsøkt område.

Fylkesveterinærene mener at hensynet til smitteforebygging i stor grad har blitt neglisjert i havbeite-loven. De peker på at de også har ansvar for å ta hensyn til eksisterende havbruksvirksomhet, og mener helt klart at det må kunne stilles krav om bl.a. avstand mellom områder for havbeite og annen akvakulturvirksomhet. I tilfeller der det kan være stor risiko for spredning av smittsomme sykdommer må det også stilles krav om restriksjoner på transport av havbeiteorganismer. Ellers peker flere fylkesveterinærer på at det er få klekkerier for kamskjell og hummer i Norge, noe som kan øke risikoen for spredning av sykdommer over store avstander. Fylkesveterinæren for Rogaland og Agder viser til den potensielle faren for spredning av hummersykdommen gafgemi (norsk hummer har liten motstandskraft mot denne sykdommen), knyttet til levendelagring av amerikansk hummer for konsum. På Kvitsøy i Rogaland ligger det i dag en karantenestasjon for canadisk (amerikansk) hummer og et klekkeri som produserer havbeitehummer ved samme havnebasseng.

Kystverkets distriktskontorer og Forsvaret er også usikre på hvordan havbeite-loven kan fungere i praksis. De ser problemstillinger i forhold til mulige ankringsområder, forsvarets skyte- og øvingsfelt og for hvordan evt. høsting av havbeiteorganismer kan foregå i farleder/ankringsområder. Et par av de siste konsesjonssøknadene i Sogn og Fjordane og Sør-Trøndelag omfatter svært store arealer (ca. 40.000 daa), og det stilles spørsmål til hvordan så store områder kan merkes uten å komme i konflikt med ferdselen på sjøen. Det er også utfordringer knyttet til hvordan havbeiteområder kan avgrenses mot land / i forhold til grunneierinteresser (strandretten går som kjent lenger enn grunneierretten).

Fylkesmennenes miljøvern-avdelinger legger vekt på at friluftsjakter og fritidsfiske i minst mulig grad bør begrenses av havbeite. Enkelte av fylkesmennene nevner også en viss bekymring for evt. genetiske interaksjoner mellom utsatte organismer og stede-gne bestander (jfr. forholdet mellom villaks og oppdrettsslaks). Enkelte av fylkesmennene peker på at de ikke ønsker havbeite i områder som er aktuelle for marint vern.

Fylkeskommunene viser til mange av problemstillingene nevnt ovenfor, og er særlig bekymret for restriksjoner i forhold til friluftsliv og for reiselivsnæringene. Fylkeskommunene ser også at havbeite kan komme i en viss konflikt med tarefiske og skjellsanduttak. Flere

fylkeskommuner er allikevel åpne for at havbeite kan prioriteres foran skjellsanduttak i egnede områder.

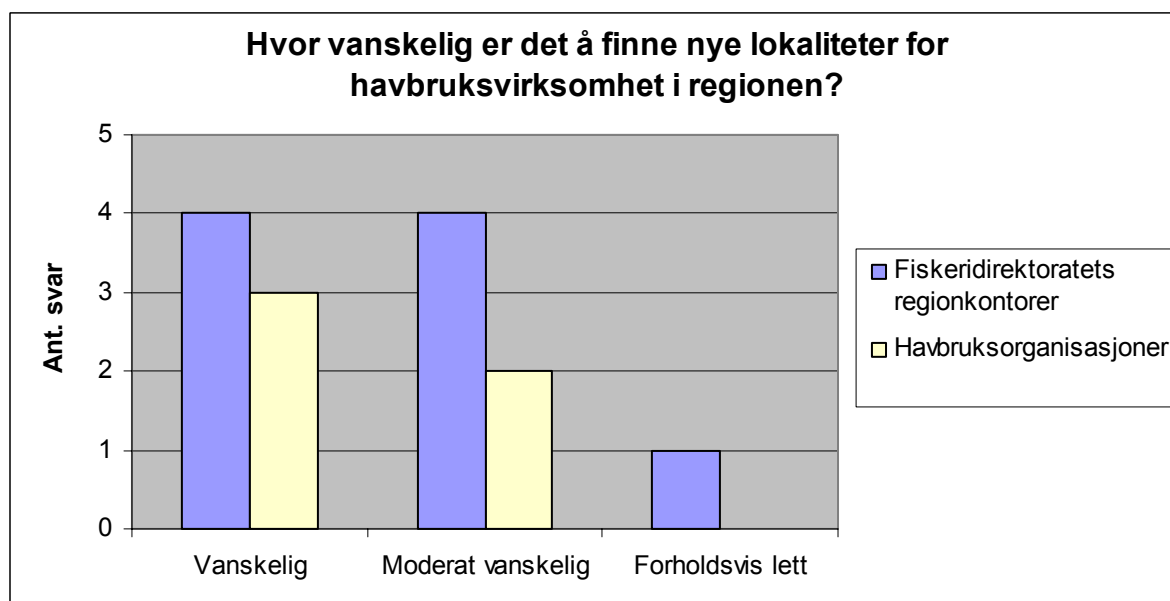
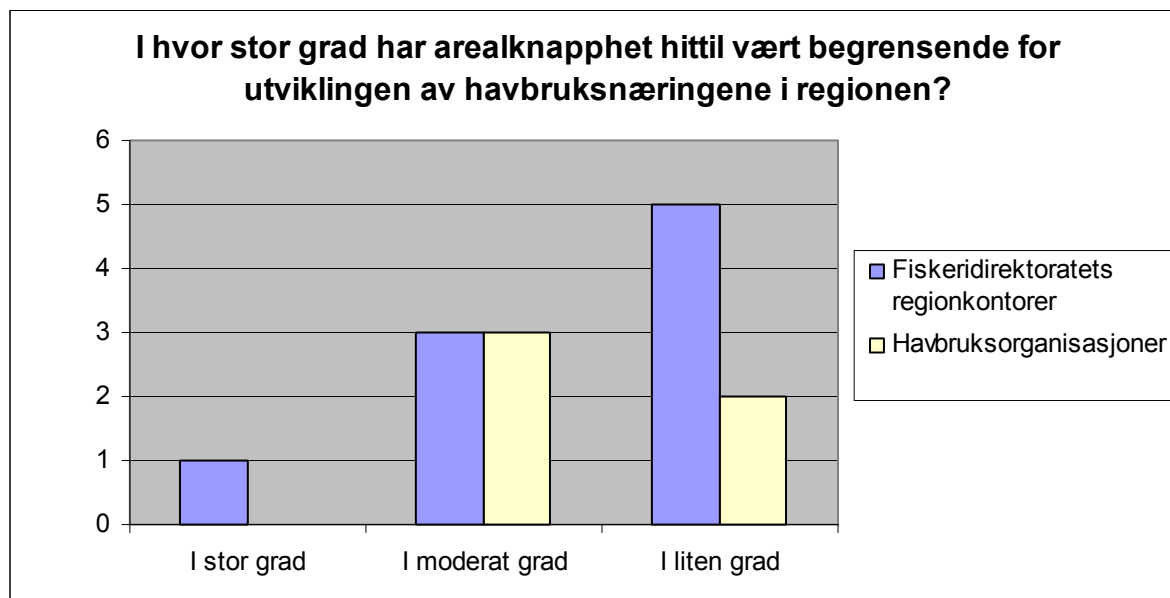
Det ble nevnt mange ulike tiltak som kan vurderes for å gjøre havbeite mindre konfliktfylt (realismen i de ulike foreslåtte tiltakene er ikke vurdert). Aktuelle tiltak kan være:

- Svært mange mener at havbeitekonsesjonene må ha en øvre arealbegrensning, og at havbeite må testes ut før det iverksettes i stor skala. Konfliktene kan minskes ved at det i starten gis midlertidige prøvetillatelse i begrensede områder.
- Mange mener også at havbeitekonsesjoner også må ha en tidsavgrensning. Selv om det er viktig med kontinuitet bør konsesjonene fornyes, f.eks. etter 10 år.
- Lokalt eierskap (og ikke investorer ”utenfra”) er nødvendig for å gi havbeite legitimitet. Konfliktene kan bli redusert ved at konsesjoner forbeholdes lokalbefolkningen, evt. ved at lokalbefolkningen blir ”medeiere”. Hvis det er praktisk mulig, bør konsesjonene gis til:
 - Lokale manntallsførte fiskere
 - Lokale fritidsfiskere som tradisjonelt har fisket på den utsatte arten
 - Direkte til kystkommunene
- Verdien i kystsonen må i stor grad bli værende i lokalmiljøene, ved at lokalbefolkningen sikres anledning til å fange like mye krabbe, hummer og skjell m.m. som før.
- Flere tror at kystkommunene generelt vil være svært negative til havbeite, men at dette forholdet kan bedres dersom det innføres en kommunal arealavgift.
- Konflikter med tradisjonelt fiske og fritidsfiske etter hummer kan reduseres ved at det bare blir gitt gjenfangstillatelse på utsatte organismer. Disse må være merket.
- Fiskeriinteressene (både nåværende og evt. framtidige) bør sikres spesifikt i tillatelsen for å drive havbeitevirksomhet. Konsesjonene (og de kommende forskriftene til havbeiteoven) bør ha klare rammer i forhold til andre interesser.
- Fylkesveterinærene kan bidra til å redusere smittefare knyttet til havbeiteorganismer, ved å uttale seg om lokalisering av havbeiteområdene, og ved å utstede helseattest på stamdyr.
- Konfliktene kan reduseres ved forskning og økt kunnskap om muligheter og begrensninger knyttet til havbeite.
- Det bør kunne settes strenge krav til forundersøkelser / konsekvensutredning (for å vurdere forholdet til gyte- og oppvekstområder m.m.) i forbindelse med konsesjonssøknader for havbeite.
- Flere fiskarlag sier at de kan bidra positivt ved å si hvor de kan akseptere / ikke vil ha havbeite. De oppgir at de ikke er prinsipielle motstandere av havbeite, som vil si nei over alt. Det blir også sagt at det kan være positivt å kombinere fiske etter krabbe med havbeite for kamskjell.
- Et godt forarbeid til konsesjonssøknadene kan virke konfliktreduserende.
- Mange mener problemstillingene knyttet til havbeite sannsynligvis kan avklares gjennom gode kystsoneplanprosesser. Mange er usikre på om havbeite regnes som ”akvakultur” i kommunale planer, eller om havbeite er et eget planformål.
- Til slutt peker mange på at konflikter ofte lar seg løse gjennom konstruktiv dialog og respekt for motpartens synspunkter.

2.2 Arealkonflikter innen havbruksnæringene

2.2.1 Betydningen av tilgang på gode arealer for utviklingen av havbruksnæringene

I hvor stor grad har arealknapphet hittil vært begrensende for utviklingen av havbruksnæringene i regionen (evt. også i kommuner / andre begrensede områder)? Hvor vanskelig er det å finne nye egnede lokaliteter for havbruksvirksomhet (med lavt konfliktpotensiale) i regionen?

Arealknapphet har i liten til moderat grad vært en begrensende faktor for utviklingen av havbruksnæringene, landet sett under ett. Allikevel har det ofte vært vanskelig å finne egnede (og lite konfliktfylte) arealer for havbruksvirksomhet i mange kommuner, og for flere enkeltaktører. Arealssituasjonen varierer mye mellom kommuner og landsdeler. Fiskeridirektoratet region Skagerrakkysten er de eneste som mener arealknapphet (arealkonflikter i forhold til andre interesser) i stor grad har vært begrensende for havbruksnæringen i regionen. Det oppgis også at det lenge vært forholdsvis trangt om plassen i Rogaland, Hordaland og til dels Møre og Romsdal.

Havbruksorganisasjonene mener også at det i liten til moderat grad har vært problemer med å ta i bruk egnede lokaliteter for oppdrett av laksefisk, landet sett under ett. Skjelldyrkerne mener problemene hittil har vært moderate, og at det nå skal svært lite til før det gis avslag på skjellsøknader. Skjelldyrkerne stiller spørsmål til at skjelldyrking (i enkelte regioner) får avslag i områder som kan være aktuelle for oppdrett av laksefisk, selv om det ikke foreligger noen konsesjonssøknad om dette. Noen mener at det å knytte konsesjoner for laksefisk opp til faste kommuner, kan bidra til en lite hensiktsmessig arealbruk.

Samtlige som har bidratt til denne rapporten tror det vil bli vil bli vanskeligere å ta i bruk et tilstrekkelig antall egnede lokaliteter for havbruksvirksomhet de kommende årene. Årsakene til dette er flere:

- a) Antallet konsesjonssøknader for skjelldyrking og oppdrett av marine arter har i mange fylker økt svært mye de siste årene. Dette har allerede lagt beslag på alle tilgjengelige sjøarealer i flere kommuner.
- b) Praktiseringen av "veterinære avstandskrav" mellom havbrukslokaliteter (for å redusere risiko for smitteoverføring) blir av havbruksnæringene og fiskeriforvaltningen ansett for å være den mest begrensende faktoren for videre utvikling. (Samtidig er næringen klar over at god dyrehelse også en forutsetning for en positiv utvikling av havbruksnæringene). Dette gjelder først og fremst kystområdene fra Vest-Agder til søndre del av Nordland. Skjerpede krav til avstand mellom havbrukslokaliteter vil også legge økt press på bruken av øvrige sjøarealer, og medføre større konflikter mellom havbruk og andre interesser. Det er allikevel stor forståelse for det arbeidet fylkesveterinærene gjør i forhold til smitteforebygging, særlig blant de som allerede har etablert sin virksomhet. De fleste viser til at det er et svært stort behov for økt kunnskap om hvordan en kan redusere risikoen for sykdomsspredning.
- c) Kommende verneplaner (marin verneplan, de kommende nasjonale laksefjordene, nasjonalparkplanen, verneplan for Smøla m. fl.) vil i store områder begrense utviklingen, og føre til forvaltningsmessig usikkerhet for havbruksnæringene. Den kommende vernedebatten kan bli aller mest "eksplosiv" i Sogn og Fjordane og deler av Nord-Norge.

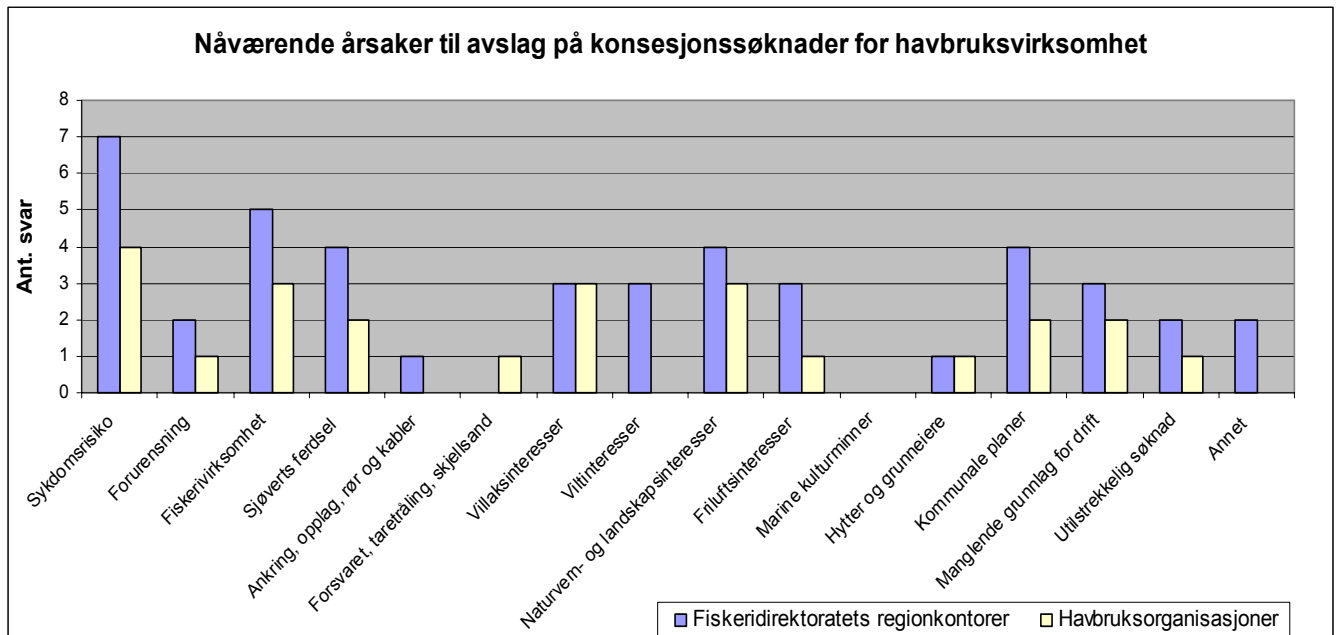
På den andre siden forventes det at arealsituasjonen for havbruksnæringene kan bedre seg i enkelte områder. Det forventes en viss oppmykning i forhold til flere av forsvarets skyte- og øvingsfelt. Ny teknologi kan dessuten gjøre det mulig å ta i bruk noe mer eksponerte områder, f.eks. de store åpne fjordområdene i Finnmark. Ordningen med de foreslåtte nasjonale laksefjordene kan også gjøre større arealer tilgjengelig for havbruk i enkelte fylker (Møre og Romsdal, Nordland og til dels Rogaland), dersom de midlertidige sikringssonene blir opphevet.

Flere av representantene for fiskeriforvaltningen og havbruksnæringene tror/håper vi nå er inne i en overgangsfase, der den framtidige avstandsreguleringen mellom lokaliteter for havbruk finner en ny form. Det er svært store forventninger til at arealsituasjonen vil "løsne" og at samlokaliseringer / polykulturer vil måtte bli tillatt. Mange er spent på den kommende konsesjonsveilederen til Statens dyrehelsetilsyn i den forbindelse. Fiskeriforvaltningen og havbruksnæringene viser også til at det i framtiden må bli anledning til å produsere mer sjømat på de best egnede lokalitetene (større driftsenheter - ikke nødvendigvis større merder). Det bør også vurderes å øke de "kunstige" grensene for størrelsen på matfiskanlegg (ved at anlegg større enn 48.000 m³ kan kreves konsekvensutredet). Det blir til slutt vist til at

sjøarealene sannsynligvis kunne blitt utnyttet bedre, ved at gjeldende og omsøkte lokaliteter/konsesjoner i større grad hadde blitt vurdert i sammenheng. I tillegg tror flere at arealproblemen kunne vært færre dersom forvaltningen hadde vært mer samordnet og samarbeidsvillig.

2.2.2 De vanligste årsakene til avslag på konsesjonssøknader for havbruksvirksomhet

Hva er de vanligste nåværende årsakene til at konsesjonssøknader for havbruksvirksomhet (ikke prøvedyrking) blir avslått eller evt. trukket tilbake?

Det er svært mange årsaker til at konsesjoner for havbruksvirksomhet kan bli avslått. De viktigste årsakene har nå blitt hensynet til veterinære avstandskrav og fiskeriinteresser. Avslag pga. forholdet til sjøverts ferdsel, villaksinteresser, naturvern hensyn, allmenne friluftinteresser og kommunale arealplaner også vanlig i mange områder.

Mange viser til at mer erfarne konsesjonssøkere oftest har undersøkt konfliktpotensialet på forhånd. Det gjelder i forhold til kjente interesser, som nærliggende havbrukslokaliteter, verneområder, midlertidige sikringssoner, farleder, forsvarrets skyte- og øvingsfelt m.m. Konsesjoner for havbruksvirksomhet blir også sjelden omsøkt i fiskeområder, i den grad konsesjonssøkerne har tilgang på god arealinformasjon. At konsesjoner/lokaliteter i liten grad blir omsøkt i åpenbare konfliktområder, bidrar til at det gis færre avslag. De fleste avslag er nå knyttet til søknader om skjelldyrking, og til dels marine fiskearter. Dette er ofte nye aktører, som har mindre erfaring med kystsoneforvaltningen og mindre kunnskap om arealinteresser i sjø. Mange, både innen forvaltningen og havbruksnæringene, mener at sannsynligheten for å få avslag på en konsesjonssøknad ofte er større i kommuner som ikke har noen (god) kystsonesplan. Mange bemerker også at mange konfliktområder ikke nødvendigvis er avslagsgrunner, selv om de fører til en del ”støy” (f. eks. protester fra nærliggende grunneiere).

Det er først og fremst Fiskeridirektoratets regionkontorer og havbruksorganisasjonene som har forsøkt å gi en samlet oversikt over avslagsgrunner. Disse er gjengitt i figuren. Andre etater har gitt mer generelle uttalelser.

Fiskeridirektoratets regionkontorer og havbruksorganisasjonene opplyser at hensynet til verne- og friluftsinnteresser, estetikk og forurensning er viktige avslagsgrunner til konsesjonssøknader på Sør- og Østlandet. På Vestlandet og i Trøndelag er det flere avslag i forhold til veterinære avstandskrav, fiskeriinteresser, sjøverts ferdsel og til dels villaksinteresser. Fra Trøndelagsfylkene og nordover er hensynet til villaks-, naturvern, vilt- og forsvarsinteresser viktige årsaker til avslag. Det gis forholdsvis få avslag på konsesjonssøknader i Nord-Norge, først og fremst fordi landsdelen fortsatt har god tilgang på ledige arealer. I Finnmark kan en medvirkende årsak til de få avslagene på konsesjonssøknader være at innkomne konsesjonssøknader blir justert gjennom en ”forhåndsbehandling” ved de ulike lokale fiskerikontorene.

De siste årene har det også blitt gitt flere avslag pga. manglende grunnlag for drift og utilstrekkelige søknader. Det gjelder først og fremst for marine fiskearter (når det ikke er avtale om levering av nok yngel) og skjelldyrking. I flere regioner har en de siste årene også avslått ”taktiske” søknader, hvor det sannsynlige formålet med søknaden er å sikre seg arealer og/eller holde andre aktører ute. I regioner med arealknapphet gis det nå enkelte avslag på konsesjonssøknader for skjelldyrking, i områder som kan ”holdes av” for mulig framtidig oppdrett av laksefisk. Det blir også opplyst at Fylkesmannen i noen få tilfeller har gitt avslag etter forurensningsloven i tilfeller der den reelle avslagsgrunnen er hensynet til villaksinteresser (det er som regel bare anledning til å frarå konsesjonssøknader i slike tilfeller). Det opplyses at det fortsatt blir gitt noen få avslag i ”bufferoner” rundt verneområder.

Kommunenes uttalelser tillegges vanligvis stor vekt i konsesjonsbehandlingen. En del søknader har blitt avslått fordi de strider mot kommunale kystsoneplaner, med det blir bemerket at de fleste kommuner er raske til å gi dispensasjon i slike tilfeller. De største arealkonfliktene finner en ofte i kommuner som ikke har noen (god) kystsoneplan.

Kystverket opplyser at de gir stadig flere avslag på konsesjonssøknader, med hjemmel i havne- og farvannsloven. Det gjelder først og fremst overflateanlegg for skjelldyrking, som blir omsøkt i/nær farleder. Kystverket er også kritiske til størrelsen på- og merkingen av enkelte skjellanlegg. Det har også blitt gitt enkelte avslag for anlegg som kommer i konflikt med ankringsområder, sjøkabler og tilflott / strandretten.

Fylkesveterinærene sier de nå avslår mange konsesjonssøknader pga. smittemessige forhold. Antallet er økende, selv om søknadene i enkelte fylker forhåndsklareres av Fiskeridirektoratets regionkontor. Det blir i enkelte tilfeller også gitt avslag med hjemmel i fiskesykdomsloven der det er fare for smitte til/fra ville bestander av laksefisk. Det har hittil blitt gitt svært få avslag etter fiskesykdomsloven i Troms og Finnmark, men det blir i en del tilfeller stilt vilkår, som reguleres gjennom driftsplanleggingen.

Forsvaret opplyser at de har avvist noen enkeltsaker i skyte- og øvingsfelt.

Fylkesmennene gir enkelte avslag med hjemmel i forurensningsloven, men dette skjer sjeldnere enn før. De viser til at hensynet til villaksinteressene fortsatt er det viktigste problemområdet til havbruksnæringene. I forhold til villaks-, vilt-, naturvern- og

friluftssinteresser er det ofte ikke hjemmel til å bruke sterkere virkemidler enn fraråding. Slike fraråding følger som regel opp av Fiskeridirektoratets regionkontorer, men fylkesmennene i Sogn og Fjordane, Troms og til dels Nordland er mindre fornøyd med regionkontorenes oppfølging. Representanter for flere fylkesmenn mener vanskelighetene med å finne nye lokaliteter for havbruksvirksomhet er overdrevet, og at kampen om sjøarealene er en følge av ”posisjonering” i næringen. De viser til at marked/lønnsomhet og manglende statlig styring med næringen har vært langt mer begrensende enn arealtilgang.

Fylkeskommunene gir svært få/ingen avslag på konsesjonssøknader. De peker allikevel på at det nå er veterinære avstandskrav, fiskeriinteresser og hensynet til sjøverts ferdsel, og ikke lenger verneinteresser, som fører til at de fleste konsesjonssøknadene blir avslått. Fylkeskommunene stiller seg fortsatt noe undrende til at det er bestemt fra sentralt hold at konsesjonssøknader ikke skal sendes til orientering/uttalelse i forhold til friluftssinteresser, skjellsanduttak, marine kulturminner og planfaglige forhold. Enkelte fylkeskommuner vurderer å måtte inngå et formelt samarbeid med Fylkesmannens miljøvern avdeling for å få sakene oversendt, inntil evt. saken løses mellom Riksantikvaren og Fiskeridepartementet (en slik ordning er allerede etablert i Hordaland). Det vises til at det blir sett på som en selvfølge at Fiskeridirektoratets regionkontorer får saker som angår f.eks. næringspolitikk og skjellsanduttak til uttalelse av fylkeskommunene.

2.2.3 Prioritering av ulike former for havbruk ved konkurranse om lokaliteter

Hvordan prioriteres ulike former for havbruk ved konkurranse om lokaliteter, og hvordan prioriteres eksisterende virksomhet i forhold til ny virksomhet? Hvordan bør evt. disse prioriteringene endres i løpet av de kommende 3-4 årene?

Samtlige av Fiskeridirektoratets regionkontorer opplyser at de prioriterer etablert virksomhet foran ny virksomhet ved konkurranse om lokaliteter, særlig når hensikten er å få en bedre driftsstruktur. Det er bred enighet om denne prioriteringen, også innen havbruksorganisasjonene.

Av oppdrettsartene prioriterer samtlige av Fiskeridirektoratets regionkontorer laksefisk høyest. Dersom det oppstår konkurranse mellom matfisk-, settefisk- og stamfiskanlegg vil behovet i regionen veie tungt. En søknad om konsesjon for smoltproduksjon vil for eksempel bli høyt prioritert i Troms og Finnmark, som har en ca. 50% underdekning. Årsaken til denne underdekningen blir oppgitt å være at havbruksnæringene kom seinere i gang i de nordligste fylkene, og at det da var vanskelig å konkurrere med allerede etablert virksomhet.

I enkelte fylker, for eksempel Hordaland og Trøndelag, gis det avslag på konsesjonssøknader for skjell dyrking (og til dels marine fiskearter) i områder som ”holdes av” for produksjon av laksefisk. Det gjelder selv om det ikke foreligger noen konkret søknad om oppdrett av laksefisk. Årsaken til dette er de siste årenes ”eksplorative” økning i antall konsesjonssøknader for skjell dyrking og marine fiskearter, sammen med en strengere praktisering av veterinære avstandskrav. Dette kan i stor grad kunne begrense mulighetene for å etablere nye lokaliteter for oppdrett av laksefisk. Praksisen nevnt ovenfor er ”utenkelig” i flere andre fylker, fortrinnsvis de som har større arealer til disposisjon.

Søknader om konsesjon for produksjon av marine fiskearter blir prioritert høyest, nest etter laksefisk. Yngelproduksjon, som ofte er en begrensende faktor blir prioritert særlig høyt. Mange av Fiskeridirektoratets regionkontorer er forholdsvis stor skeptiske til å ”slippe fri”

konsesjonsadgangen for torsk og andre marine arter, før yngeltilgangen reelt sett gir muligheter for driftsetableringer.

I alle regioner blir konsesjonssøknader for skjell dyrking normalt prioritert lavere enn oppdrett av både laksefisk og marine fiskearter. Skjell dyrkerorganisasjonene er svært uenige i denne praksisen, og mener at skjell dyrking bør prioriteres høyere- eller på linje med marine arter. Skjell dyrkerne peker på at utviklingen innen skjellnæringen har kommet lenger enn for oppdrett av torsk, men at skjell prioriteres ned fordi "laksebaronene" har eierinteresser innen marine arter. Det er mange eksempler på at skjell og marine arter konkurrerer om lokaliteter, særlig i områder som er "raflyttet" i forhold til produksjon av matfisk. Her blir som regel søknader for skjell dyrking avslått til fordel for omsøkte marinfiskkonsesjoner. Skjell dyrkerne føler seg ellers i stor grad sviktet av SND, næringsfond, Fiskeridirektorat og øvrig forvaltning. For få år siden ble de gitt oppmuntring og støtte til å komme i gang. Denne støtten er nå, som skjellnæringen er inne i en kritisk fase i forhold til lønnsom drift, langt mindre. Skjell dyrkerne viser også til at det oppstår praktiske problemer med å etablere skjellanlegg, fordi en har måttet dokumentere at finansieringen er på plass for å få tildelt en omsøkt konsesjon. Samtidig må en dokumentere at konsesjonen er på plass før en får finansiering...

Samtlige av Fiskeridirektoratets regionkontorer opplyser om at havbeite vil bli lavest prioritert ved en evt. konkurranse om lokaliteter. Unntaket er eventuelt dyrking av østers i poller som er særlig egnet for dette formålet. Mange legger samtidig vekt på at de hittil har lite erfaring med havbeite. For øvrig opplyser flere av Fiskeridirektoratets regionkontorer at eventuelle søknader om FoU-konsesjoner bør prioriteres svært høyt. I tillegg nevner mange at en også må vurdere lokalitetens egnethet og legge stor vekt på muligheten for å lykkes, når det skal prioriteres mellom ulike konsesjoner.

2.2.4 Generelle minsteavstander mellom lokaliteter for havbruk, som brukes av de ulike fylkesveterinærene

Hvilke minsteavstander (av hensyn til smittefare) mellom ulike lokaliteter for havbruksvirksomhet brukes av Fylkesveterinæren i regionen?

For å redusere risikoen for spredning av smitte mellom ulike typer havbruksvirksomhet, opererer fylkesveterinærene med krav til avstand mellom de ulike havbrukslokalitetene (avstand anses allikevel ikke som noen barriere mot smitte). Kravene til avstand varierer noe mellom de ulike fylkesveterinærene, og omfatter alle nye konsesjoner og relokaliseringer. Allerede etablert virksomhet er ofte lokalisert etter noe mindre strenge kriterier. Det blir kommentert at det i de fleste regioner er anlegg som er lokalisert på en lite gunstig måte, fordi de øker faren for smitte og/eller bidrar til dårlig arealutnyttelse.

Fylkesveterinærene opplyser at det er vanskelig å gi eksakte tall for minsteavstander som brukes mellom ulike lokaliteter for havbruksvirksomhet. Teksten nedenfor er derfor ikke helt utfyllende i forhold til generelle avstandskravene. Den reelle avstandsfastsettelsen er i stor grad basert på en skjønnsvurdering i forhold til de lokale forholdene og den reelle risikoen for spredning av sykdommer. Ved konsesjonsbehandling er det derfor ofte nødvendig å stille avstandskrav som går ut over de generelle minsteavstandene. Både i forvaltningen, og til dels i teksten nedenfor, brukes uttrykkene "generasjonslokalitet", "årgangsområde", "samdriftsområde", "smittemessig enhet" og "behandlingssone" mer eller mindre om hverandre.

Fylkesveterinæren for Rogaland og Agder opplyser at det på grunn av den historiske driftsstrukturen har vært vanskelig å få til generasjonsskille i regionen. Det er allikevel soner med koordinert driftsplanlegging, bl.a. ved Flekkefjord. Avstandskravene mellom ulike lokaliteter for laksefisk blir derfor i stor grad bestemt av lokalitetens størrelse (antall konsesjoner på lokaliteten). De generelle minsteavstandskravene varierer fra ca. 2 km for én konsesjon (12.000 m³) til 5 km for lokaliteter med 3-4 laksekonsesjoner (36.000 – 48.000 m³). Vanligvis brukes 1-2 km som generell avstand i forhold til andre typer akvakultur. Det opereres ikke med spesielle avstandskrav mellom ferskvannskonsesjoner for settefisk, men fylkesveterinæren vil ha god avstand (3-5 km) mellom utløpsledningen og annen type havbruk, særlig oppdrett av laksefisk.

Fylkesveterinæren for Hordaland og Sogn og Fjordane opplyser at de tilstreber en avstand på minst 1-2 km mellom alle lokaliteter for laksefisk. Også i denne regionen blir det opplyst at generasjonsskille / felles brakklegging burde fungert bedre. Det legges en viss vekt på størrelsen på lokaliteten (antall konsesjoner) ved avstandsfastsettelsen, men i denne regionen settes det vanligvis et ”tak” på 36.000 m³. For øvrig brukes 1 km som generell minsteavstand for skjell/skalldyr og 3 km for settefisk (dette avhenger av sjøvannsinntak).

Fylkesveterinæren for Møre og Romsdal bruker 2 km som en generell tommelfingerregel for minsteavstand mellom lokaliteter. Lokalitetene kan ha mindre avstand hvis de ligger innenfor samme generasjonslokalitet, og da anses lokalitetene som samme behandlingssone ved evt. sykdomsutbrudd. Også fylkesveterinæren for Møre og Romsdal tilstreber noe større avstand hvis mange konsesjoner er samlet på en lokalitet. Det tillates normalt mindre avstander (ca. 1 km) for skjell med lokalt påslag (blåskjell). For settefiskanlegg blir det lagt vekt på avstander i forhold til inntak og utløp. Det oppgis at det må være ”god” avstand fra utløpsledning til oppdrettsanlegg for laksefisk.

Fylkesveterinæren for Trøndelag opererer ikke med spesifikke avstandskrav mellom lokaliteter, dersom de har koordinert drift og samme eier. Området lokalitetene ligger i oppfattes da som samme generasjonslokalitet. Mellom ulike generasjonslokaliteter for laksefisk er det generelle minsteavstandskravet ca. 3 km ved samme eier, og ca. 5 km dersom lokalitetene har ulike eiere. Fylkesveterinæren for Trøndelag tar ikke hensyn til størrelsen (antall konsesjoner) på lokalitetene, når avstanden mellom dem fastsettes. Mellom lokaliteter for oppdrett av marine fiskearter, og mellom marinfisk- og lakselokaliteter, er de generelle avstandskravene 2-5 km. Normalt brukes en generell minsteavstand på ca. 2 km mellom ulike skjelllokaliteter. Også fylkesveterinæren for Trøndelag stiller strenge avstandskrav i forhold til settefiskanlegg (3-5 km til lokaliteter for oppdrett av laksefisk).

Fylkesveterinæren for Nordland opererer heller ikke med avstandskrav mellom lokaliteter for laksefisk, når lokalitetene tilhører samme generasjonslokalitet. Mellom lokaliteter av ulik generasjonslokalitet blir det normalt stilt krav om en minsteavstand på 2-5 km. Det legges også i Nordland vekt på eierskap ved avstandsfastsettelse. En forsøker å stille noe strengere avstandskrav mellom lokaliteter godkjent for stor produksjon / mange konsesjoner. De samme, eller noe reduserte krav, stilles i forhold til lokaliteter for oppdrett av marine fiskearter. Normalt brukes det en minsteavstand på 1 km i forhold til anlegg for skjell dyrking, men en er noe mer restriktive hvis det er snakk om arter uten lokalt påslag (for eksempel kamskjell). Det stilles også her krav om minst 3-5 km mellom utløpsledningen fra settefiskanlegg til lokaliteter for oppdrett av laksefisk.

Fylkesveterinæren for Finnmark og Troms opplyser at de bruker en minsteavstand på 1-2 km mellom ulike lokaliteter dersom de tilhører samme generasjonslokalitet. Det stilles normalt krav om minst 3-5 km mellom ulike generasjonslokaliteter. Fylkesveterinæren for Troms og Finnmark forteller at de også vil ha noe større avstand i forhold til store lokaliteter, godkjent for stor produksjon. Det samme kravet til minsteavstand (3-5 km) stilles for øvrig mellom alle lokaliteter for oppdrett av laksefisk og annen havbruksvirksomhet. Mellom lokaliteter for dyrking av blåskjell stilles det krav om avstand på 0,3 – 1 km. Det er ingen eksempler på konsesjoner for marine fiskearter i nærheten av hverandre i Troms og Finnmark. Det samme gjelder konsesjoner for settefiskproduksjon. Det er heller ikke nevneverdig erfaring med stamfiskproduksjon eller havbeite i Troms og Finnmark.

Til orientering nevner Fiskeridirektoratet region Skagerrak at **Fylkesveterinærene i Østlandsregionen** normalt bruker en minsteavstand på 1 km mellom ulike lokaliteter for havbruksvirksomhet (hittil har stort sett skjell dyrking vært aktuelt i denne regionen).

Samtlige fylkesveterinærer legger spesiell vekt på strenge avstandskrav i forhold til konsesjoner og aktivitet som har potensiale for å spre smitte over store områder. Det gjelder først og fremst stamfiskanlegg, settefiskanlegg, slakterier, notvaskerier, prosesseringsanlegg og klekker for marine fiskearter / havbeiteorganismer.

Enkelte mener at alle stamfiskanlegg i utgangspunktet burde ha ligget på land, fordi konsesjonene ligger ubeskyttet i sjøen. Det er også skepsis til å ha stamfisk og matfiskproduksjon sammen, noe som fortsatt er relativt vanlig (bl.a. i Nordland). Det er også smittemessige problemstillinger knyttet til at stamfiskanlegg i blant henter fisk fra vanlige oppdrettsanlegg. Enkelte peker på at det er vanskelig å få til generasjonsskille for stamfisk, siden de må ha en viss kontinuitet i produksjonen. Det burde vært etablert en egen driftsforskrift for stamfiskkonsesjoner, men at dette har vært vanskelig fordi disse konsesjonene drives svært ulikt. For øvrig er flere fylkesveterinærer urolige for økning av smitterisiko, som følge av at settefiskanlegg i stadig større grad benytter sjøvann i produksjonen.

Mange legger vekt på at slakterier har et særlig potensiale for spredning av smitte, både til ulike arter i oppdrett og til frittlevende organismer. Samtlige fylkesveterinærer mener derfor at det må settes strenge krav til avstand (som regel minst 5 km) til havbrukslokaliteter, særlig de for oppdrett av laksefisk. Det blir også nevnt at slakterier bør ha god avstand til vassdrag med viktige bestander av vill laksefisk. Fylkesveterinærene kan fortelle at de, som følge av et hull i regelverket, hittil ikke har fått uttale seg til lokaliseringen av slakteriene (dette forholdet ser nå ut til å bli endret). Flere slakterier er derfor feillokalisert i forhold til veterinære hensyn. Det samme forholdet gjelder i stor grad også for notvaskerier, prosesseringsanlegg og til dels fiskemottak. Bortsett fra i Trøndelag, ser fylkesveterinærene ikke behov for spesielle avstandskrav mellom slakterier.

Mange fylkesveterinærer kan fortelle at de hittil har liten erfaring med havbeite, men alle mener det er nødvendig å også stille krav til minsteavstand i forhold til slik virksomhet. Enkelte antyder at de vil tilstrebe en avstand på 3-5 km mellom havbeite og andre havbrukslokaliteter. For øvrig er fylkesveterinærene ikke kjent med at det er opprettet faste nødlokaliteter, og har følgelig heller ikke avstandskrav knyttet til disse. Ved sykdomsutbrudd brukes som regel de ordinære reservelokalitetene. Enkelte mener allikevel at oppdretterne i større grad burde ha utarbeidet beredskapsplaner, og forhåndsavklart alternative lokaliteter for utsett.

2.2.5 De veterinære avstandskravenes betydning for lokalisering av anlegg, transportregime m.m.

Hvordan påvirker avstandskravene i regionen (og evt. andre tiltak av hensyn til smittefare) muligheter for flytting av anlegg, nye havbrukslokalteter, "nødlokaliteter", brønnbåtleder m.m.?

Som nevnt i kapittel 2.2.2, er veterinære avstandskrav nå styrende for lokaliseringen av anlegg for havbruksvirksomhet. Disse avstandskravene er av havbruksnæringen selv ansett for å være den mest begrensende faktoren i forhold til arealbruk, langs det meste av kysten.

Fylkesveterinærene mener det fortsatt går greit å finne nye lokaliteter for etablerte aktører. Det kan være vanskeligere for nye. Også fylkesveterinærene opplever at de som regel blir møtt med forståelse fra næringen, at avstandskravene oppfattes som en viss sikkerhet for oppdrettere som allerede er etablert og at de får få klager på sine avgjørelser og vedtak. Havbruksorganisasjonene og fiskeriforvaltningen deler i utgangspunktet disse holdningene, men mener en viss mangel på helhetssyn, redsel for å gjøre feil og personavhengig- og iblant firkantet håndhevelse av regelverket, kan være en bremsekloss for næringa.

Havbruksorganisasjonene, enkelte fylkeskommuner og flere av Fiskeridirektoratets regionkontorer legger vekt på at de ulike fylkesveterinærene burde vært bedre samkjørt. De mener at praksisen er forholdsvis ulik, og mener det burde vært like avstandskrav for ellers like problemstillinger. Det vises bl.a. til at fylkesveterinærenes ulike praksis gir konkurransevridning mellom regioner. De har inntrykk av at fylkesveterinærene for Trøndelag, Troms og Finnmark og Rogaland og Agder har en noe strengere praksis enn de øvrige. Enkelte mener at Fylkesveterinæren for Hordaland og Sogn og Fjordane har den minst strenge praksisen.

Det er en oppfatning av at minsteavstandene mellom anlegg for akvakultur, i stor grad er avhengig av hvor mye plass som er til disposisjon for innenfor de ulike regionene. Flere mener også fylkesveterinærene har noe ulik tolkning av hjemmelen for å innføre 5 km som minsteavstand mellom lokaliteter (veterinærenes konsesjonsveileder sier 1 km). I forhold til forvaltningen i Rogaland og Agder blir det bemerket at det er et visst misforhold knyttet til avstandsreguleringen. En dobling av produksjonen på en lokalitet (f. eks. fra 12.000 m³ til 24.000 m³), vil kunne nidoble arealet som "beslaglegges" hvis kravet til avstand til andre lokaliteter økes fra 1 km til 3 km. Enkelte kommenterer at det ville bli "katastrofe" for næringen, dersom dagens avstandskrav også skulle gjelde for allerede etablerte anlegg.

Fylkesveterinærene forteller at de regionale forskjellene i stor grad bygger på den tidligere driftsstrukturen. De mener det er langt mindre forskjell i dagens praksis, bl.a. med hensyn til avstandskrav, enn det lokaliseringen av etablerte anlegg skulle tilsi. De legger vekt på at romslige avstandskrav ikke bare reduserer risikoen for smittespredning, men også øker ekspansjonsmulighetene innenfor de lokalitetene som allerede er etablert. Fylkesveterinærene vil derfor unngå konsesjoner i "buffesoner" mellom ulike lokaliteter / generasjonslokaliteter. Mange er også skeptiske til å blande kunstig utklekket marin fisk og villfanget fisk.

Mange stiller spørsmål til om transportregimet langs kysten er heldig, bl.a. fordi brønnbåter kan gå langs hele kysten uten spesielle begrensninger. Enkelte viser til at Troms og Finnmark har underdekning på smolt, og at de har fått leveranser helt fra Rogaland. Dette kan medføre risiko for sykdomsspredning over store områder. Det blir også sagt at mange av sykdomsutbruddene i Sogn og Fjordane følger transportledene. Transportforskriften tilsier at fylkesveterinærene kan stille spesielle krav til brønnbåttransport. Det kreves normalt at

brønnbåter skal gå med lukkede ventiler innenfor grunnlinja, kanskje mer for å beskytte smolten i båten enn for å beskytte det omkringliggende miljøet. De fleste fylkesveterinærer har egne retningslinjer for slik transport, mens Fylkesveterinæren for Trøndelag har utarbeidet en strengere forskrift. Flere fylkesveterinærer mener at det å gå med lukket brønn er mer teori enn praksis, og de har lagt til rette for ”stasjoner” for skifting av vann, også innenfor grunnlinja der smittesannsynligheten allikevel er lav.

Flere tar til orde for en viss ”regionalisering” av havbruksnæringen. En del eksponerte havområder bør fortsatt holdes fri for oppdrett, som større ”branngater / smittebarrierer” mot sykdomsspredning. Brønnbåttransport bør også i minst mulig grad krysse disse områdene. Dette kan gjelde områder som Jærkysten, Stad, Hustadvika, Vestfjorden og LoppHAVet. Det blir nevnt at den planlagte Stadtunnelen vil kunne representere økt fare for sykdomsspredning mellom Nordfjord og Sunnmøre. Andre peker på at en i dag ikke kan ”regionalisere” havbruksnæringen på generelt grunnlag pga. EU-regelverket. Da må en i så fall først kunne dokumentere sykdomsfrie regioner. Noen mener en i stedet bør vurdere å innføre en maksimaltid for transport av levende fisk.

Både havbruksorganisasjonene og store deler av forvaltningen, også fylkesveterinærene, mener at arealsituasjonen vil forverres dersom det ikke utvikles alternative driftsformer. Mange forventer større muligheter for samlokalisering / polykulturer og fortetting innenfor visse områder, med desto større avstand mellom disse områdene. Hver av disse samlokaliseringene vil måtte betraktes som en smittemessig enhet. Dette (den såkalte ”landsby-modellen”) vil kunne gi mer effektive smittebarrierer enn homogen spredning av havbrukslokalitetene (den nåværende ”teppemodellen”). Hensynet til brakklegging og evt. konservering av smittestoffer hos de ulike artene vil bli en utfordring. Det er derfor behov for forskning og prøveprosjekter for ”landsbymodellen” kan settes i verk i stor skala. For å kunne etablere slike samdriftsmodeller, bemerker enkelte at en ved framtidige konsesjonstildelinger bør stille vilkår om at også andre aktører kan søke seg inn i samme område. Det må da etableres felles driftsplaner.

Havbruksorganisasjonene legger stor vekt på at en i framtida må kunne øke produksjon på de beste lokalitetene. Dagens regelverk for konsekvensutredninger (lokaliteter på over 48.000 m³ skal kunne konsekvensutredes) oppfattes av flere som lite hensiktsmessige i så måte. De mener også at anlegg bør kunne ligge tettere der det er gode naturlige betingelser, som for eksempel brakkvann og god utskifting. Enkelte håper at kravene til avstand kanskje vil kunne reduseres hvis det viser seg at en kan lage en effektiv ILA-vaksine, som ikke kamuflerer smitebærere.

For øvrig bemerker mange fylkesveterinærer at begrensede ressurser, grundig saksbehandling og en stor økning i antall konsesjonssøknader (særlig for skjell og marine fiskearter), har bidratt til at saksbehandlingstiden i flere regioner nå er oppe i 2-3 år. Havbruksnæringene mener den samlede saksbehandlingstiden (som også avhenger av Fiskeridirektoratets regionkontorer, fylkesmennene, Kystverket og kommunene) er en flaskehals for utviklingen av næringa.

Det burde vært større forståelse for at de veterinære avstandskravene også er fastsatt for å beskytte havbruksnæringen. Andre peker på at kystsoneforvaltningen ville vært bedre og mer fleksibel, dersom veterinærene også opparbeidet seg en viss plankompetanse og i større grad gav innpill til kystsoneplaner. Det blir sagt at de veterinære avstandskravene må bygge på en balanse mellom faglige vurderinger, skjønsmessige vurderinger og næringspolitiske hensyn.

2.2.6 Forhold av betydning for å redusere smitterisiko og avstandskrav mellom lokaliteter for havbruk

Hvilke forhold har (eller bør ha) størst betydning for å redusere de nåværende generelle avstandskravene (pga. smitterisiko) mellom lokaliteter for akvakultur?

I spørsmålsstillingen var det listet opp følgende alternativer, som kunne bidra til redusert avstand mellom lokaliteter for havbruksvirksomhet:

- a) At driften av flere konsesjoner i samme område samordnes med hensyn til tidspunkt for utsett, sykdomsbehandling, brakklegging m.m.?
- b) At ulike konsesjoner/lokaliteter i det samme området er tilknyttet/eid av samme bedrift?
- c) At det utvikles alternative modeller for lokalisering, f.eks. ulike former for samdrift, å samle anlegg i ”clustere” / smittehygieniske enheter o.l.?
- d) At det utvikles ny kunnskap om risiko for smitte og spredning av sykdommer?
- e) Dersom sannsynlighet for smittespredning blir grundig vurdert ut fra faktiske avstander mellom lokalitetene (ikke i luftlinje), vannets bevegelse og smittestoffenes tid i de frie vannmassene m.m.?
- f) Dersom virksomheten kan etableres i særlig egnede områder, med hensyn til bl.a. vannkjemii, eksponering og giftalgeproblematikk?
- g) Dersom konsesjonene er for ”stedegne” arter (f.eks. blåskjell), som reproducerer naturlig på lokaliteten.

Flere av fylkesveterinærene bemerket at spørsmålsstillingen burde vært noe annerledes. Alle punktene nevnt ovenfor blir i stor grad allerede brukt ved forvaltning og lokalisering av oppdrettsanlegg. De mener derfor at det er lite aktuelt å redusere på selve minsteavstandene. Dersom forutsetningene (nevnt i punktene a - g) i stor grad er oppfylt, kan en derimot vurdere å komme ned mot de generelle minsteavstandskravene. Enkelte fylkesveterinærer sa ellers at de aldri har vurdert avstanden mellom lokaliteter i luftlinje, og at det var noe ”utidig” å spørre om dette.

Fylkesveterinæren for Rogaland og Agder mente alle punktene var viktige. Det pekes på at koordinert drift og generasjonsskille er viktig, men at det på grunn av den ”historiske” driftsstrukturen, dessverre i liten grad har latt seg gjøre å etablere dette i regionen. Det legges lite vekt på eierskap, fordi det vil være vanskelig å ha kontroll med kjøp- og salg av konsesjoner. Fylkesveterinæren mener at kunnskap om strømforhold/strømvirvler vil være nyttig (også i forhold til bekjempelse av lakselus), men at slik kunnskap er vanskelig å etablere. Faste administrative avstander vil derfor fortsatt være enklere å forholde seg til. Det blir sagt at avstandskrav i forbindelse med anlegg for blåskjell dyrking sannsynligvis kan være noe mindre enn for andre typer akvakultur, fordi blåskjell har lokalt påslag. I praksis er alle anlegg i sjø allerede ”blåskjellsamlere”.

Fylkesveterinæren for Hordaland og Sogn og Fjordane legger spesielt vekt på generasjonsskille og brakklegging, og mener det ved en samdrift bør være samme eier av konsesjonene. Det er stort behov for økt kunnskap om risiko for spredning av sykdommer, og dette vil være viktig for å kunne foreta en mer konkret vurdering av lokaliseringen av ulike havbrukskonsesjoner. Det er allikevel fortsatt enklere å bruke mer eller mindre faste administrative minsteavstander. Også Fylkesveterinæren for Hordaland og Sogn og Fjordane tror det kan være noe mindre avstandskrav knyttet til blåskjell dyrking enn for andre typer havbruk.

Fylkesveterinæren for Møre og Romsdal legger vekt på de fleste av punktene ovenfor. Ordninger med felles brakklegging kan normalt gi reduserte avstandskrav. Eierskap tillegges liten betydning for hvordan ulike konsesjoner blir lokalisert. At anlegg etableres i særlig egnede områder, med hensyn til bl.a. vannkjemi, eksponering og giftalgeproblematikk, anses som en grunnforutsetning.

Fylkesveterinæren for Trøndelag legger, som Fylkesveterinæren for Møre og Romsdal, svært stor vekt på at anlegg etableres i egnede områder. Det blir opplyst at det lenge har vært krav til grundige lokalitetsundersøkelser i regionen. Nest etter egnethet blir samordning av utsett / brakklegging m.m. ansett som den viktigste faktoren for å redusere risikoen for smitte. I Trøndelag tillegges eierskap forholdsvis stor vekt ved lokalisering av konsesjoner. Dette fungerer greit, også dersom konsesjonene selges. Fylkesveterinæren opplyser at de skal få eieroverdragelser til høring, og at nye eiere som regel får de samme vilkårene knyttet til driften som de forrige eierne. På sikt bør det kunne etableres nye ordninger for lokalisering av anlegg, gjennom polykulturer m.m.

Fylkesveterinæren for Nordland legger også størst vekt på samordning av ulike konsesjoner med hensyn til utsett, brakklegging osv. I Nordland, som i Trøndelag, blir det lagt forholdsvis stor vekt på om nærliggende konsesjoner er eid av samme bedrift. Bedriften vil da føle et særlig ansvar, og vil selv bære risikoen ved økt sannsynlighet for smittespredning. Også Fylkesveterinæren for Nordland mener denne ordningen fungerer ved eierskifte. Fylkesveterinæren for Nordland tror på sikt at det sannsynligvis bli anledning til polykulturer i en del områder, men at det vil måtte bli forholdsvis stor avstand mellom disse enhetene. Også Fylkesveterinæren for Nordland mener avstandskravene kan være minst i tilknytning til anlegg for blåskjell dyrking.

Fylkesveterinæren for Troms og Finnmark mente at alle faktorene (nevnt i punktene a-g) hadde betydning. At produksjonen ble lagt til et område som var egnet for formålet var en forutsetning, selv om dette ikke alltid har vært tilfelle. Det ble også sagt at oppdretterne selv vektlegger eierskap til konsesjonene ganske høyt, når det gjelder lokalisering av anlegg. Også Fylkesveterinæren for Troms og Finnmark mener avstandskravene kan være minst i tilknytning til anlegg for blåskjell dyrking, fordi de har stedefegen reproduksjon.

Samtlige fylkesveterinærer mener brakklegging og generasjonsskille ("alt inn /alt ut") ideelt sett bør være bærebjelker i det smitteforebyggende arbeidet. Enkelte bemerker at det er en del praktiske problemstillinger i forhold til brakklegging. Det er ofte stor forskjell på reell brakkleggingstid og brakkleggingstid i driftsplanen. Det blir sagt at dette delvis henger sammen med at brakkleggingstiden ikke alltid stemmer overens med markedssituasjonen. På grunn av en viss variasjon i produksjons-/generasjonstid, er det (spesielt for store utsett) vanskeligere å følge opp en eksakt sluttdato for når brakklegging skal starte for store utsett.

En økning av avstandskravene vil være aktuelt ved introduksjon av nye smitteagens med stor spredningsevne og stor helsemessig og økonomisk betydning. Dette gjelder spesielt såkalte "gruppe-A sykdommer". Avstandskravene kan også komme til å øke hvis ny kunnskap viser at dette er nødvendig, men mange tror først og fremst at økt kunnskap kan føre til en mer differensiert forvaltning. De blir også bemerket at avstandskravene mellom oppdrettsanlegg for laksefisk og vassdrag med *Gyrodactylus Salaris* burde vært strengere. En del etterlyser også sentrale retningslinjer for hvilke tiltak som skal settes i verk dersom det oppstår sykdommer på skjell i oppdrett.

2.2.7 Betydning av såkalte ”egnethetsundersøkelser for akvakultur”

I hvilken grad kan såkalte "egnethetsundersøkelser for akvakultur" bidra til å lokalisere rett akvakulturvirkosomhet til rett plass? (Spørsmålet gjelder ikke MOM- undersøkelser, men vurderinger av større områder som grunnlag for kommunale kystzoneplaner m.m.).

I de fleste delene av landet, spesielt i Vestlandsfylkene, Nordland og Troms, begynner det nå å bli en viss erfaring med såkalte ”egnethetsundersøkelser for akvakultur”. Selv om noen mener det har vært en positiv utvikling den siste tiden, er erfaringene med disse undersøkelsene fortsatt svært varierende.

I utgangspunktet har de fleste en positiv holdning til egnethetsanalyser. Lokalisering av havbrukskonsesjoner bør alltid optimaliseres, og økt kjennskap til ulike områder og hvilke typer havbruk som egner seg der er selvfølgelig positivt. Slik kunnskap vil også være et godt grunnlag for kommunale kystzoneplaner, og kan bidra til at det blir mindre tilfeldig hvor konsesjonene havner (kanskje spesielt de for skjelldyrking).

En rekke ulike konsulentbyråer tilbyr seg å utføre disse tjenestene, men mange brukere av egnethetsundersøkelsene mener det faglige nivået hos en del av de som utfører disse tjenestene ennå ikke er godt nok. I tillegg kan mange fortelle at vellykketheten til slike undersøkelser også avhenger av hvordan de blir brukt og forstått. Det er flere eksempler på at bruk av egnethetsundersøkelser har ført til problemer, fordi bl.a. lokale fiskere, grunneiere og deler av forvaltningen tror de ”egnete” områdene viser områder hvor akvakultur virkelig vil bli etablert. På den andre siden har også en del havbruksaktører blitt villedet til å tro at konsesjonssøknader i de ”egnete” områdene normalt vil bli innvilget. De fleste mener derfor at det må være et klart skille mellom vurdering av fysisk, kjemisk og biologisk egnethet og vurdering av konflikter med andre interesser. Arealkonflikter i de ”egnete” områdene må avklares i en kystzoneplan eller gjennom konsesjonsbehandlingen. En egnethetsundersøkelse vil bare kunne være ett av flere innspill til en planprosess.

For å unngå slike misforståelser, som nevnt i forrige avsnitt, mener mange at åpenbare konfliktområder bør lukes ut i forkant av undersøkelsene. Områder hvor det for eksempel er så sterke naturvern-, fiskeri- eller ferdselsinteresser at en konsesjonssøknad ville blitt avslått, bør ikke betegnes som ”egnete områder”. Dette vil gjøre undersøkelsene mer målrettede og spare ressurser til bl.a. kartlegging.

Det blir også rettet kritikk mot egnethetsundersøkelser som omfatter svært store områder. Disse blir oftest enkle og generelle, og får dermed liten praktisk bruksverdi. Andre mener at egnethetsundersøkelsene koster for mye i forhold til nytten, og det stilles spørsmål til hvem som bør stå for finansieringen. Det blir sagt at slike undersøkelser også må inkludere lokal kompetanse, og at gjennomføringen bør styres av kommunen og ikke konsulenter alene. Enkelte fylkesmenn har en viss bekymring for at andre interesser vil stå svakere, når en først har brukt ressurser på å gjennomføre en slik undersøkelse.

For øvrig mener store deler av forvaltningen, og kanskje særlig havbruksnæringene selv, at det er stort behov for å vurdere egnethet ut over lokalitetsnivå. Det er også tro på at det sannsynligvis vil bli utviklet stadig bedre verktøy for dette formålet. Mange peker på at det på sikt må etableres felles standarder og kvalitetskrav, slik at de ulike undersøkelsene kan bli sammenlignbare. På sikt tror flere at vurderinger av havstrømmingsmønstre, kartlegging av giftige alger, produksjonsevne for skjell og forhåndsberging av resipientkapasitet (også for

hele fjordsystem) vil kunne inkluderes i slike egnethetsundersøkelser. Flere mener også at en i større grad må kunne samordne egnethetsundersøkelser og undersøkelser på lokalitetsnivå, som må utføres i forkant av konsesjonsbehandlingen (strømmålinger, MOM-undersøkelser m.m.). Det ble også bemerket at det kan være like viktig å avklare hvor ulike former for havbruk ikke er egnet, og at egnethet vil kunne endre seg med tiden, bl.a. som følge av teknologisk utvikling.

2.2.8 Praksis for inndraging av konsesjoner / lokaliteter som ikke er i aktiv drift

I hvor stor grad legger lokaliteter som ikke er i aktiv bruk hindringer i veien for nyetableringer og relokalisering av konsesjoner i drift? Hva er praksis i regionen når det gjelder å inndra lokaliteter- og konsesjoner for havbruksvirksomhet, som ikke er i bruk?

Fiskeridirektoratets regionkontorer og havbruksorganisasjonene mener inaktive konsesjoner og lokaliteter nå i liten grad er til hinder for nyetableringer. Samtlige av Fiskeridirektoratets regionkontorer kan fortelle at de i løpet av de siste 2-3 årene har skjerpet inn praksisen med å inndra inaktive konsesjoner/lokaliteter. Dette bidrar til at sjøarealene kan utnyttes på en mer effektiv måte.

Flere av Fiskeridirektoratets regionkontorer, fylkesveterinærer og næringsorganisasjoner mener at arbeidet med å inndra havbrukslokaliteter snart må bremses. Det vises til at oppdrettere, først og fremst de som driver med oppdrett av laksefisk, har behov for å beholde enkelte reservelokaliteter. I Sogn og Fjordane er det for eksempel nå et stort behov for reservelokaliteter for laksefisk pga. sykdomsutbrudd. Enkelte peker på at Fiskeridirektoratets regionkontorer burde få hjemmel til å beholde inndratte lokaliteter som beredskaps- eller nødlokaliteter.

Andre mener det fortsatt er en del å hente ved å skjerpe inn praksisen ytterligere. Det gjelder særlig i forhold til lokaliteter som ligger i "smitteområdenes" randsoner og dermed påvirker de veterinære avstandskravene. Det blir også sagt at enkelte oppdrettere spekulerer i lokaliteter og aktivitetskrav, bl.a. for å holde andre aktører unna "sine" områder. En del lokaliteter kan også være vanskelig å inndra fordi noen får et "eiendomsforhold" til disse. Inndraging av konsesjoner og lokaliteter går vanligvis greit når det er mulig å se dette i sammenheng med søknader om relokalisering og evt. nye konsesjoner.

Det skal bli stilt krav om opprydding av lokaliteter som inndras. Fylkesfiskarlagene er stort sett fornøyd, og mener at de fleste lokaliteter ryddes på en tilfredsstillende måte. Allikevel er fiskarlagene på Vestlandet mindre fornøyd enn de øvrige. De kan opplyse om en del tilfeller av ødelagte fiskeredskaper som følge av mangelfull opprydding. Fiskarlagene og flere andre mener det er en åpenbar mangel at det ikke stilles krav om sikkerhet for opprydding av lokaliteten (ved for eksempel konkurs) gjennom konsesjonsvilkårene. Kystverket 2. distrikt kan opplyse at også de, gjennom Fiskeridirektoratets regionkontor, har pålagt oppdrettsselskap opprydding av gamle lokaliteter.

2.2.9 Dispensasjoner fra oppdrettslovens fiske- og ferdselsforbud ved havbrukslokaliteter

I hvilken grad er det aktuelt å gi dispensasjon fra ferdselsforbudet på 20 meter og fiskeforbudet på 100 meter (jfr. oppdrettslovens §14) for enkelte typer akvakultur, for å redusere konfliktene i forhold til andre interesser?

Dispensasjoner fra fiske- og ferdselsforbudet i oppdrettslovens § 14 brukes sporadisk, og da stort sett bare i forhold til anlegg for skjelldyrking. Dette gjøres for å kunne utnytte gode lokaliteter, som pga. begrensede ferdselsmuligheter ellers ikke ville kunne bli tatt i bruk. Det er langt vanligere å dispensere fra fiskeforbudssonen rundt skjellanlegg på Sør- og Vestlandet enn i resten av landet.

Både Fiskeridirektoratets regionkontorer, fylkesveterinærene, fylkesmennene og havbruksorganisasjonene, mener en må være varsomme med å lempe på ferdsels- og fiskeforbudet, særlig for fiskeoppdrettsanlegg. Det vises til at forbudssonene reduserer farene for ulykker, rømming og smitte. Enkelte mener at ferdsels- og fiskeforbudssonene burde vært enda større, fordi mange anlegg har omfattende fortøyninger. For skjell er situasjonen noe annerledes. Flere mener det mest hensiktsmessige er å la både ferdsels- og fiskeforbudssonen rundt skjellanlegg være 20 meter. Andre er forholdsvis skeptiske til dette pga. faren for hærverk, og fordi det kan være tau ved anlegget. Det blir også gitt opplysninger om at det i noen tilfeller blir inngått private overenskomster mellom oppdrettere og lokale fiskere om garnfiske etter sei innenfor fiskeforbudssonene. Dette gjelder både anlegg for fiskeoppdrett og skjelldyrking.

Kystverket 2. distrikt kan opplyse at de i enkelte tilfeller også har stilt vilkår om redusert ferdselsforbudssone for både matfisk- og skjellanlegg, der den omsøkte lokaliseringen kommer i konflikt med tilflottsretten eller ferdsel i leiene i trange fjordfarvann. Forsvarskommando Nord-Norge kan opplyse at Forsvaret har selvpålagte restriksjoner, som tilsier at forsvarets fartøyer ikke skal gå nærmere oppdrettsanlegg enn 200 meter, og at farten normalt skal være maks. 5 knop i trange farvann. Noen nevner også at det må være lov å fiske i vannsøylen i områder der det drives bunnkultur eller havbeite.

2.2.10 Behov for et oppdatert register/kartverk over havbrukslokaliteter

Hvordan er erfaringene med registeret over gjeldende- og omsøkte lokaliteter for havbruksvirksomhet i regionen?

Det har hittil ikke vært noe sentralt register/kartverk over konsesjoner og lokaliteter for havbruksvirksomhet, som har vært tilgjengelig for kystsoneforvaltningen. En samlet kystsoneforvaltning mener det i dag fører til mye dobbeltarbeid (og trippelarbeid...), og ser et stort potensiale for ressursbesparelser og forenkling av saksbehandlingen. I de ulike regionene har Fiskeridirektoratets regionkontorer, fylkesmennene, fylkeskommuner og fylkesveterinærer ofte vært nødt til å opprette egne kart/registre over havbrukslokaliteter. Disse kartene har som regel vært papirkart med en svært varierende grad av oppdatering. Situasjonen er som nevnt tidligere (se kap. 2.1.3) noe bedre i fylker hvor det er brukt ressurser på å etablere et digitalt kartverk på regionalt nivå. Kystverkets regionkontorer, Forsvarsbygg og havbruksnæringen har i dag ikke tilgang til kart over havbrukslokalitetene, men sier at også de har behov for dette.

En digital database over lokaliteter og konsesjoner for havbruksvirksomhet er nå i ferd med å bli etablert. Det er store forhåpninger til at dette vil bli et rasjonelt system med god oppdatering og oppfølging, og de som har brukt havbruksregisteret kan fortelle at de hittil har svært positive erfaringer. Selv om det nye havbruksregisteret hittil ikke har noen fungerende ”kartdel”, blir det opplyst at dette vil komme om forholdsvis kort tid.

Det var delte meninger om hva som burde være offentlig informasjon. Alle som uttalte seg mente at informasjon om oppdrettsart, konsesjonens størrelse og om konsesjonen omfattet overflate- eller bunnkultur måtte være tilgjengelig. Det var forholdsvis stor enighet om at også omsøkte konsesjoner burde være tilgjengelige. Flere var derimot skeptiske til om driftsdata burde tilgjengeliggjøres. Det ble pekt på at den øvrige forvaltningen heller ikke hadde særlig behov for slik informasjon. Fylkesveterinærene så derimot et stort behov for å koble informasjon om når de ulike lokalitetene var i drift, til et slikt kart-system. Mange la også vekt på at et kartverk over gjeldende og omsøkte havbrukskonsesjoner måtte kobles opp til Arealis.

Flere av fylkeskommunene og Kystverkets distriktskontorer pekte på at en må begynne å kartfeste arealet som båndlegges av de ulike havbrukskonsesjonene, og at det kan være utilstrekkelig å bare angi dem med en enkelt punktkoordinat. I forhold til bl.a. ferdselen på sjøen er det problematisk at skjellanlegg som er flere kilometer lange (og flere av de svært store omsøkte havbeitekonsesjonene) ikke er angitt med noe areal.

2.2.11 Endringer av arealkonflikter, som følge av relokalisering av tradisjonelle oppdrettsanlegg til mer eksponerte lokaliteter

De siste årene har lokaliteter for tradisjonell matfiskoppdrett blitt etablert på mer eksponerte lokaliteter enn før. Hvordan har dette virket inn på konfliktsituasjonen?

De fleste mener at konfliktnivået mellom havbruksnæringen og andre interesser har blitt noe redusert det siste tiåret, som følge at mange oppdrettsanlegg har blitt samlokalisert og / eller lagt til mer eksponerte områder. Flere bemerket at selv om det totale konfliktnivået avtok, var det gjerne økt konfliktnivå i forbindelse med godkjenning av de nye lokalitetene.

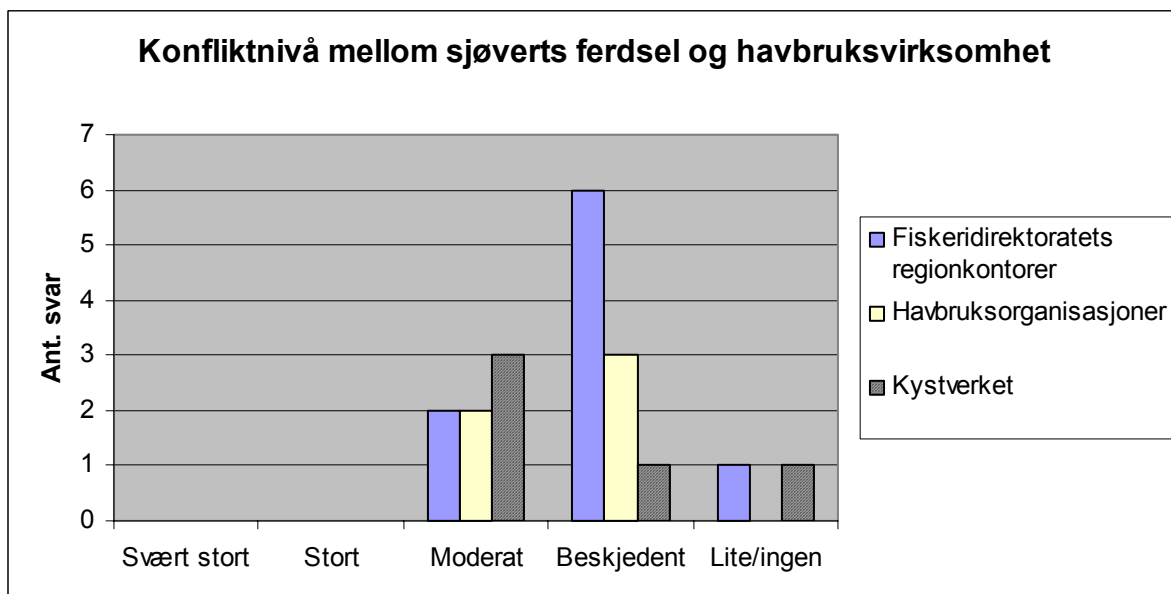
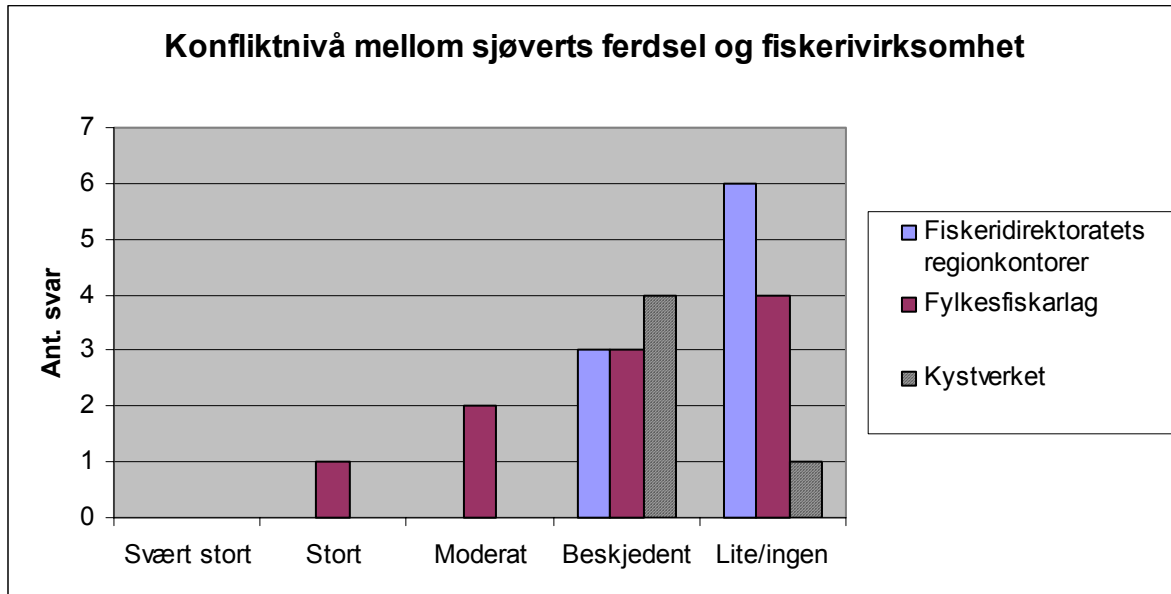
Fiskeridirektoratets regionkontorer, fylkeskommuner, fylkesmenn, fylkesveterinærer og næringsorganisasjonene mener flytting til mer eksponerte lokaliteter har ført til færre forurensningsproblemer, bedre fiskehelse og færre konflikter i forhold til hytteeiere, låssettingsplasser, naturverninteresser, villaksinteresser og friluftinteresser. Utviklingen går saktere nå enn tidligere, og det er en viss tendens til at flere hytter og splitting av utsett kan øke konfliktene noe igjen i enkelte områder. Flere viser til at konfliktene i de kystnære områdene igjen er økende, fordi anlegg for marine fiskearter og skjell dyrking nå konkurrerer om å etablere seg i de fraflyttede ”pionerlokaltetene” for lakseoppdrett.

Forsvaret og Kystverkets regionkontorer mener derimot at konfliktnivået har økt som følge av at oppdrettsanlegg har blitt flyttet til mer eksponerte lokaliteter. Årsaken til dette er at anleggene i større grad kommer i konflikt med skyte- og øvingsfelt, farleder og til dels ankringsområder, som ofte er lokalisert på den ytre delen av kysten. Kystverket opplyser at de gir langt flere avslag på konsesjonssøknader enn tidligere, som følge av dette. Flere fylkesmenn er også bekymret for om mer eksponert plassering av oppdrettsanlegg kan ha ført til flere og større rømminger av laksefisk.

2.3 Arealkonflikter mellom fiskeri- og havbruksnæringene og andre interesser

2.3.1 Sjøverters ferdsel

Hvor stort er konfliktnivået i forhold til sjøverters ferdsel?

Konfliktnivået mellom farledsinteressene og fiskerinæringene er fortsatt beskjedent sett fra ståstedet til Kystverkets- og Fiskeridirektoratets regionkontorer. Fylkesfiskarlagene opplever derimot et høyere konfliktnivå enn forvaltningen. Problemene er størst i Oslofjordområdet / Grenland, hvor stor aktivitet kompliserer fisket. Møre og Romsdal er et annet område som peker seg ut, fordi det har vært flere nestenulykker mellom fiskeriflåten og fartøy som går i trafikk mellom land og oljeinstallasjonene. Generelt opplever derimot vanlig trafikk langs ledene og fergetrafikk som lite problematisk av fiskerne.

Konfliktene mellom fiskerinæringen og farledsinteressene kan reduseres ved bedret kommunikasjon mellom fiskerne og den øvrige flåten. (Dette gjelder i stor grad også hurtigbåtene, som fiskerierorganisasjonene mener i liten grad lytter til ”fiskerikanalen”). Flere nevner også at det bør etableres trafikksentraler for sjøtrafikk i enkelte risikoområder som ennå ikke er dekket. For øvrig er flere av fiskerierorganisasjonene i Nord-Norge positive til å legge skipsleden lenger ut fra land (12 nm ut av grunnlinja) for å redusere risikoen for brukstap.

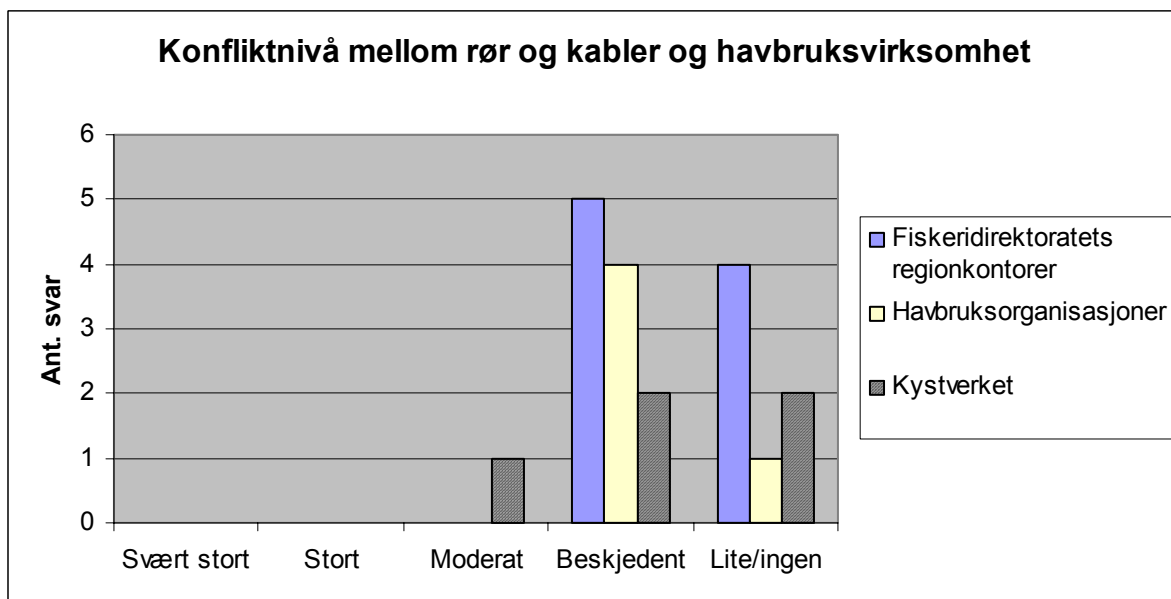
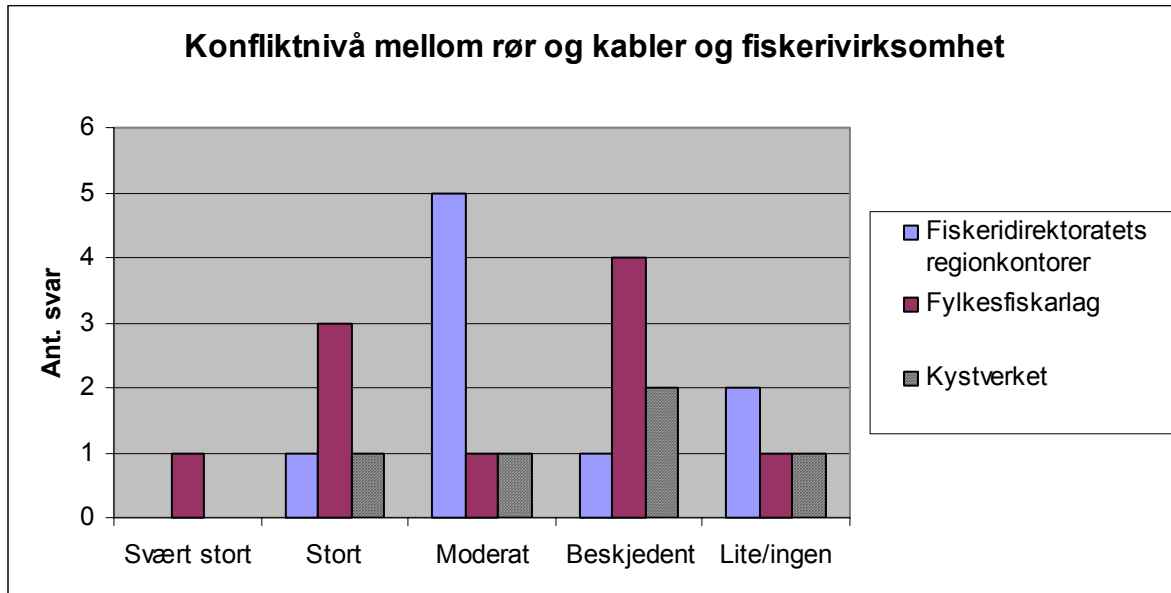
Konfliktnivået mellom farledsinteressene og havbruksnæringen er noe høyere enn for fiskerinæringen. Hovedårsaken til dette er de siste årenes store økning i antallet søknader om konsesjon for å drive havbruksvirksomhet. Kystverket ser det som svært problematisk at mange av de omsøkte anleggene kommer i konflikt med skipsledene, og kan opplyse at de gir langt flere avslag på konsesjonssøknader enn tidligere som følge av dette. Problemstillingen gjelder særlig anlegg for skjelldyrking, som kan være svært store og som ofte er mangelfullt merket. Flere nevner også at mange av de som søker om konsesjon for skjelldyrking har mindre kunnskap om arealinteresser i sjø enn mer etablerte oppdrettere, og dermed søker i konfliktfylte områder. Ved Fiskeridirektoratets regionkontorer sier flere at anlegg for havbruksvirksomhet generelt er mer problematisk for farledsinteressene enn farleder er for havbruksinteressene. Generelt er konfliktnivået mellom havbruk og sjøverts ferdsel langt større i Sør-Norge enn i Nord-Norge.

Både enkelte fylkesmenn, fylkeskommuner og Kystverket selv, mener at Kystverket tidligere ikke var gode nok til å informere om sine interesser i plansammenheng. Dette forholdet har bedret seg i løpet av de siste 2-3 årene, og både Fiskeridirektoratets regionkontorer og havbruksorganisasjonene har merket en klar innskjerping fra Kystverkets side.

De fleste, ikke minst Kystverket selv, ser for seg en svak økning i konfliktnivået i årene som kommer. Årsakene til dette er først og fremst at det på sikt fortsatt forventes en stor vekst i havbruksnæringene, fordi det sannsynligvis vil måtte bli tilrettelagt nye hurtigbåtleder og fordi Kystverket i større grad enn tidligere vil prioritere å beskytte fritidsbåtleder i forhold til havbruksvirksomhet. På den andre siden vil mange problemstillinger kunne bli løst i plan- og søknadsfasen når Kystverket får kartfestet og tilgjengeliggjort sine interesser i stadig større grad. Kystverket 2. distrikt, som var først ute med slike kartlegginger, kan fortelle at de har positive erfaringer i så måte. Det kan også være aktuelt men den viss justering av hvit sektor i enkelte områder for å få plass til oppdrettsanlegg. Dette er bl.a. gjort i Finnmark. Det ble også bemerket at en del oppdrettere misforstår, og tror det er nok å bare unngå hvit sektor. En seglingsled går fra nes til nes, og krysser iblant også rød og grønn sektor.

2.3.2 Rør og kabler

Hvor stort er konfliktnivået i forhold til rør, kabler og andre hindringer på havbunnen (også rør og kabler i forbindelse med petroleumsvirksomhet)? Er konfliktnivået ulikt når det gjelder legging av fiberoptiske kabler og vanlige strømførende kabler? Kan "korridorer for sjøkabler" redusere disse konfliktenes?

Konfliktnivået i tilknytning til rør, kabler og andre hindringer på havbunnen er langt større for fiskeri- enn for havbruksnæringene. Rør og kabler er først og fremst til hinder for reketråling, men også for notfiske og lysfiske (spesielt i Hardangerfjorden). Det har også vært enkelte konflikter med utlegging av kabler på kaste- og låssettingsplasser.

Konfliktene i forhold til fiskerinæringene er desidert størst på Sør-Vestlandet, og til dels på Sør- og Østlandet. Fylkesfiskarlagene og Fiskeridirektoratets regionkontorer opplever generelt et større konfliktnivå knyttet enn Kystverkets distriktskontorer. Hovedårsaken til problemene på Sør-Vestlandet er stor aktivitet i forhold til utlegging av fiberoptiske kabler. På Sør- og

Østlandet er de fleste konfliktene knyttet til utbygging av hytter på holmer og skjær. Disse har med tiden fått tilknyttet elektrisitet, telefon og vann. De fleste tiltakene er ganske små, men summen av dem har blitt et svært stort problem. Forvaltningen har ikke klart å samordne disse tiltakene, og mange kabler og vannledninger skal også ha blitt lagt uten at kravene til høring- og saksbehandling er fulgt. Enkelte nevner at det også har vært forholdsvis store konflikter knyttet til rørledninger og mellom ”satellitter” for olje- og gassutvinning i Nordsjøen.

De fleste mener det er beskjedne konflikter mellom rør og kabler og havbruksvirksomhet. Mange former for havbruk er jo også avhengig av elektrifisering m.m. fra land. Kystverkets distriktskontorer har en noe ulike praksis i disse tilfellene. I Finnmark vil Kystverket 5. distrikt unngå oppdrettsanlegg i nærområdene til rør og kabler, og krever normalt en minsteavstand på 300 meter. På Vestlandet har en derimot i enkelte tilfeller tillatt oppdrettsanlegg over kabler, men Kystverket 2. distrikt vil allikevel helst ha alle fortøyninger på samme side av kabelen. Her slås det fast at kabeleiere har ikke enerett på sjøarealene nær kabelen. Ved kabelkryssinger har for eksempel den siste kabelen like store ”rettigheter” som den første. Forholdet mellom kabeleierne er av privatrettslig karakter. Enkelte har også pekt på at en ofte ikke vet nøyaktig hvor eldre sjøkabler ligger, og at lokaliseringen kan ha et avvik på opptil flere hundre meter fra der kabelen er markert i sjøkartet.

Flere av fylkesfiskarlagene og regionkontorene til Fiskeridirektoratet kan fortelle at Kystverkets distriktskontorer, vanligvis har en bedre og mer omfattende saksbehandling enn de fleste kommunale havnedistrikt. De er derfor skeptiske til at mye av saksbehandlingen blir delegert til kommunene (de som har opprettet egne- eller interkommunale havnedistrikt). Det er fortsatt et problem at mange mindre tiltak ikke meldes til havne- og farvannsmyndighetene. Flere påpeker at større tiltak normalt får en ryddig og god behandling, fordi de oftest blir underlagt konsekvensutredning.

Både forvaltning og fiskerorganisasjoner er enige om at trålfelt bør holdes fri for kabler som kan være til hinder for fiske. Dersom dette ikke er mulig må evt. kablene være overtrålbare. Kystverket kan opplyse at de fleste kabler nå blir spylt ned i bunnsedimentene, der dette er mulig. Det er også enighet om at fiskerne må få anledning til å påvirke trasévalg for rør og kabler. Tidligere ble det ofte stilt krav om steindumping over rør i fiskefelt, men dette har en gått mer bort i fra, ettersom større rør (og lodd) har blitt overtrålbare. Økt presisjon ved legging av kablene og mer nøyaktig kartfesting har også bidratt til å redusere konfliktene.

Generelt var det en stor økning i konfliktnivået for 2-3 år siden. Dette hadde sammenheng med at mange nye aktører søkte om å legge ut fiberoptiske kabler i sjø, etter at telemonopolet opphørte 1. januar 1999. Disse konfliktene har avtatt i det siste, som følge av at aktørene har blitt færre, fordi de i større grad inngår samarbeidsavtaler og fordi det til en viss grad har blitt etablert korridorer for å samle sjøkabler. Flere fylkesfiskarlag kan fortelle at konfliktene har blitt lavere fordi enkelte bedrifter etter hvert har blitt lydhøre i forhold til fiskeriinteressene. Mange nevner at spesielt Telenor har oppnådd en god dialog med fiskerne. De fleste tror konfliktnivået i forhold til rør og kabler vil holde seg på det jevne, men enkelte i fiskeriforvaltningen forventer en sterk økning i konfliktnivået hvis elektrifisering av oljeinstallasjonene (fra land) blir en realitet.

De fleste mener det i liten grad er forskjell på fiberoptiske og strømførende kabler, når det gjelder konfliktnivå. Enkelte mener allikevel at fiberoptiske kabler i noe større grad kan komme i konflikt med fiskerinæringen. Hovedårsaken til dette er at de fiberoptiske kablene er lettere, og derfor i mindre grad synker ned i bunnsedimentene.

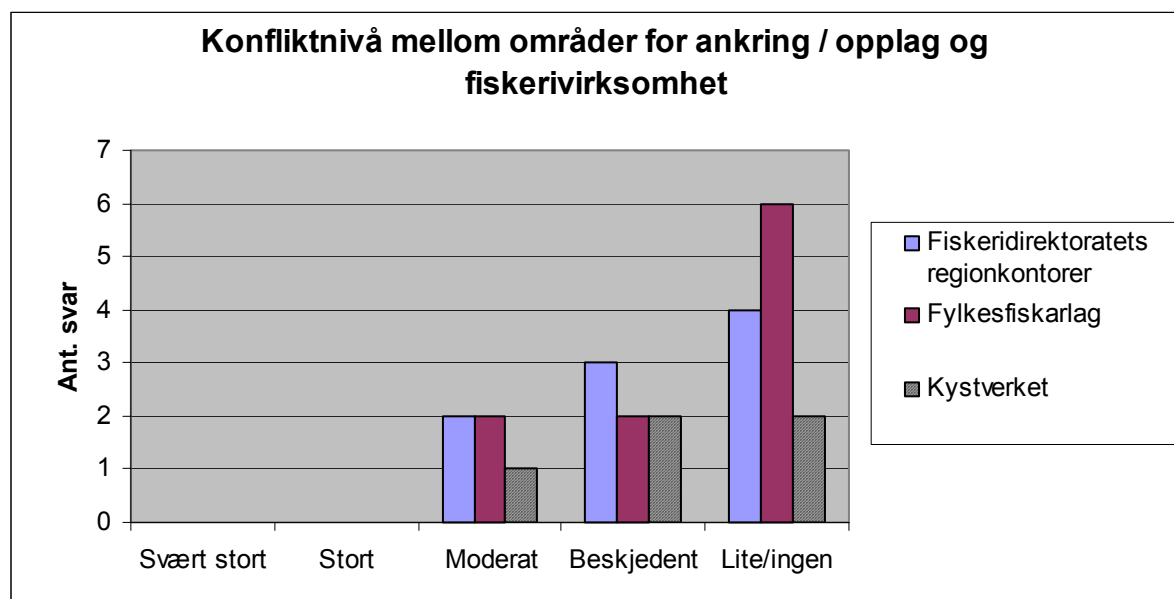
Det er allikevel, som følge av en ”saksbehandlingsfeil”, forvaltningsmessige forskjeller på strømførende og fiberoptiske kabler. Det blir fortalt at monopolbedriften Televerket på 80-tallet inngikk en generell avtale, som tilsa at de hadde ”objektivt ansvar” i forhold til sine fiberoptiske kabler. Det vil si at de plikter, uten hensyn til skyld, å erstatte skade som oppstår for fiskere ved at fiskeredskap kommer nær kableen. Dette forholdet antas nå å gjelde alle fiberoptiske kabler. Ansvarsforholdet i forhold til strømførende kabler er mer i disfavør av fiskerne, ved at de kan være erstatningspliktige i tilfeller som bl.a. skyldes grov uaktsomhet. For øvrig skal Kystverkets distriktskontorer ennå ikke ha blitt delegert myndighet til å gi konsesjoner for utleging av fiberoptiske kabler. Dette ansvaret ligger derfor formelt sett fortsatt hos Fiskeridepartementet.

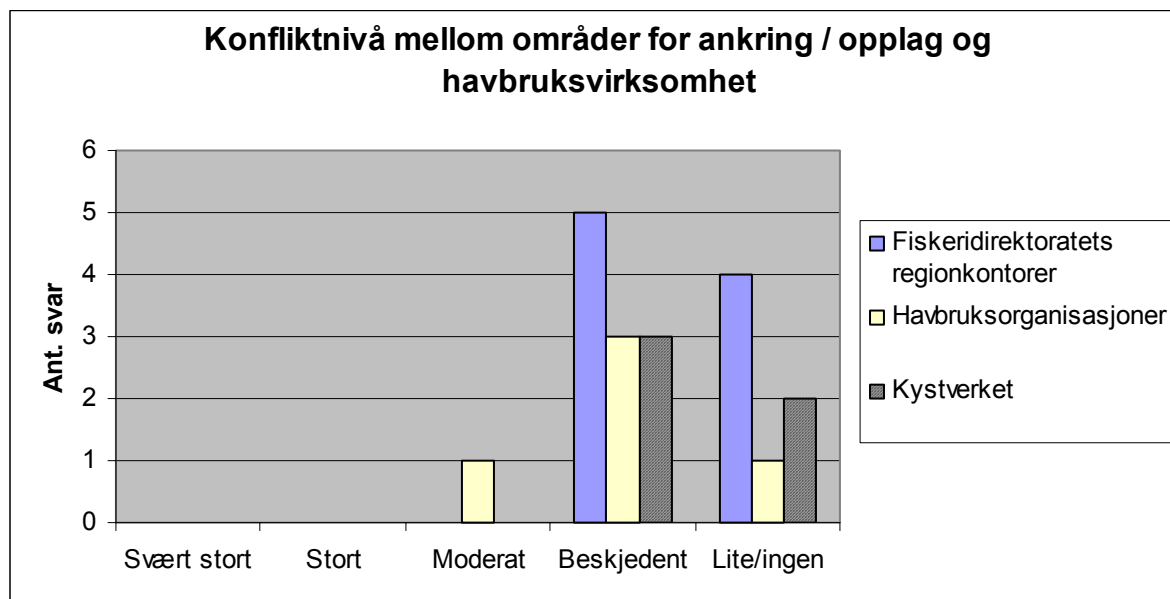
Nesten alle de som ble spurt mente at kabelkorridorer (der det er egnet for dette) vil redusere konfliktene med både fiskeri- og havbruksinteressene. Fylkesfiskarlagene mener opprettelse av slike korridorer burde vært et absolutt krav, selv om det snart er for seint på Sør- og Østlandet. Flere nevner at poenget med en kabelkorridor må være å samle inngrep i egnede områder, gjerne ved å legge nye kabler nær tidligere lagte kabler.

De som i praksis har prøvd å legge til rette for korridorer for sjøkabler, mener det er et stort problem at det ikke finnes noen samlet og gradert oversikt over fiskeriinteressene. Det viser seg at det blir motstand mot kabler fra fiskerihold, selv i korridorer de selv har vært med på å peke ut. Et annet problematisk forhold er at fiberoptiske kabler ikke gis noen økt beskyttelse mot skader fra evt. fiskerivirksomhet innefor korridorene. Kabelselskapene blir derfor ikke motivert til å legge kabler i disse korridorene, dersom dette fordyrer prosjektet.

2.3.3 Ankring og opplagsvirksomhet

Hvor stort er konfliktnivået i forhold til områder for ankring (skip) og opplagsvirksomhet (skip og petroleumsinstallasjoner)?

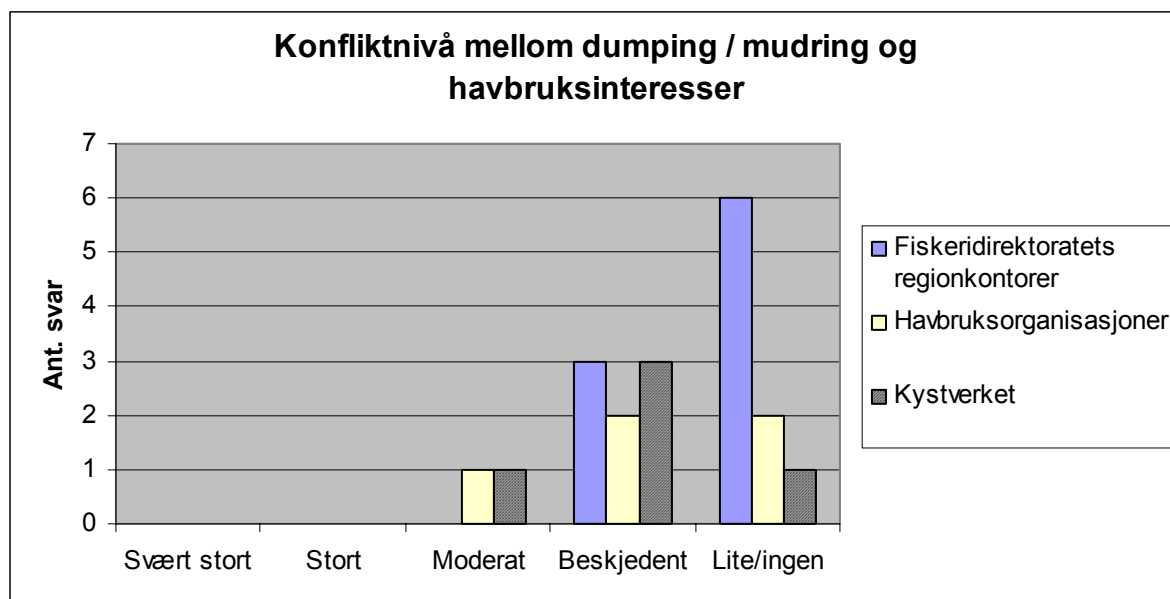
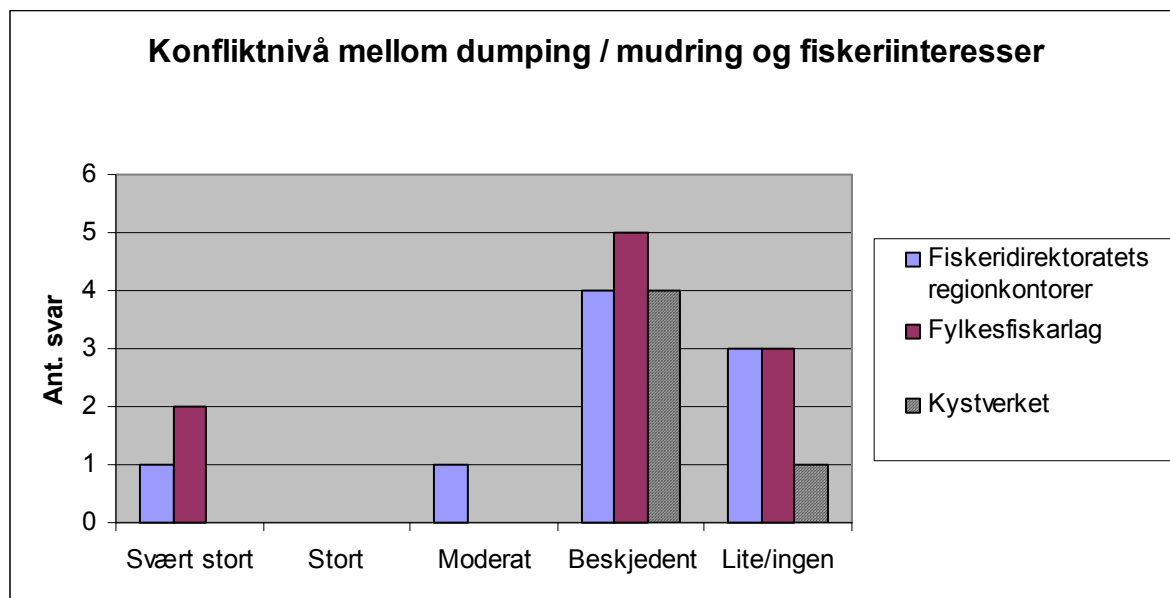
Konfliktnivået i forhold til ankring og opplagsvirksomhet er forholdsvis beskjedent. Dette gjelder både for fiskeri- og havbruksnæringene. De største konfliktene de senere årene har en allikevel opplevd i Sørvest Norge, mellom opplag av petroleumskonstruksjoner (som har svært store anleggsfortøyninger) og reketråling. Også i ankringsområder kan groper etter store ankere vanskeliggjøre reketråling. Havbruksorganisasjonene og Norges turistråd gir eksempler på at ankrings- og opplagsvirksomhet også kan være problematisk i forhold til både havbruksvirksomhet og reiseliv, først og fremst av estetiske/markedsmessige grunner.

Flere av Kystverkets distriktskontorer nevner at det var problemer forbundet med opplag av større skip på 70-tallet og begynnelsen av 80-tallet. Det er nå lenge siden disse områdene var i bruk. Kystverket og flere fylkeskommuner kommenterer at det siden den gang har blitt etablert havbruksvirksomhet og bygd hytter nær mange av de gamle opplagsområdene. Det vil derfor kunne bli svært store konflikter hvis/når disse opplagsområdene tas i bruk igjen.

Det er problematisk at de fleste regioner mangler en systematisk kartlegging av ankrings- og opplagsområdene. Det er derfor en utfordring å arealfeste disse områdene, og gi dem en mer offisiell status / juridisk beskyttelse gjennom planer etter plan- og bygningsloven. Enkelte nevner at det har oppstått forholdsvis store konflikter i forbindelse med arealfesting gjennom bruk av reguleringsplaner og til dels kommuneplaner. Arealfesting gjennom fylkesdelplaner er ikke like bindende, men kan allikevel gi tilstrekkelige føringer med et lavere konfliktnivå. Det blir nevnt at det ikke eksisterer noe lovverk som kan ivareta ankringsområder utenfor grunnlinja (plan- og bygningsloven omfatter fortsatt ikke områdene mellom grunnlinja og territorialgrensen). Flere av kystverkets distriktskontorer bemerker også at ankringsplasser avmerket på sjøkart stort sett hører fortida til. Det stilles helt andre krav til ankringsområder i dag. De gamle ankringsplassene er nå overtatt av fritidsflåten.

2.3.4 Dumping og mudring

Hvor stort er konfliktnivået i forhold til dumping og mudring?

Konfliktnivået mellom dumping og mudring og fiskeri- og havbruksnæringene er de fleste steder beskjedent. Allikevel opplever fylkesfiskarlagene på Sør- og Østlandet og Fiskeridirektoratet region Skagerrakkysten et svært høyt konfliktnivå. Det er summen av svært mange små tiltak, som ofte skjer i sårbare områder, som utgjør hovedproblemet. De fleste tiltakene skjer i forbindelse med fritidsbebyggelse. Etter hvert som folk har fått bedre råd har de kjøpt stadig flere og større fritidsbåter. Mudring (og dumping) er ofte nødvendig for å få ”nyervervelsen” inn til brygga. Dette har ødelagt svært mange oppvekstområder, for eksempel grunne mudderområder med ålegress. Det oppfattes også som et problem at mange hytteeiere lager egne sandstrender ved å dekke til mudderområder / åleplasser med skjellsand. For øvrig kan det nevnes at disse konfliktenes i mindre grad blitt registrert av Kystverket. På Sør- og Østlandet har de fleste en oppfatning av at problemene bare vil øke i tida framover.

En god del enkeltsaker har også medført forholdsvis store konflikter. Dette er gjerne saker hvor mudring eller dumping er omsøkt i gyteområder, eller i andre områder som er viktige for fiskerinæringene. For å redusere konflikter i gytefelt har det i enkelte tilfeller blitt stilt vilkår, for eksempel om at dumping av muddermasser må skje på fjærende sjø. For havbruksnæringene er konfliktene først og fremst knyttet til faren for "tilslamming" av fiskens gjeller, dersom det drives mudring eller dumping i nærområdet.

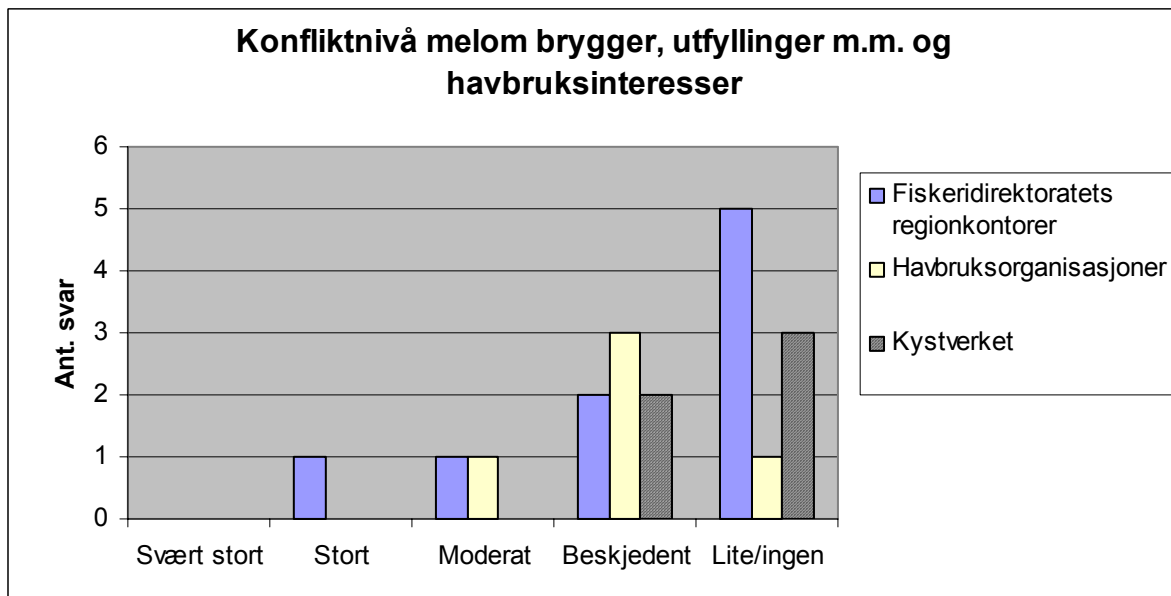
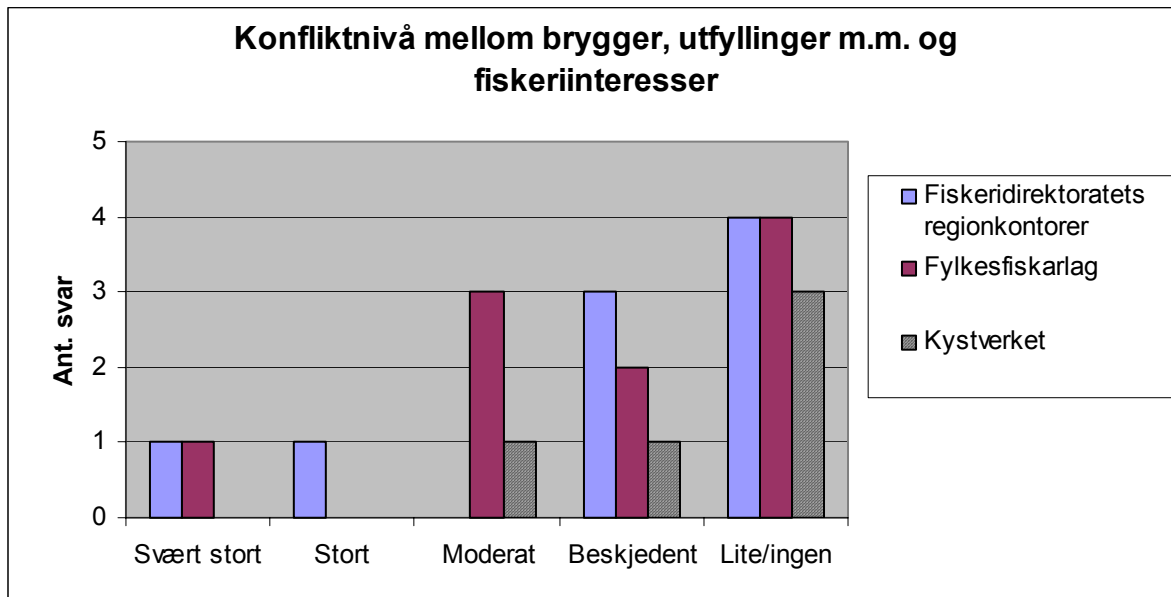
Mange i forvaltningen mener at fiskeri- og havbruksnæringenes interesser blir greit ivaretatt gjennom søknadsprosedyrene. Flere mener at det særlig gode samarbeidet mellom Fiskeridirektoratets regionkontorer og Kystverkets distriktskontorer, bidrar til dette. Andre mener derimot at mange tiltak fortsatt skjer uten tillatelse, og at det er disse tiltakene som nå utgjør de største problemene. Det er også en utfordring å forhåndsavklare dumpeplasser for mudder, og det forventes et forholdsvis høyt konfliktnivå i forbindelse med slike prosesser. Enkelte i fylkesfiskarlagene legger stor vekt på at det er et problem at behandlingen av alle søknader skjer isolert, og at summen av alle tiltakene aldri blir skikkelig vurdert.

Mange ser på forurensede havner som et stort problem, og det er også stor enighet om at forurenset mudder må deponeres på land. Enkelte hos Kystverkets regionkontorer mener allikevel at miljøvernmyndighetene i blant ser seg "blind" på grenseverdier, og at dette er til ulempe for miljøet samtidig som det gir en lite hensiktsmessig ressursbruk. Det skal være eksempler på at små tiltak, som periodisk opprenskingsarbeid utenfor værutsatte fiskerihavner, blir svært kostbart hvis innholdet av begroingshindrende midler ligger rett over grenseverdiene. Årsaken til dette er at massene må transporteres over lange avstander, ilandføres og deponeres på godkjent sted. Dersom gjennomsnittlige forurensningsverdier ligger like under grenseverdiene, er det sjelden noen grense for hvor mye som kan dumpes uten protester fra Fylkesmannen.

Forsvaret forteller at senking av utrangerte fartøyer under øvelsesbeskytning er unntatt forbudet mot dumping, fordi dette er en del av forsvarets "normalvirksomhet". Slike fartøyer skal på forhånd være tømt for forurensende materiale. Det "dumpes" bare innenfor forsvarets skyte- og øvingsfelt etter nærmere avklaring med Kystverket og Fiskeriforvaltningen.

2.3.5 Brygger, flytebrygger, utfyllinger, moloer m.m.

Hvor stort er konfliktnivået i forhold til arealbruk på land som kan ha betydning for aktivitet på sjøen (brygger, utfyllinger, moloer m.m.)?

Fysiske hindre fra landsiden, som brygger, flytebrygger, utfyllinger og småbåthavner, fører generelt til forholdsvis beskjedne konflikter langs det meste av kysten. Unntaket er Sør- og Østlandet og til deler av Vestlandet, hvor enkelte fylkesfiskarlag og Fiskeridirektoratets region Skagerrakkysten betegner konfliktnivået som stort eller svært stort. I Nord-Norge er det svært få konflikter forbundet med dette, og det er flere som ikke helt ”skjønner” problemstillingen.

Årsakene til konfliktene er først og fremst at utbygging fra landsiden kan være fysisk til hinder for utøvelse av fiskeri- og havbruk. For havbruksnæringene har det vært størst problemer i forhold til etablering av anlegg for skjell dyrking. I forhold til fiskerinæringene kan utbygging fra landsiden være til hinder for låssetting og kystnært ruse- og teinefiske.

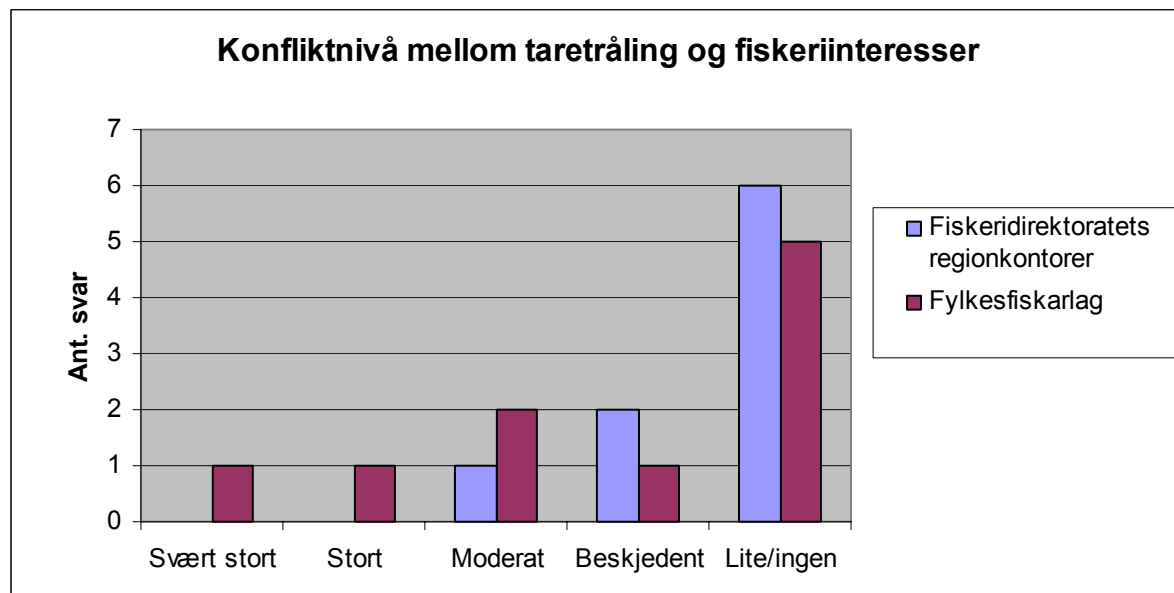
Endring av strømforhold og utfylling i ålegrunner kan også være problematisk, og det har, bl.a. på Nordmøre, vært konflikter og usikkerhet knyttet til utfylling av skrotstein. Hovedproblemet er allikevel ikke hvert enkelt tiltak, men det totale omfanget av dem. Flere peker på at manglende kontroll med spredt utbygging i kystsonen er den bakenforliggende årsaken til mange av disse problemene. Fylkeskommunene mener dette er et område hvor fiskeri- og miljøvernmyndighetene burde ha felles interesse av et nærmere samarbeid.

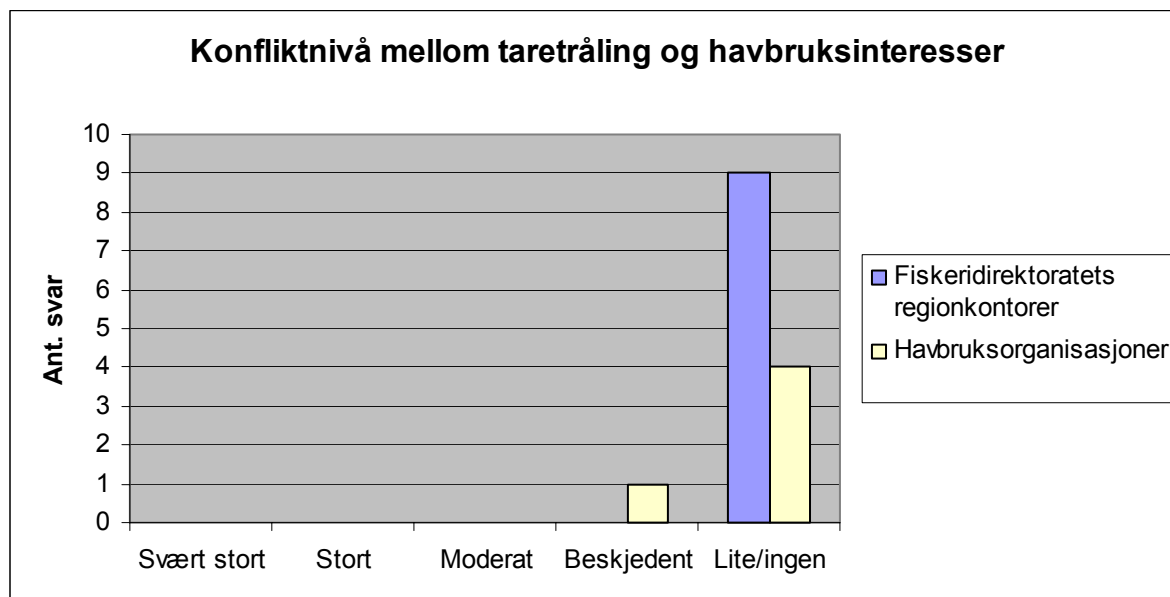
Problemene kan reduseres ved god planlegging, spesielt ved at kommunene blir dyktigere til å integrere arealplaner på land og i sjø. Flere nevner også at det bør legges til rette for fellesanlegg i stedet for enkelttiltak. Enkelte fylkeskommuner påpeker at det må legges opp til at kommunene arealfester de viktigste låssettingsplassene i sine kystsoneplaner, siden disse har et svakt juridisk vern i forhold til utbygging fra landsiden. Det gis også eksempler på kommuner, som ved utlegging av hyttefelt har reservert seg mot klager på havbruksvirksomhet.

Flere i fiskeriforvaltningen og i Kystverket kan fortelle at en del kommunale havnedistrikt har mangelfulle rutiner for å sende slike saker til høring. Dette har bl.a. medført at flere kaste- og låssettingsplasser har blitt ødelagt. På den andre siden er de fleste av disse tiltakene så "små" at flere av Kystverkets distriktskontorer mener kommunene bør ta seg av slike tiltak. Da er det en fordel at fiskeri- og havbruksinteressene er godt kartlagt. De fleste mener at disse problemstillingene vil øke, både på Sør- og Østlandet, i store deler av Vestlandet og i Trøndelag. I Nord-Norge forventes ingen betydelig økning.

2.3.6 Taretråling

Hvor stort er konfliktnivået i forhold til taretråling?

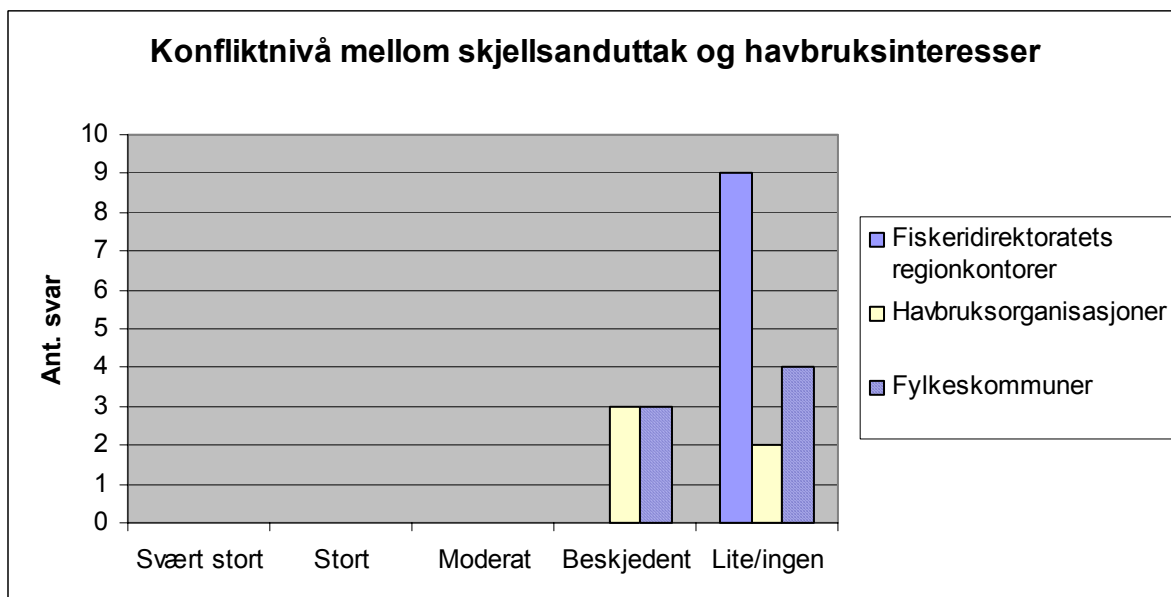
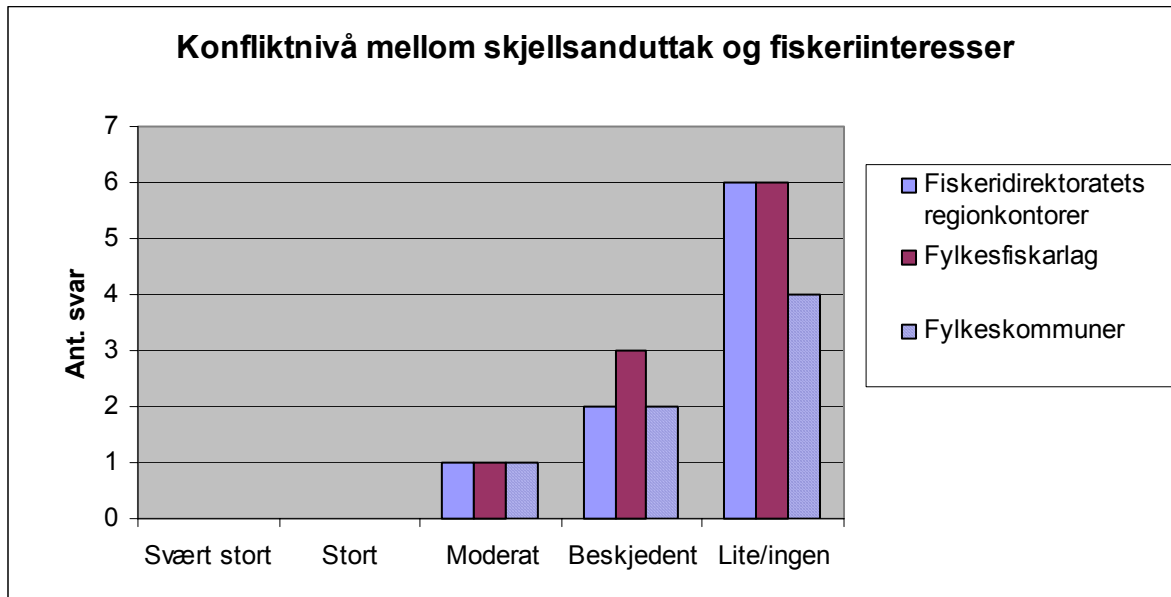
Taretråling skjer på kyststrekningen fra Vest-Agder til Nord-Trøndelag, og har liten negativ betydning for havbruksnæringen. Årsaken er at taretråling foregår på lokaliteter som hittil har vært for eksponerte (og grunne) for havbruksvirksomhet. Konfliktene mellom taretråling og fiskerinæringen er langt større, særlig på Nord-Vestlandet og i Sør-Trøndelag. Flere mener en medvirkende årsak til dette er at taretråling fortsatt er en ”ny” næring i disse områdene. Fiskeridirektoratet region Rogaland nevner at det også her, når taretråling i stor skala startet opp på 70-tallet, var store konflikter med fiskerinæringen. Dette har ”gått seg til”, og konfliktnivået mellom fiskeriinteresser og taretråling i denne regionen er nå svært beskjedent.

Fylkesfiskarlagene kan fortelle at konfliktene mellom taretråling og fiskerinæringen både har sin årsak i redskapsskader (på garn, ruser og teiner), og i bekymring for ødeleggelse av gyte- og oppvekstområder. Flere i fylkesfiskarlagene etterlyser bedre dokumentasjon / konsekvensanalyser i forhold til effekter av taretråling. De mener at det skjer en del ulovlig taretråling (utenfor de fastlagte sonene), at det er mangelfulle meldingsrutiner for når- og hvor virksomheten skal drives og at forvaltningen ikke følger godt nok opp. Forvaltningen i Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal og Sør-Trøndelag mener at prosessen som åpnet for taretråling i disse regionene burde vært langt bedre og mer fleksibel. Både fiskere og kystkommuner føler seg overkjørt av tarenæringen og deler av den sentrale forvaltningen, og mener de ikke har fått noen innflytelse på hvor- og i hvilken utstrekning taretråling skal drives.

Flere nevner at konfliktene mellom taretråling og fiskerinæringen kan bli redusert hvis det tas en del praktiske hensyn, f.eks. ved at taretråling unngås i krabbefelt i september og oktober, som er sesongen for krabbefiske. Mange har også forhåpninger til at de nylig oppnevnte regionale arbeidsgruppene for tareforvaltning kan bidra til å redusere konfliktene. Enkelte tror at konfliktnivået ville vært lavere dersom taretråling hadde gitt større ”verdier” tilbake til kystsammfunnene, ved økt bruk av lokale folk, utbygging av flere lokale mottak og bedre samarbeid med kystkommuner og andre kystnæringer. Det er få som tror det vil bli store endringer i konfliktnivået med det første. Både fiskeriforvaltningen og fylkesfiskarlagene i Nord-Norge er kritiske til å åpne for taretråling videre nordover, bl.a. fordi store deler av tareskogene allerede er nedbeitet av kråkebolle, og de forventer store konflikter hvis dette blir foreslått.

2.3.7 Skjellsanduttak

Hvor stort er konfliktnivået i forhold til skjellsanduttak?

Uttak av skjellsand (og mineralgrus) fra havbunnen skjer i varierende grad langs hele kysten fra Vest-Agder til Finnmark. Uttak av skjellsand krever konsesjon fra fylkeskommunen etter kontinentalsokkelloven. Konfliktnivået mellom skjellsanduttak og fiskeri- og havbruksnæringene har generelt vært beskjedent, først og fremst fordi omfanget har vært beskjedent.

De konfliktene som er registrert i forhold til fiskerivirksomhet er først og fremst lokalisert til Hordaland, og til dels Rogaland, Sør Trøndelag, Sogn og Fjordane og Troms (hvor det er gitt konsesjoner for uttak av mineralgrus). Det er også i disse regionene de fleste skjellsandkonsesjonene finnes. De største problemene oppstår ved at det søkes om konsesjon for skjellsanduttak i gyttefelt. Mange mener dessuten at det er en god del ulovlig opptak av skjellsand, og at det ikke eksisterer noen effektiv kontroll med skjellsandnæringen. Enkelte

etterlyser også bedre kunnskap om effektene av skjellsanduttak, mens andre mener det er god kunnskap ang. dette (som bekrefter at effektene av skjellsanduttak er forholdsvis begrensede).

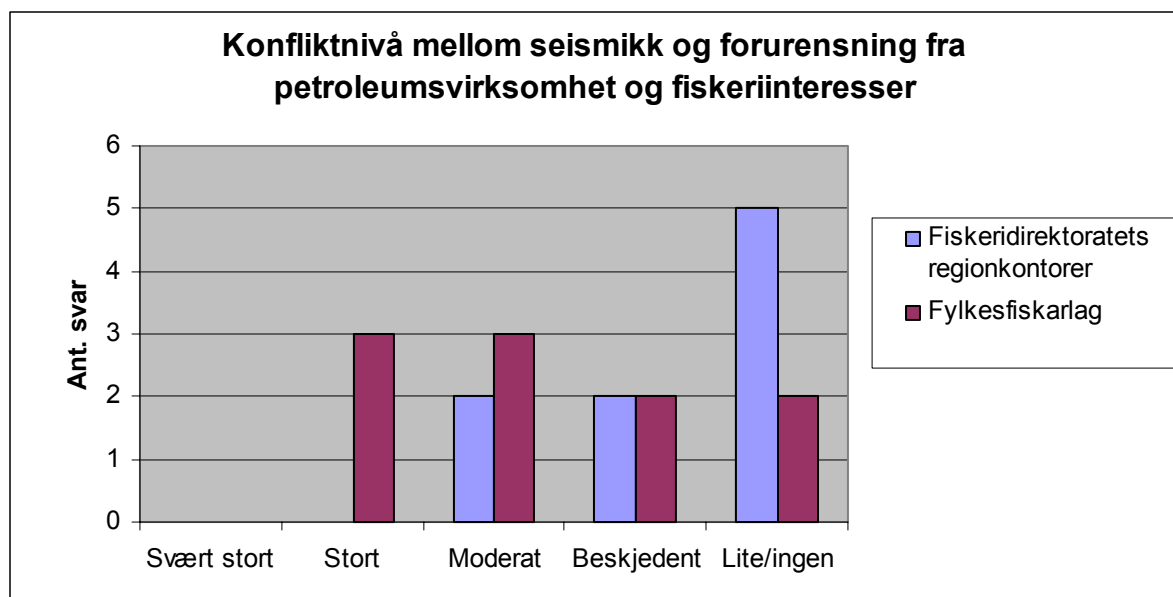
Skjellsanduttak fører til lokal tilslamming av vannmassene når uttaket pågår. I forhold til havbruk begrenser problemene seg stort sett til faren for å få vann med oppvirvlet mudder inn i oppdrettsanlegg. Skjellsanduttak skjer normalt i eksponerte områder hvor havbruk har vært lite aktuelt, og de fleste tror det er tilstrekkelig med noen hundre meters avstand. Fylkesveterinæren for Rogaland og Agder har i et brev til Rogaland fylkeskommune bedt om at skjellsanduttak ikke skal foregå nærmere oppdrettsanlegg enn 1 km. Andre fylkeskommuner etterlyser noe større engasjement hos fylkesveterinærene i slike saker.

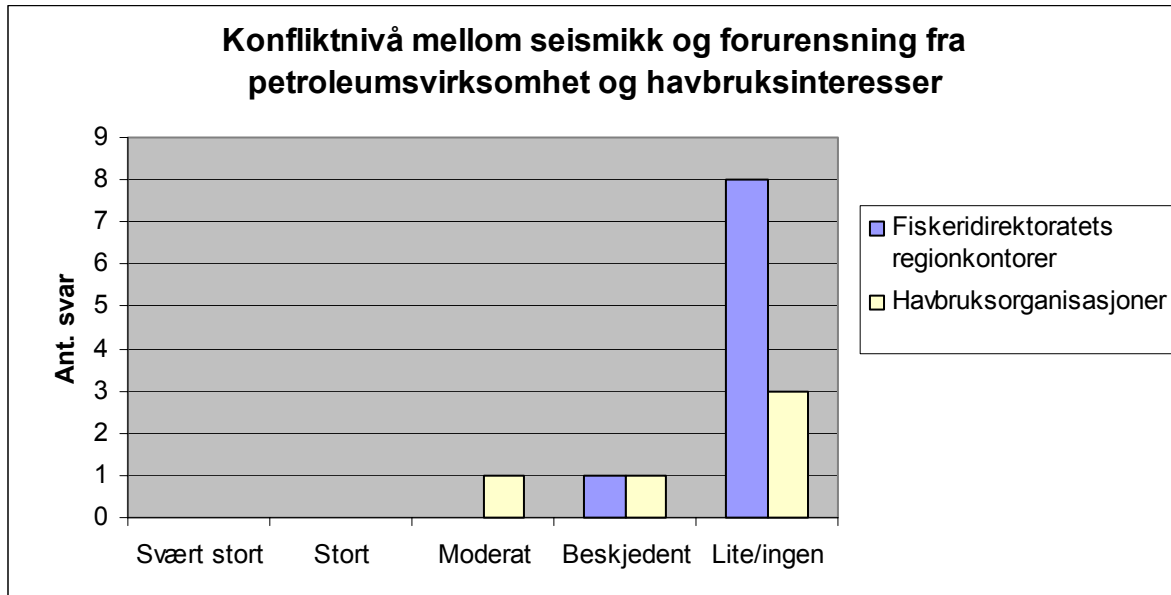
Selv om både taretråling og skjellsanduttak skjer med hjemmel i kontinentalsokkeloven, har kommunene langt større innflytelse på skjellsandforvaltningen, (mest fordi skjellsand forvaltes på regionalt nivå). Fylkeskommunene mener derfor at arealkonflikter i forbindelse med skjellsanduttak med fordel kan avklares i kommunale kystsoneplaner. Fylkesfiskarlag som uttaler seg, sier at fylkeskommunene nå tar rimelige hensyn til fiskeriinteressene ved konsesjonstildeling. Hordaland og Rogaland fylkeskommuner forteller at de forsøker å få bedre kontroll med uttaket av skjellsand, ved at det nå inngås avtaler om oppsyn med den Indre Kystvakt. De nevner at de sannsynligvis er en "forglemmelse" at Statens naturoppsyn ikke er gitt hjemmel til å drive oppsyn med virksomhet etter kontinentalsokkeloven.

Mange tror konfliktene i forhold til skjellsanduttak allikevel vil kunne få en viss økning, spesielt dersom havbruksnæringene i større grad tar i bruk eksponerte områder. Enkelte fylkeskommuner er kritiske til at utenlandske industriselskap viser stadig større interesse for de norske skjellsandressursene. Av Nærings- og handelsdepartementet skal det være gitt beskjed om at en ikke kan skille mellom lokale- og utenlandske interesser. Det er i dag heller ingen begrensninger ang. hvem som kan søke om konsesjon, og for hvor mange/store konsesjoner det kan søkes om. Flere fylkesmenn nevner at skjellsanduttak sannsynligvis vil bli forbudt i områder som blir underlagt marint vern.

2.3.8 Seismikk og petroleumsvirksomhet

Hvor stort er konfliktnivået i forhold til forurensning og seismikk i forbindelse med petroleumsaktivitet?

Seismikk og forurensning, som følge av petroleumsvirksomhet, oppfattes som langt mer konfliktfylt i forhold til fiskerinæringen enn for havbruksnæringen. Det har hittil vært størst konflikter i tilknytning til seismikk. De fleste mener at seismikk i stor grad kan skade og skremme fisk og andre marine organismer, og det er særlig stor skepsis og mye usikkerhet blant fiskere.

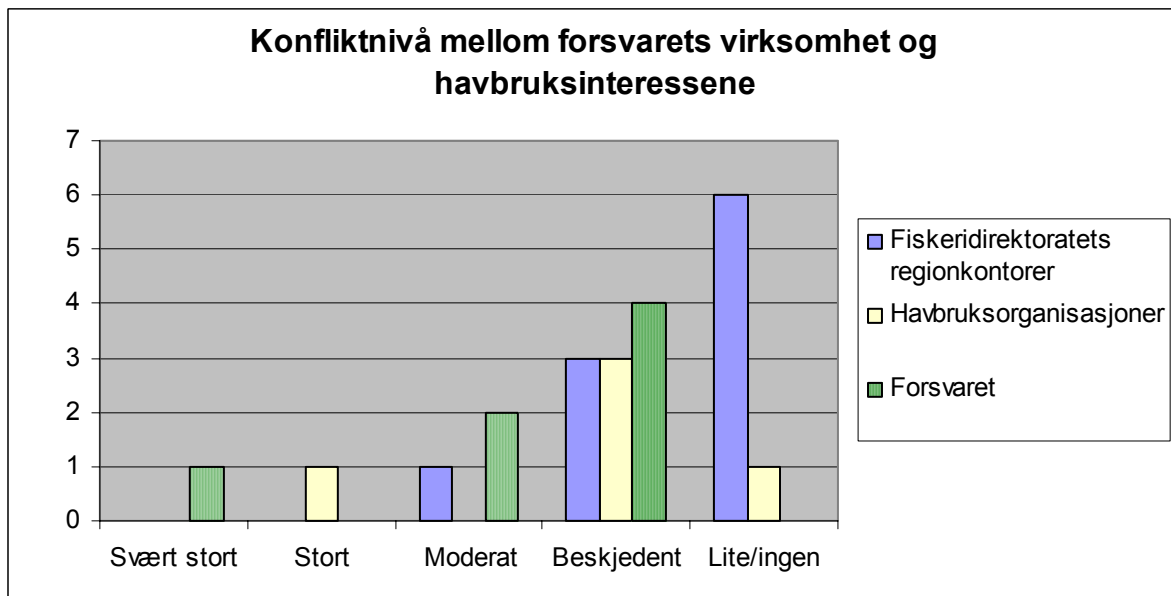
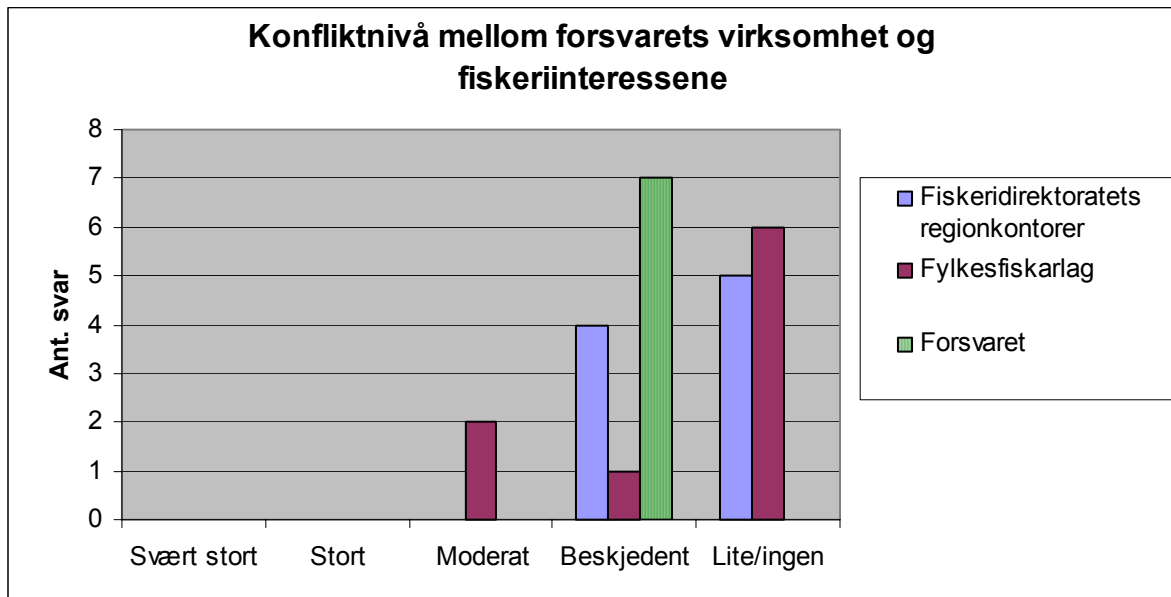
Problemene er størst i Nordsjøen og Norskehavet, siden oljeleting skjer i mindre omfang i kystnære områder. Allikevel blir det nevnt at det i Møre og Romsdal i 2001 oppstod store konflikter nær land pga. seismikk/letevirksomhet i breiflabbfelt. Selv om det i liten grad har vært oljeleting innenfor grunnlinja, blir det utført noe prøveskyting ytterst i Sognefjorden (pga. de spesielle dybdeforholdene) og en del seismikk i forbindelse med undersjøisk anleggsarbeid. Det blir også sagt at sprengninger i forbindelse med veiarbeid, bygging av undersjøiske tunneler, utdyping av skipsleder og forsvarets virksomhet kan føre til tilsvarende skader som seismikk.

Både forvaltningen og næringsorganisasjonene er svært skeptiske til utslipp av prosessvann (delvis pga. medieoppslag høsten 2001), selv om mange tror at dette hittil ikke har ført til store konkrete problemer. Flere innen fylkesfiskarlagene oppfatter Oljedirektoratet som svært lite lydhøre i forhold til fiskernes protester ang. utslipp av prosessvann. På den andre siden blir det også bemerket at forskningsmiljøene kanskje "krisemaksimerer" noe, fordi grunnfinansieringen for mange typer forskning er så lav at de i stor grad er avhengige av tilleggsfinansiering.

Det er delte meninger om disse problemene vil øke eller minke i tida som kommer. Noen tror at forvaltningen vil stille strengere krav, både når det gjelder seismikk og til utslipp av prosessvann. Andre, kanskje spesielt fiskeriforvaltningen og fylkesfiskarlagene, tror at det vil bli svært store konflikter dersom nye områder (Barentshavet, Skagerrak og kystnære områder) i større grad åpnes for letevirksomhet og oljeutvinning.

2.3.9 Forsvarets områder og virksomhet

Hvor stort er konfliktnivået i forhold til forsvarets virksomhet (militære forbudsområder i sjø, sprengningsfelt, skytefelt, øvingsområder m.m.)?

Forsvaret besitter en rekke områder langs Norskekysten, og konfliktene følger i stor grad fordelingen av disse områdene. Det er enkelte skyte- og øvingsfelt i sjø på Sør- og Østlandet, noen i ytre del av Ryfylke, noen i Hordaland, noen ved utløpet av Trondheimsfjorden, noen i Nordland og en del områder i Troms. De såkalte ”forbudsområdene i sjø” hvor dykking, fiske med bunnredskaper, havbruk m.m. er forbudt, medfører små problemer fordi områdene er få og har liten utstrekning. Forsvaret har i liten grad faste områder i sjø i Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal, Nord-Trøndelag og Finnmark. For Finnmark sin del er det selvpålagte restriksjoner som er årsaken til dette. For øvrig henviser forsvarret til en egen NOU (1996:8 ”Forsvarets skyte- og øvingsfelt), som gir en nærmere beskrivelse av disse områdene.

Fylkesfiskarlagene og fiskeriforvaltningen mener konfliktnivået i forhold til fiskerinæringen nå er beskjedent, landet sett under ett. Det er i Møre og Romsdal konflikten oppleves som størst, pga. enkelte problemer ved å få erstatning for brukstap (bl.a. etter øvelsen ”Strong Resolve” våren 2002). De største problemene har oppstått på grunn av kommunikasjonssvikt med utenlandske NATO-fartøy, som bruker skyte- og øvingsfelt i Skagerrak. Forsvaret kan fortelle at mange norske felt også er svært viktige i NATO-sammenheng. Gode øvingsområder, spesielt der det er mulighet for skyting mot landmål, er ”mangelvare” i mange NATO-land.

Selv om all ferdsel stenges ved bruk av skyte- og øvingsfelt, er bruken svært begrenset. Områdene er åpne for både fiskeri- og annen virksomhet det aller meste av tiden. Forsvaret får generelt, og kanskje spesielt i Nord-Norge, svært gode skussmål for sitt nåværende samarbeide med fiskerinæringen. Den gode kontakten, i tillegg til at skyte- og øvelsesaktiviteten har avtatt noe, er de viktigste årsakene til at konflikten mellom fiskerinæringen og Forsvaret er mindre nå enn før. Enkelte nevner allikevel at det er problematisk at dumpeplasser og minefelt fra krigens dager er mangelfullt registrert.

Konfliktnivået med havbruksnæringen er generelt noe større. Hovedårsaken til dette er at havbruksvirksomhet blir utestengt fra forsvarets skyte og øvingsfelt. Konfliktnivået har vært særlig høyt i Sør-Troms, hvor skyte- og øvingsfelt beslaglegger store områder som er godt egnet for havbruk. Det har vært en stor omlegging av kystforsvaret i de siste årene. De aller fleste kystfort er nå nedlagt, og kystforsvaret er gjort mer mobilt. De tilhørende skytefeltene i sjø er allikevel beholdt. Regionkontorene til FHL Havbruk, store deler av fiskeriforvaltningen og enkelte fylkeskommuner mener at avgradering og tilgjengeliggjøring av skyte- og øvingsfelt i sjø går alt for seint i forhold til endringene i forsvarsstrategi og øvelsesaktivitet. Dette blir sett på som en viktig begrensende faktor for utviklingen innen havbruksnæringene i flere regioner, spesielt i Sør-Troms. I forhold til havbruksvirksomhet, blir det også nevnt at MTB-trafikk i trange farvann har ført til enkelte problemer fordi de lager spesielt store bølger.

Forsvaret tror revidering av behovet for skyte- og øvingsfelt i sjø på sikt vil kunne frigi arealer for havbruksvirksomhet. Det oppgis at Grøtsund skytefelt (N-19) allerede er frigitt. Frigiving av skyte- og øvingsfelt må sannsynligvis ses i sammenheng med behovet for nye felt. Et stort skyte- og øvingsfelt i sjø, Myken ytterst i Vestfjorden, er nå under etablering. I tillegg er det aktuelt å opprette nye skyte- og øvingsfelt ved Halten og utenfor Lista. Forsvarsbygg opplyser at etablering av nye felt krever konsekvensutredning.

I framtiden vil det også kunne bli større muligheter for havbruk innenfor eksisterende felt, på visse betingelser. Da må det først etableres kunnskap om hvor store trykkendringer ulike arter tåler/aksepterer. Sannsynligvis tåler skjell og organismer uten svømmeblære mer enn f. eks. laksefisk. Det blir sagt at Forsvarets forskningsinstitutt sannsynligvis kan bidra med data ang. spredning av trykkbølger i vann. Inntil en vet mer om disse problemstillingene vil sannsynligvis Forsvarsdepartementet si nei til havbruksvirksomhet i skyte- og øvingsfelt. Uansett vil Forsvaret ikke ha begrensning på sin virksomhet, og de vil holdes ”skadesløse” i forhold til sin normale virksomhet.

Forsvarsbygg legger stor vekt på at de må tas med i alle prosesser som er av betydning for arealbruk i sjø, kanskje spesielt kystsoneplanprosessene. De er i utgangspunktet positive til å arealfeste sine interesseområder i Arealis, men sier at alle interesseområder kan ikke offentliggjøres. Det vil derfor kunne bli fremmet enkelte innsigelser, også utenfor områder som blir arealfestet. For øvrig kan Forsvarsbygg fortelle at de kommer med svært få

innsigelser, fordi de fleste forhold avklares tidlig i plan- og søknadsprosessene. Enkelte fylkeskommuner bemerker at samarbeidet mellom Forsvarsbygg og Forsvarskommandoene burde vært bedre. For å være sikre på en forutsigbar og god saksbehandling blir kommuner oppfordret om å sende kystsoneplaner til begge, selv om det formelt sett bare skal sendes til Forsvarsbygg.

Forsvarsbygg forteller at de ikke får konsesjonssøknader for havbruksvirksomhet dirkete, men at disse går om Kystverket. De forutsetter at de i framtiden også får alle søknader om havbeite til vurdering. Forsvarsbygg mener at alle kystsoneplanprosessene den siste tiden, og prosessen med fordelingen av de nye laksekonsesjonene høsten 2001, har vært en forvaltningsmessig belastning. De merker også at strengere praktisering av veterinære avstandskrav har økt presset for å ta i bruk militære skyte- og øvingsfelt til havbruksformål. Det er usikkerhet knyttet til om forsvarrets lavflygingsområder har betydning for havbruksvirksomhet. Disse områdene er for øvrig også beskrevet i en egen NOU.

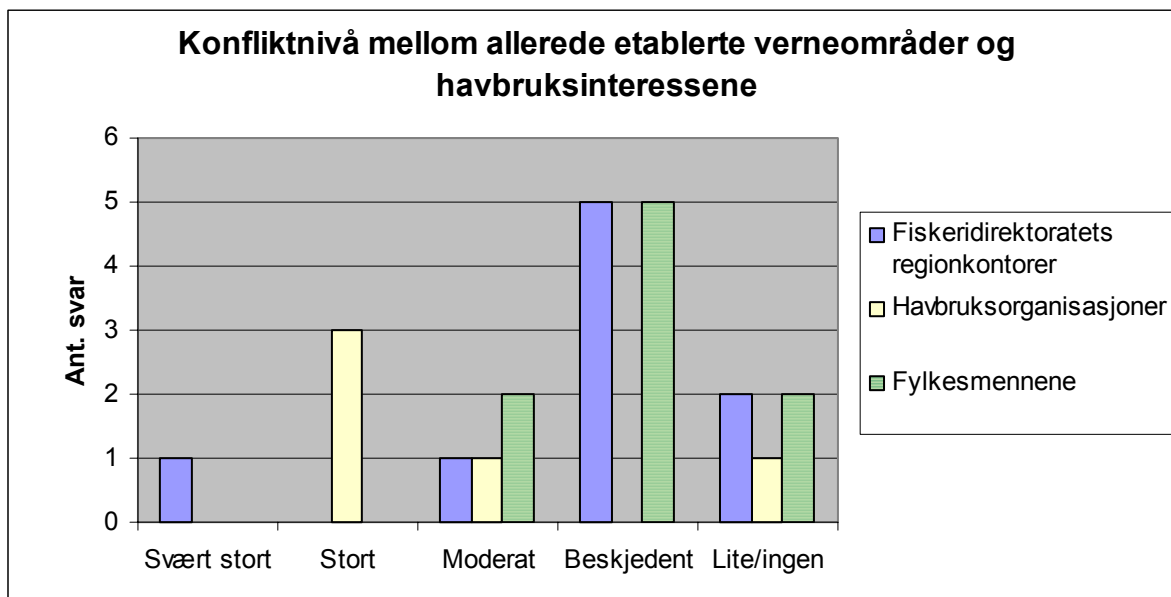
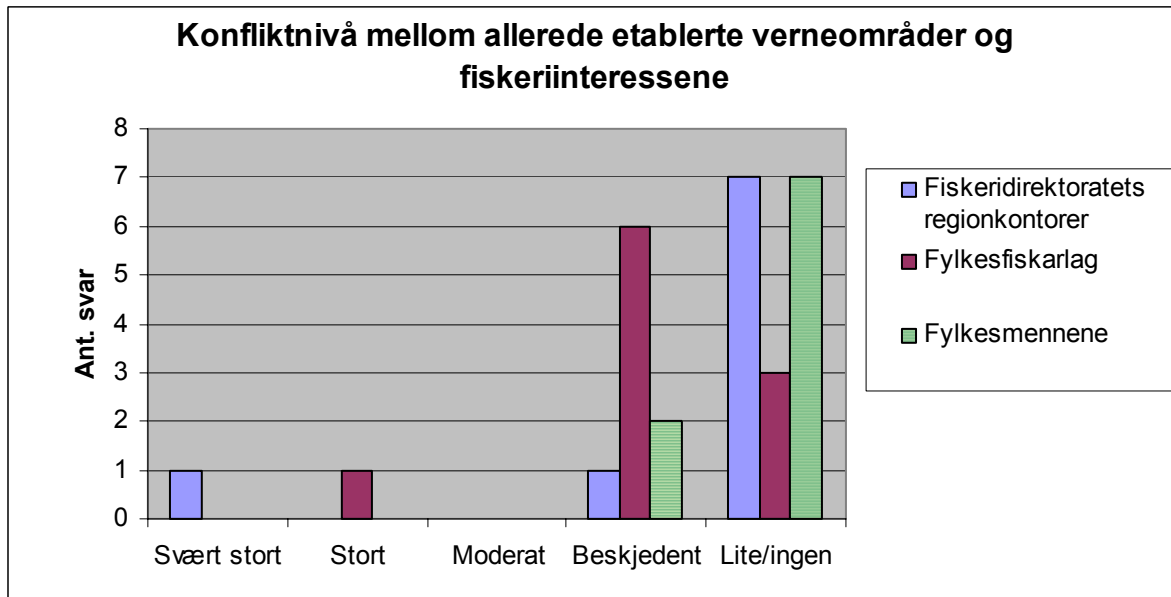
Forsvarsbygg mener det er en ulempe at den nåværende plan- og bygningsloven bare går ut til grunnlinja, og derfor ikke omfatter hele territorialfarvannet. Flere eksisterende og planlagte skyte- og øvingsfelt i sjø omfatter områdene mellom grunnlinja og territorialgrensen. Forsvarsbygg etterlyser også en egen kategori i plan- og bygningslovens § 20-4, 1. ledd nr. 5. Skyte- og øvingsfelt i sjø kan ikke kategoriseres som båndlagte områder, og det aksepteres derfor vanligvis at disse områdene reguleres som fiske-, ferdsels-, friufts- og naturområder i kommunale kystsoneplaner.

Det er hensiktsmessig å ha gode dybde data tilgjengelig, både til planformål, til egnethetsvurderinger og for å modellere lokale strømningsmønstre for bl.a. å anslå smitterisiko mellom oppdrettsanlegg. Til dette nevner flere at digitale dybde data med en ekvidistanse på minst 10 meter burde være tilgjengelig. Forsvaret kan opplyse at de ikke har planer om å lempe på begrensningene knyttet til Sjøkartverkets hydrografiske originaler, selv om forvaltningen etterspør noe mer detaljerte dybde data. Det blir ikke tatt hensyn til at utviklingen har ført til at alle nå kan etablere egne detaljerte dybde data for mer begrensede områder (for eksempel gjennom Olex-systemet).

Mange innen Forsvaret forteller at de også må bidra til- og ta vare på en livskraftig kyst. Forsvaret er derfor svært positive til fiskeri- og havbruksnæringene. Det blir nevnt at mange i Sjøforsvaret er oppvokst langs kysten, og har god erfaring med fiske og til dels havbruk. Det har derfor som regel latt seg gjøre å komme fram til gode samarbeidsløsninger. De fleste tror konfliktene mellom Forsvaret og fiskeri- og havbruksnæringene vil holde seg relativt konstante, eller evt. avta, i framtiden. Dette gjelder i særlig dersom havbruksvirksomhet i større grad kan etableres der det nå er skyte- og øvingsfelt. I forhold til etablering av nye aktuelle skytefelt (Myken, Halten og Lista), forventer mange allikevel visse konflikter.

2.3.10 Etablerte naturvernområder

Hvor stort er konfliktnivået i forhold til ulike områder som allerede er vernet etter naturvernloven (naturreservat, landskapsvernområde og evt. nasjonalpark)?

Konfliktnivået mellom allerede etablerte verneområder og fiskeri- og havbruksnæringene varierer ganske mye mellom ulike regioner. Konfliktnivået i forhold til fiskerivirksomhet er forholdsvis beskjedent de fleste steder. Unntakene er Sør- og Østlandet, og til en viss grad Sør-Trøndelag og Finnmark. Fiskeridirektoratet region Skagerrak kan fortelle at konfliktnivået er stort i denne landsdelen på grunn av restriksjoner på fiske i/nær naturvernområder, bl.a. gjennom forbud mot åleruser. I andre regioner er det enkelte konflikter på grunn av nedsenkingspåbud og begrensninger i fiske etter bl.a. rognkjeks, når det er spesiell fare for at fugl går i garn. Enkelte fylkesfiskarlag mener at bruk av naturvernloven i sjø i mange tilfeller er både misforstått og unødvendig. På den andre siden mener andre fylkesfiskarlag at det er helt greit med vern. Årsakene til dette er at det som regel

gis dispensasjon til både fiske og låssetting i verneområder, i tillegg til at aktivitet som hyttebygging, skjellsandgraving og taretråling blir begrenset i disse områdene. Flere sier at mange av konfliktene av denne typen er mer ”tenkte” enn reelle. Fylkesmennene opplever, til forskjell fra flere av fylkesfiskarlagene, ikke konflikter av betydning mellom etablerte verneområder og fiskeriinteressene.

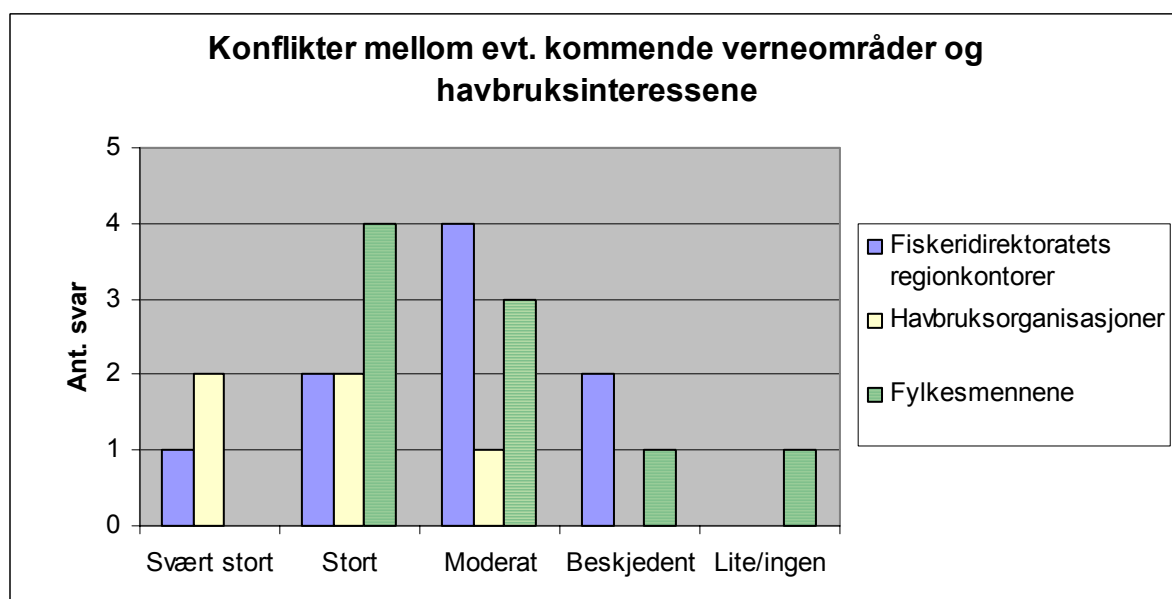
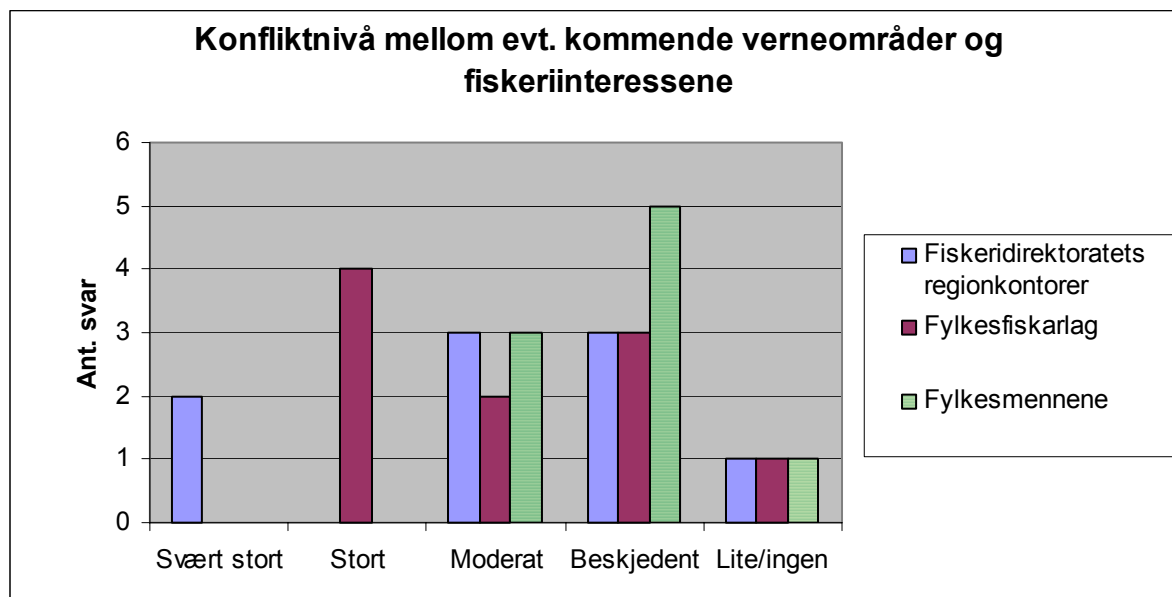
Verneprosessen av Froan i Sør-Trøndelag, som var et av de første områdene i sjø som ble vernet etter naturvernloven, nevnes av flere. Fra fylkesfiskarlaget blir det fortalt at denne prosessen ble en svært dårlig start på forholdet mellom fiskerne og miljøvernmyndighetene. Fiskernes synspunkter ble i liten grad tatt hensyn til, og dette førte bl.a. til en stor økning i selbestandene. Dette har fått alvorlige konsekvenser langt utenfor det vernede området, ved at bunnfisk er borte og at annen fisk ikke er egnet som menneskeføde pga. kveis. Det sies at vernet av Froan derfor har vært ødeleggende på både kystfisket og lokalsamfunnet. Konfliktene i Froan har også vært svært store i forhold til havbruk, fordi store områder egnet for havbruksvirksomhet ikke kan tas i bruk.

Forholdet mellom etablerte naturvernområder og havbruksvirksomhet blir generelt vurdert til å ha et moderat konfliktnivå. Også her varierer konfliktnivået forholdsvis mye mellom ulike regioner og mellom ulike etater og organisasjoner. Fiskeridirektoratet region Skagerrakkysten konfliktnivået som større enn de andre regionkontorene. Også distriktskontorene til FHL Havbruk opplever konfliktnivået som forholdsvis stort. Mange innen fiskeriforvaltningen og havbruksorganisasjonene mener at Stortingsmelding 43 (1998-99) om ”Vern og bruk i kystsona” i liten grad blir fulgt opp av miljøvernforvaltningen. I forbindelse med dette gis det eksempler på at havbruk blir underlagt restriksjoner og utestenging, selv om det ikke anses å være i konflikt med verneformålet. Flere er også sterkt kritiske til at enkelte fylkesmenn fremdeles opererer med buffersoner mot havbruk, som går utenfor grensene til verneområdene. Det blir også sagt at foreslått vernede områder i praksis allerede er vernet, og flere kritiserer at vern sjelden eller aldri blir underlagt noen form for evaluering. Miljøvernforvaltningen blir sagt å være lite villige til å gå tilbake på restriksjoner når situasjonen endrer seg. Havbruksorganisasjonene mener at forvaltningen har alt for stor tiltro til områdevern, og at de svikter i forhold til andre vernetiltak. Det blir også sagt at Direktoratet for naturforvaltning og flere fylkesmenn opplever som svært urbane i sin holdning til sjøområdene, og at de ikke ser verdien av bosetting og aktivitet langs kysten.

Også i forhold til havbruk opplever de fleste fylkesmennene konfliktnivået med etablerte verneområder som forholdsvis beskjedent. Hovedårsaken til dette er at omfanget av vernede områder i sjø, etter fylkesmennenes vurdering, fortsatt er lavt i mange fylker. Havbruk anses heller ikke for å være aktuelt i de fleste vernede områdene. For eksempel er områder underlagt fuglelivsfredning som regel for eksponerte-, og våtmarksreservatene har for dårlig resipientforhold for havbruksvirksomhet. Fylkesmennene mener en medvirkende årsak til at de opplever forholdsvis få konflikter, er at de fleste unngår vernede områder når de søker om konsesjon. De kan også fortelle at konfliktnivået som regel er størst under selve verneprosessen, og at forholdene roer seg etter hvert. Også fylkesmennene mener at differensiering avhengig av verneformål og type havbruk vil kunne føre til færre konflikter. De savner allikevel forståelse hos havbruksnæringen og til dels Fiskeridirektoratets regionkontorer, for at også landskapsinntrykk og urørthet kan være viktige vernekriterier.

2.3.11 Planlagte verneområder

Hvor stort er konfliktnivået i forhold til verneplaner- og kommende verneområder etter naturvernloven (ikke i forhold til villaks)?

Konfliktnivået med eventuelle kommende verneområder, først og fremst marin verneplan, oppleves som forholdsvis stort for havbruksnæringen og moderat til stort for fiskerinæringen. Svært mange, også flere av fylkesmennene, var kritiske til den prosessen som hittil var ført i forhold til marin verneplan. Den store usikkerheten knyttet til utvelgelsen av de aktuelle områdene og hvilke aktiviteter det skulle vernes mot, er en viktig årsak til at mange hadde en lite positiv holdning til denne prosessen. Det ble vinteren 2002 opplyst at det fremdeles ikke var gitt noen god orientering om saken fra sentralt hold.

Flere fylkeskommuner mener den marine verneplanen er et klassisk eksempel på ”top-down-planlegging”. Enkelte av fylkeskommunene mener også sagt at Miljøverndepartementet har

opptrådt uetterrettelig, fordi det har vært flere større endringer i arealavgrensningene (i forhold til den opprinnelige registreringen av aktuelle områder), uten at dette er tilfredsstillende grunnlagt. Det blir også sagt at det er svært uklare kriterier for områdevalg, samtidig som områdene synes å ligge fast. Flere krever at det i stor grad må tas hensyn til innspill fra regional forvaltning, for å oppnå en mer hensiktsmessig avgrensning av de ulike områdene. Det reageres på at de foreslåtte marine verneområdene også skal være valgt ut etter marinarkeologiske kriterier, uten at de som har ansvaret for dette på regionalt nivå har fått påvirke områdeutvelgelsen. De som er aller mest kritiske, mener prosessen rundt marin verneplan viser at Miljøverndepartementet ikke har lært noe som helst av behandlingen av kystverneplanen for Nordland og Troms.

Fylkesfiskarlag og fiskeriforvaltning er svært usikre og bekymret hvilke begrensninger som kan "ramme" fiskerinæringene. De varsler svært store konflikter hvis det blir aktuelt med restriksjoner på for eksempel rekefiske, øvrig trålfiske eller snurrevadfiske. Konfliktnivået vil avhenge av hvilke områder som til slutt blir vernet, og ikke minst av verneforskriftene. Flere i fiskarlagene er også usikre på hvilke lov- og regelverk som vil bli brukt, siden mange av de foreslåtte verneområdene omfatter internasjonalt farvann.

Konfliktene mellom pågående verneprosesser og havbruksnæringene er store, først og fremst fordi næringen kan bli utestengt fra ellers egnede områder. Som for fiskerinæringen, vil konfliktnivået i forhold til den marine verneplanen også her være helt avhengig av muligheten til å påvirke de kommende verneforskriftene og områdeavgrensningene. Ellers mener mange at havbruksnæringen, bl.a. gjennom allerede etablerte verneområder, kystverneplanen, nasjonalparkplanen, de foreslåtte laksefjordene og de midlertidige sikrings- og tiltakssonene (se kapittel 2.3.11), allerede er underlagt store restriksjoner på sin arealbruk. Ytterligere restriksjoner på arealbruken gjennom vern vil derfor være svært konfliktfylt.

Enkelte tror også at det vil kunne oppstå "krigstilstander", dersom skjelldyrking og oppdrett av marine fiskearter blir underlagt restriksjoner i områder som både er omfattet av foreslåtte laksefjorder og marin verneplan (for eksempel flere av fjordene i Sogn og Fjordane). Skjelldyrkerorganisasjonene føler seg langt fra trygge på at dette ikke vil skje. Når det gjelder marin verneplan, mener Vestnorsk Havbrukslag at dette sannsynligvis vil føre til at havbruksnæringen vil bli utestengt eller underlagt strenge restriksjoner i alle de viktige fjordene i Sogn og Fjordane. Det gjelder selv om nasjonale laksefjorder ikke blir innført.

Flere av fylkesmennene var vinteren 2002 heller ikke spesielt entusiastiske i forhold til prosessen knyttet til marin verneplan. Årsaken til dette var i stor grad usikkerhet pga. manglende informasjon fra sentralt nivå. Fylkesmennene vurderte generelt konfliktnivået mellom den kommende marine verneplanen som klart større i forhold til havbruk enn for fiskeri. Enkelte hos fylkesmennene mente at hensikten med marin verneplan delvis ville bli borte, dersom havbruksvirksomhet ikke ville bli underlagt strenge restriksjoner, slik det kom enkelte meldinger om gjennom media. Blant fylkesmennene var det også noe usikkerhet knyttet til i hvor stor grad hensynet til sjøfuglbestandene skulle påvirke de kommende verneforskriftene.

Også nasjonalparkplanen er konfliktfylt i forhold til havbruksvirksomhet. Havbruksorganisasjonene har liten forståelse for at vern av "fjell og heiområder" skal være til hinder for havbruk. Nasjonalparkplanen vil føre til flest konflikter i Nord-Norge, bl.a. ved Varanger, ved Seiland, ved Ånderdalen og flere steder i Nordland. Fylkesmennene ser også en del konflikter i forhold til nasjonalparkplanen. De har av naturlige årsaker et helt annet

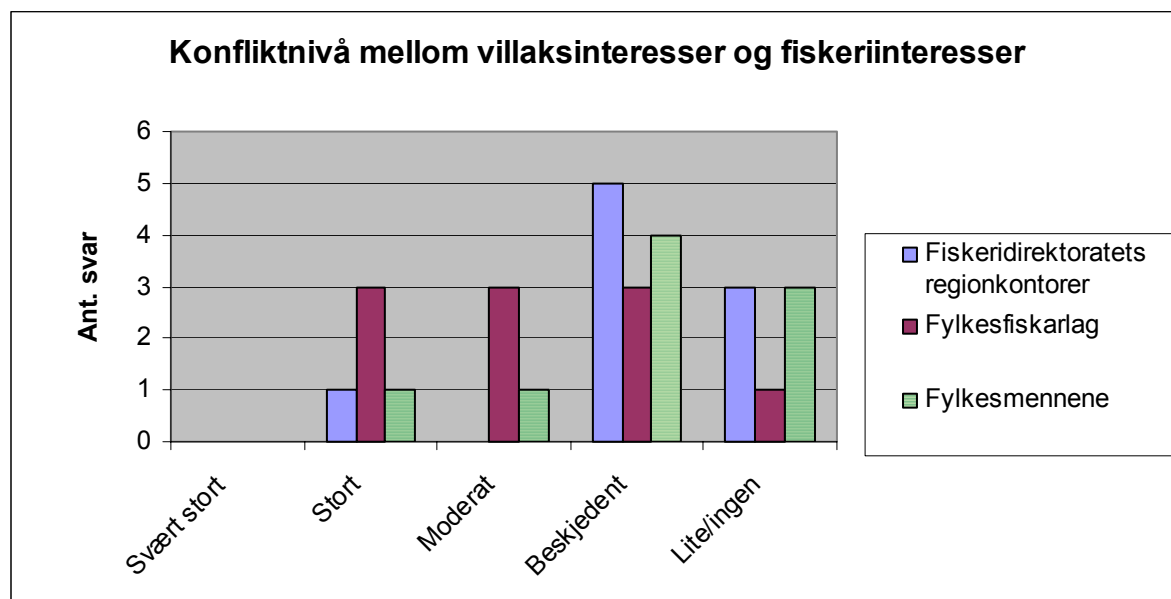
perspektiv på saken enn havbruksnæringen. Det blir for eksempel nevnt at skjelldyrking i sjøen utenfor nåværende Ånderdalen nasjonalpark vil være svært konfliktfylt, ikke minst av estetiske årsaker. For øvrig blir verneplanen for Smøla nevnt av flere, som en svært konfliktfylt verneplan i forhold til både havbruk, fiskeri og kystbefolkningens interesser.

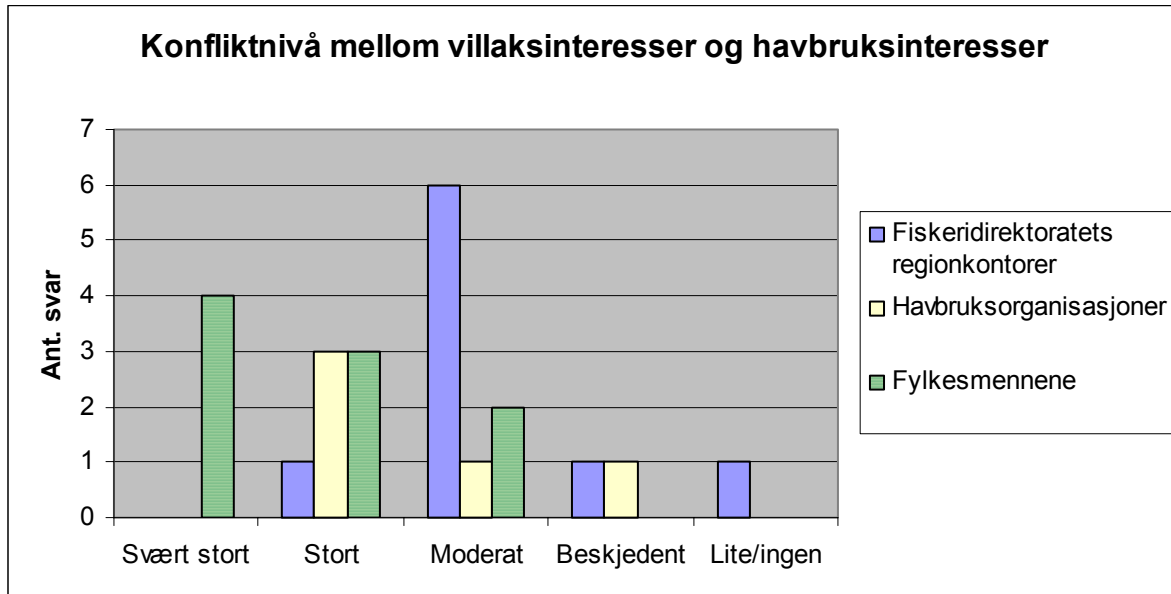
Det var tidligere store konflikter forbundet med kystverneplanen for Nordland og Troms. Fylkesmannen i Troms forteller at miljøvernforvaltningen, etter protester fra Fiskeriforvaltningen, havbruksnæringen og til dels fiskerinæringen, måtte ta ut det meste av sjøarealene i det opprinnelige verneforslaget. Det ble også lempet på vernebestemmelsene. Dette har gått på bekostning av miljøinteressene. Det er allikevel bred enighet, både i forvaltningen og hos fiskeri- og havbruksnæringene, om at selve konfliktnivået redusert.

De aller fleste tror det vil bli en økning i konfliktnivået i tida som kommer, først og fremst som følge av prosessen med marin verneplan. Bortsett fra mange av fylkesmennene, mener de fleste at konfliktnivået vil kunne bli redusert dersom lokale- og regionale argumenter i stor grad blir tatt hensyn til, og ved at det fortsatt blir mulig å drive næringsvirksomhet innenfor de eventuelle marine verneområdene.

2.3.12 Villaksinteresser

Hvor stort er konfliktnivået i forhold til villaksinteresser?

Konfliktnivået i forhold til villaksinteressene blir av de fleste vurdert som moderat til beskjedent for fiskerinæringene, og som forholdsvis stort for havbruksnæringene.

Det er verdt å merke seg at fylkesfiskarlagene vurderer konfliktnivået med villaksinteressene som langt høyere enn både fylkesmenn og øvrig forvaltning. Hovedårsakene til dette er at fiskerinæringen har blitt underlagt store begrensninger på sjølaksefiske og på annet fiske som kan fange villaks. Dette gjelder først og fremst i fredningssoner utenfor laksevassdrag, men også i andre områder. Det nevnes mange eksempler på restriksjoner på yrkesfiske med makrellgarn, åleruser, kilenøter og på notkast. Forbudet mot bruk av krokarn, og ikke minst bruk av drivgarn, er heller ikke glemt. Flere fylkesfiskarlag mener drivgarnforbudet var et feiltrinn, fordi det rammet flere kystsamfunn uten at det hadde nevneverdig betydning for villaksbestandene.

Mange mener restriksjonene på yrkesfiske i sjø har kommet som følge av en ressurskonflikt mellom yrkesfiskere på den ene siden og elveiere, sportsfiskere og til dels miljøvernforvaltningen på den andre. Denne kampen har yrkesfiskerne tapt. Fiskerne mener de har vært nødt til å godta svært store begrensninger på sjølaksefiske og en del andre former for fiske, uten at det har blitt lagt noen restriksjoner på fiske i elvene. Nå som villaksfangstene i elvene har økt kraftig, mener fylkesfiskarlagene at også yrkesfiskerne igjen burde kunne nytte godt av dette. I forhold til fiskerivirksomhet er fylkesmennene derimot fortsatt kritiske til økt fangst av villaks i sjø. Enkelte er spesielt kritiske til at smolt i varierende grad inngår som bifangst i enkelte former for fiske.

De fleste mener det høye konfliktnivået mellom villaksinteresser og havbruksvirksomhet, først og fremst er knyttet til rømming og lakselus. Mange fylkesmenn legger også vekt på at oppdrett av laksefisk ikke bare er et problem for de ville laksebestandene, men også for sjørret og sjørøye. Flere fylkesmenn tror det er store mørketall i forhold til rømming, og at det skjer mye rømming under transport. Fylkesmennene legger vekt på at antall rømminger går opp selv om rømmingsprosenten evt. minker. Dette er fordi oppdrettsproduksjonen har blitt mye større de siste årene. Ut fra perspektivet til havbruksnæringen, fiskeriforvaltningen og mange av fylkeskommunene, knyttes konfliktene mer til at havbruksvirksomhet blir forsøkt utestengt fra ellers egnede områder på usikkert grunnlag.

De pågående verneprosesser (se kapittel 2.3.11) legger i varierende grad opp til at flere sjøområder skal vernes mot havbruksvirksomhet. Selv om miljøvernforvaltningen mener at få gjeldende konsesjoner blir berørt, mener ”alle” at disse prosessene vil føre til en økning i konfliktnivået, spesielt i Finnmark og i Sogn og Fjordane. Konfliktnivået vil bli enda høyere hvis det også legges begrensninger på andre former for havbruk enn oppdrett av laksefisk. I Nordland og til en viss grad Møre og Romsdal og Troms, vil derimot de foreslåtte nasjonale laksefjordene få et mindre omfang enn de midlertidige sikringssonene som er foreslått opphevet. Fylkesmennene i disse fylkene er sterkt kritiske til denne prioriteringen.

Havbruksorganisasjonene og store deler av fiskeriforvaltningen er svært skeptiske til bruk av arealvern i forhold til havbruksvirksomhet. De viser til at kunnskapene om effekter av arealvern er for dårlige, og at slikt vern sjelden blir evaluert. Havbruksorganisasjonene mener det er langt mer hensiktsmessig å sette inn kreftene i forhold til direkte tiltak mot lus og rømming. For øvrig forteller enkelte at det fortsatt er en viss uklarhet i forhold til om det er de midlertidige sikringssonene fra 1989, Evalueringsutvalgets soner fra 1995-96 eller Rieber Mohn-utvalgets foreslåtte laksefjorder som skal brukes av forvaltningen.

Fylkesmennene mener at det ikke er tilstrekkelig med arealvern, og vil ha ytterligere tiltak som bl.a. snutemerking. Mange er svært kritiske til at lakselus blir oppformert i lakseanlegg. Det sies at lakselus har slått ut hele årsklasser av laks og sjørret på Vestlandet. På den andre siden er havbruksnæringen i Nord-Norge svært kritiske til at data fra lakselusundersøkelser på Vestlandet direkte overføres til andre deler av landet. De viser til at det normalt er svært lave lusetall i Nord-Norge ved smoltutvandring. Fylkesmannen i Troms (ved beredskapsavdelingen) opplyser at lokalisering av anlegg for havbruksvirksomhet i større grad må ses i sammenheng med rasfare, både i forhold til snø- og fjellskred og undersjøiske ras. Det ble opplyst at det i tvilstilfeller skal innhentes uttalelse fra Norsk geoteknisk institutt.

Utenfor verneområder, midlertidige sikringssoner og foreslått vernede områder kan fylkesmennene normalt bare frarå etablering av havbruksvirksomhet. Flere fylkesmenn, spesielt i Sogn og Fjordane, Troms og til dels Nordland er mindre fornøyd med fiskeriforvaltningens oppfølging av disse frarådingene. De mener derfor at de foreslåtte nasjonale laksefjordene ikke er tilstrekkelige. Fylkesmannen i Nordland har funnet det nødvendig å lage en egen kategorisering av sjøområdene, som bl.a. brukes som innspill i kommunale kystsoneplanprosesser, for å beskytte villaksinteressene knyttet til de over 250 lakseførende vassdragene i fylket. Fylkesmannen har møtt motstand fra fiskeriforvaltningen på både regionalt og sentralt nivå for denne praksisen. Regionkontoret til FHL Havbruk mener at slike ”regionale laksefjorder” er en omkamp om lokaliseringen av de nasjonale laksefjordene, og mener dette representerer liten respekt for det folkevalgte nivået.

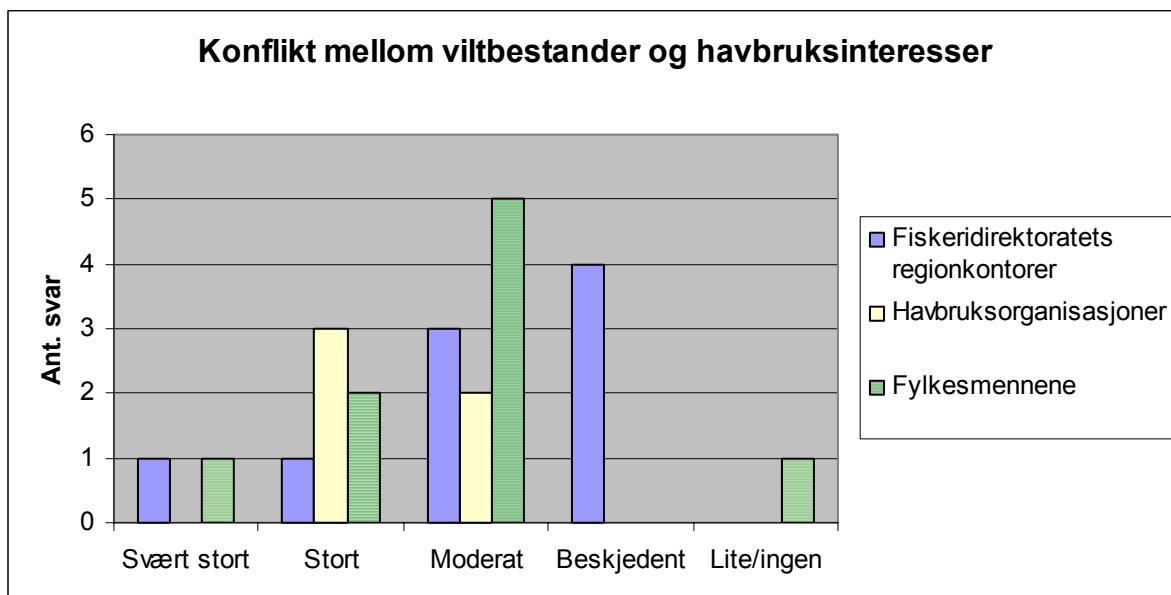
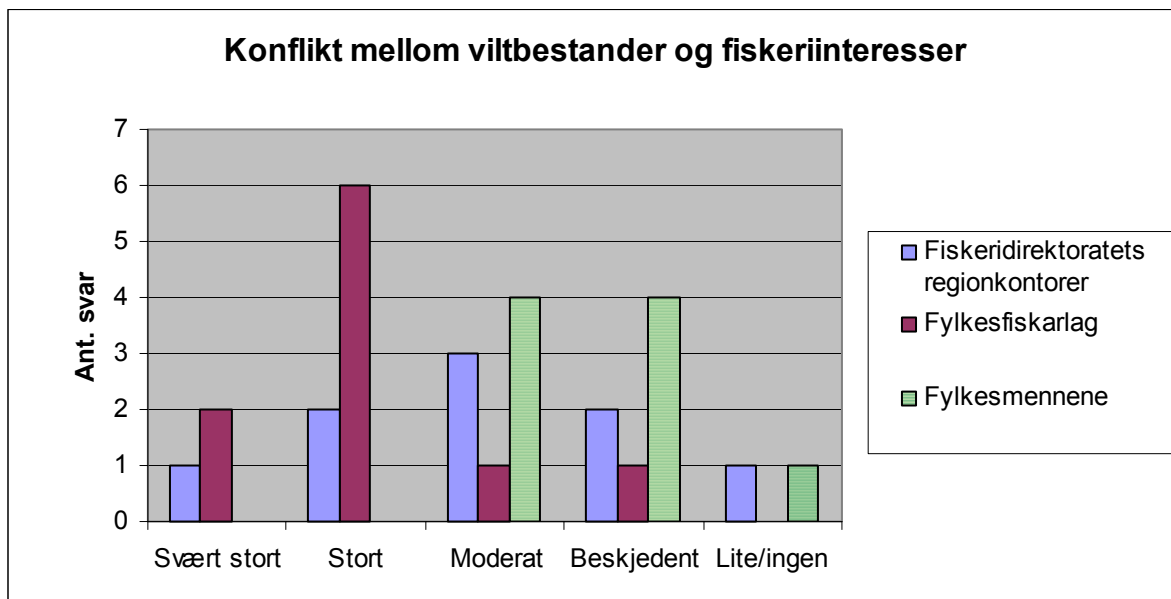
Fylkesveterinærene opplyser at de også har et visst ansvar for villaksen utenfor merdene, bl.a. i forhold til lakselus. Det gis eksempler på at de har gitt avslag på konsesjonssøknader på grunn av fare for smitte til/fra bestander av ville laksefisk. Enkelte fylkesveterinærer uttaler at de synes at fylkesmennene i blant går litt langt i sin iver for arealvern, mens andre mener Fylkesmannen burde hatt en klarere praksis i forhold til å si nei til konsesjonssøknader i de midlertidige sikringssonene.

Flere kan fortelle at uoverensstemmelsene mellom havbruksnæringene og villaksinteressene var større for 8-10 år siden. Mange tror konfliktene vil få en ny ”topp” i år og neste år, for deretter å avta. Dette henger sammen med behandlingen av de nasjonale laksefjordene og marin verneplan. Flere mener at det har vist seg i praksis at konfliktnivået kan bli redusert

gjennom et konstruktivt og godt samarbeide mellom havbruksnæringen, fiskeriforvaltningen, miljøvernforvaltningen og til dels fylkesveterinæren. Det blir sagt at en har kommet lengst i Trøndelagsregionen, og mange viser til at det konstruktive samarbeidet i denne regionen har vært svært positivt bl.a. i forhold til avlusning.

2.3.13 Viltinteresser

Hvor stort er konfliktnivået i forhold til viltinteresser (oter, ærfugl, hegre, svømmeruter for hjortedyr, sel m.m.)?

Konfliktnivået med viltinteressene blir betegnet som forholdsvis stort, særlig i forhold til fiskerinæringen. Også i dette tilfellet ser fylkesfiskarlagene langt større konflikter enn fylkesmennene, og til dels den øvrige forvaltningen. De desidert største problemene er knyttet til sel (steinkobbe, havert og til dels grønlandssel). Mange kan fortelle at det har vært en sterk økning i selbestandene de siste årene, og at "selplagen" nå er betydelig i et stort antall områder fra Oslofjorden til Finnmark. Sel oppfattes som et svært stort problem fordi de tar fisk, ødelegger garn og desimerer flere lokale fiskebestander. Et kanskje enda større problem er at fisk i mange områder ikke lenger er egnet som menneskeføde, fordi den er ødelagt av kveis (en parasitt som har sel som mellomvert). Det blir også nevnt at "invasjoner" av grønlandssel enkelte år har vært et stort problem i Troms og Finnmark.

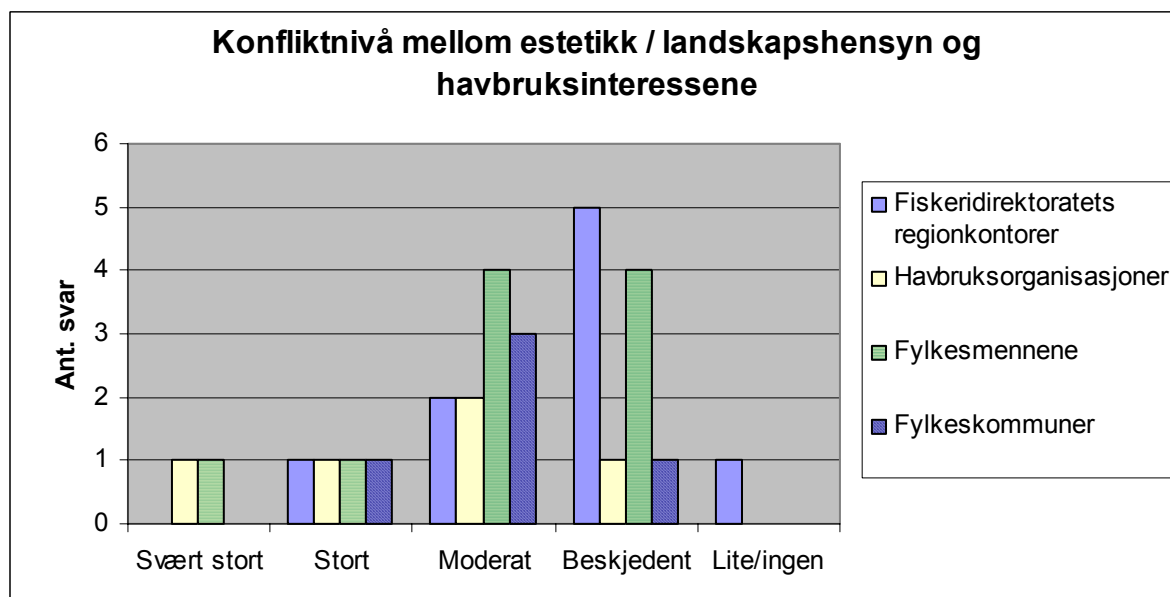
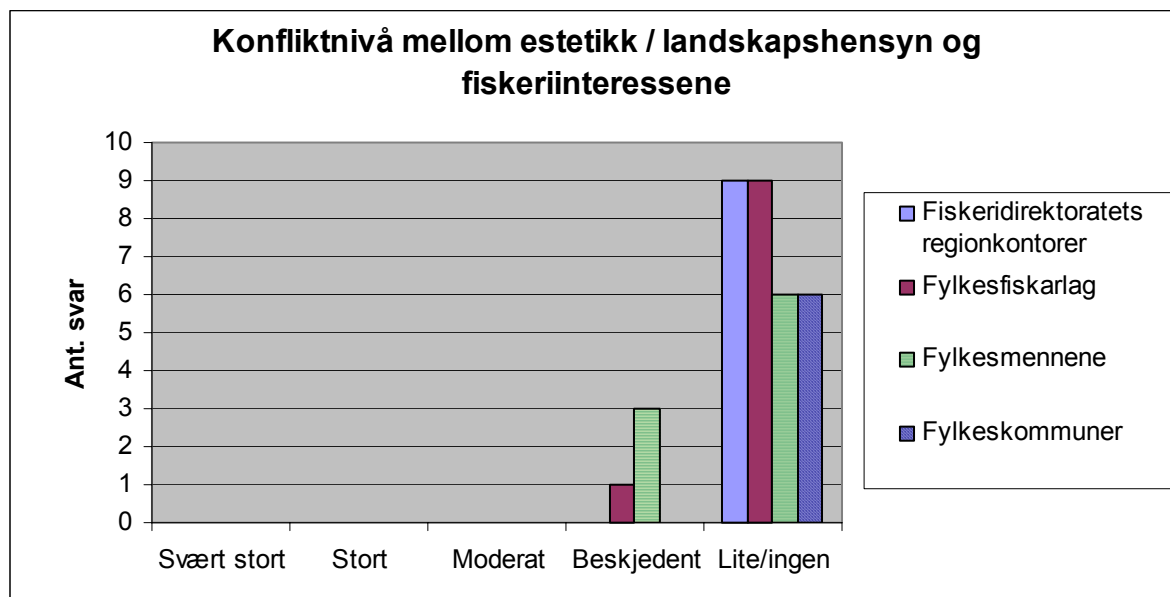
Fylkesfiskarlagene og enkelte av Fiskeridirektoratets regionkontorer er svært oppgitt over at Fiskeridepartementet ikke øker fellingskvotene for sel nevneverdig, og iallfall ikke i takt med økningen i bestandene. Fiskerne mener også at oter og skarv kan føre til problemer. Det blir sagt at det har vært en eksplosiv økning i bestanden av skarv på Sør- og Østlandet og i Rogaland. Fylkesmennene opplever at de største uoverensstemmelsene mellom vilt- og fiskeriinteressene skjer som følge av at fugl og sel blir tatt i garn.

Også i forhold til havbruksvirksomhet blir de store økningene i sel- og oterbestandene ansett som problematisk. Det blir meldt at sel og oter kan føre til rømming, ved at de kan lage hull i nøtene. Ærfugl kan være et svært stort problem for skjelldyrking i mange områder, og hegre og til dels skarv kan ta en god del smolt. Overvåkingsfiske (i forhold til evt. rømming av laksefisk) tar også en del fugl i enkelte områder. Det blir sagt at det normalt er lettere å få skadefellingstillatelse for sel av Fiskeridirektoratets regionkontorer enn det er å få skadefellingstillatelse for andre arter av fylkesmennene. Fylkesmennene legger vekt på at det ikke kan regnes med å få skadefellingstillatelser innenfor registrerte viltområder, og de har en viss bekymring for at havbruk vil skape økt press på avskyting av enkelte arter. Fylkesmennene melder også om en god del ulovlige fellinger.

Fylkesmannens viltregistreringer fører til stadig flere frarådinge i forhold til havbruk. Flere tror at konfliktnivået mellom havbruksnæringen og viltinteressene vil kunne fortsette å øke som følge av dette. Enkelte fylkesmenn vil helst unngå havbruksvirksomhet i områder med hekking av havørn, hubro og smålom. Andre fylkesmenn mener det har vist seg at havbruksvirksomhet ikke nødvendigvis er i konflikt med hekking av for eksempel havørn. Det har vært få konflikter i forhold til "svømmeruter" for hjortedyr, selv om problemstillingen har ført til justering av enkelte anlegg. I Finnmark er hensynet til reintrekk i enkelte tilfeller ivaretatt i kommunale kystsoneplaner.

2.3.14 Landskapsinteresser og estetikk

Hvor stort er konfliktnivået i forhold til øvrige naturverninteresser (hensynet til biologisk mangfold, landskapsinteresser/estetikk m.m.)?

Fiskerivirksomhet fører ikke til estetiske og landskapsmessige konflikter av betydning. Forholdet er noe annerledes for havbruksnæringen. Her anses konfliktnivået generelt for å være moderat, og stort i enkelte områder. Mange mener konfliktene mellom etablering av anlegg for havbruksvirksomhet og hensynet til estetikk og landskap har vært desidert størst i forhold til skjelldyrking. Samtidig kan mange fortelle at det også er her det er gjort størst forbedringer i forhold til estetikk. Kystverket begynner på den andre siden nå å bli kritiske til at anlegg for skjelldyrking ikke synes godt nok.

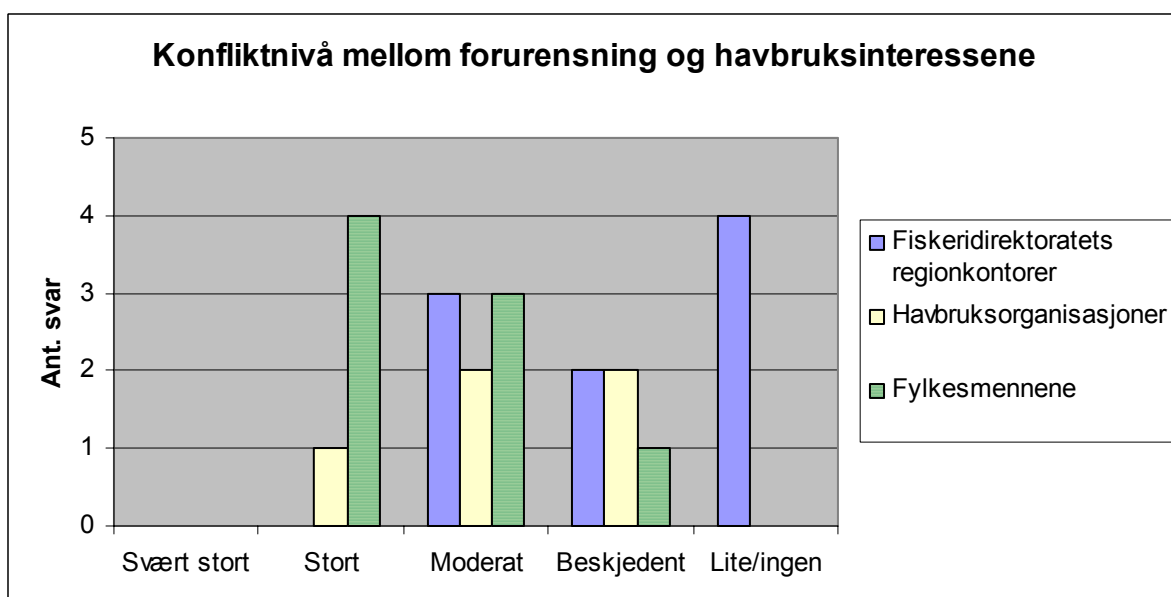
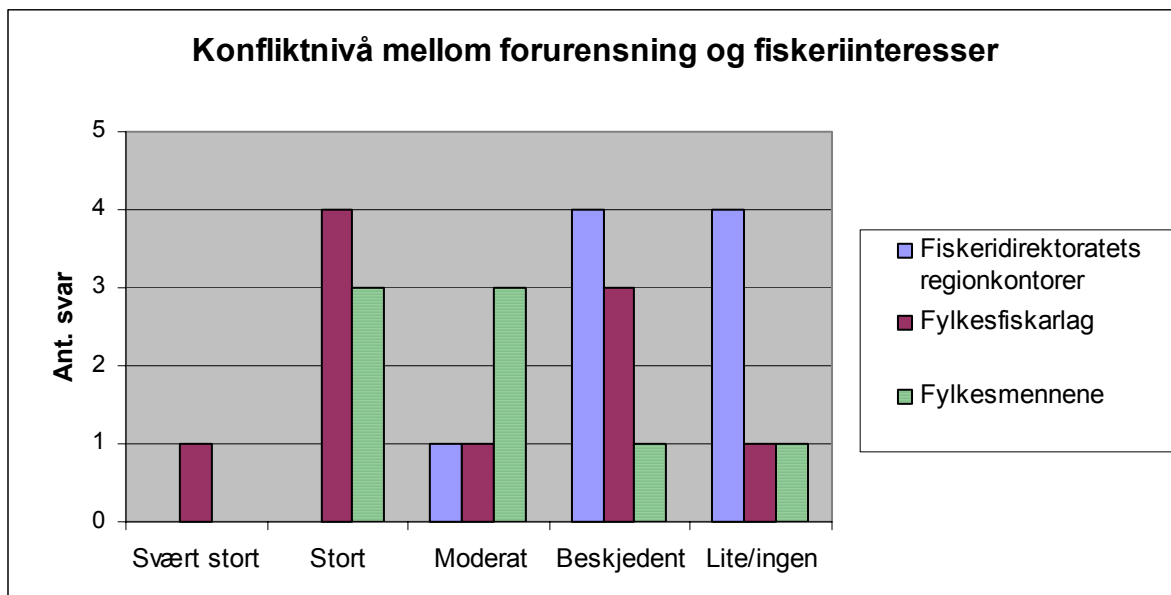
Havbruksorganisasjonene nevner at konfliktene vanligvis er små i områder hvor havbruk har vært en del av landskapsbildet i lang tid. Det er langt vanligere med klager på utforming og utseende av anlegg i kommuner hvor en ikke er "vant til" havbruksvirksomhet. Flere mener at hytteeiere klager langt oftere på slike forhold enn fastboende. Det har også vært diskutert om

havbruksanlegg er en del av kystens kulturlandskap, og om slike anlegg nødvendigvis behøver å være uestetiske. Enkelte sier at det er en minst like stor andel stygge bygg på land som på sjøen (selv om dette ikke noe argument for å unngå å ta estetiske hensyn).

De fleste tror at konfliktnivået mellom havbruksvirksomhet og hensynet til landskap og estetikk vil være konstant eller bli noe redusert i årene som kommer. Flere bemerker at Fiskeridirektoratets regionkontorer og kommuner nå legger økt vekt på å fremme estetiske krav i både konsesjonsvilkår og i kystzoneplaner. God planlegging kan også redusere uoverensstemmelsene. Det nevnes eksempler på at noen kommuner har satt av en del områder nær bebyggelse, hvor det ikke skal være havbruk. Andre kommuner har satt av store områder for havbruk, hvor det ikke skal bygges hytter eller annen spredt bebyggelse i nærområdene.

2.3.15 Forurensning

Hvor stort er konfliktnivået i forhold til havforurensning (miljøgifter som PCB og dioksiner, radioaktivitet, fare for uhell- og akutt forurensning, organisk forurensning, giftige bunnsedimenter m.m.)?

Konfliktnivået forårsaket av forurensning blir betegnet som forholdsvis moderat for fiskeri- og havbruksnæringene. Selv om mange sier at problemene fortsatt er små langs det meste av kysten, er de fleste urolige for at forurensning vil kunne bli et økende problem.

Mange forteller at de største arealproblemene forårsaket av forurensning, er ”gamle” utslipp. Problemene er størst i havne- og fjordområder forurenset av miljøgifter, med tilhørende soner med kostholdsråd og omsetningsforbud. Mange mener problemene er størst i forhold til skjelldyrking, og enkelte mener sjøvannets innhold av miljøgifter og bakterier i større grad bør kobles opp mot konsesjonsvilkår. Flere fylkesmenn sier at en etter hvert har fått kontroll med utslipp i havner og fjordområder, og at utfordringen nå består i å rydde opp i tidligere ”synder”. Det sies at det også begynner å bli god kontroll på ulike punktutslipp av kloakk, sigevann fra avfallsanlegg, organisk forurensning fra oppdrett m.m. Det ble nevnt at spyling av tunneler i enkelte tilfeller har ført til problemer for oppdrettsanlegg.

Det er langt større usikkerhet knyttet den diffuse- og langtransporterte spredningen av miljøgifter (for eksempel dioksiner, PCB, PAH og radioaktive stoffer). Mange peker på dette som en generell fare, ikke en spesifikk arealkonflikt. Selv om en begynner å få kontroll på utslippene, tar det lang tid å redusere forurensningsnivået fordi stoffene brytes seint ned i naturen. Enkelte viser til at det allerede er et problem at hvalspekk inneholder for høye verdier av miljøgifter, og det pågår en debatt om eventuelle miljøgifter i oppdrettsfisk. Enkelte fylkesmenn er noe bekymret for opphopning av PCB under oppdrettsanlegg, pga. et visst innhold av dette i foret. Andre mener at miljøgifter vil bli et enda større problem for fiskerinæringen, fordi innholdet av bl.a. PCB og dioksiner i fisk fra Nordsjøen/Norskehavet er høyere enn i mange andre områder. Selv om det vil være fordyrende, tror noen det kan være en enkel sak å redusere innholdet av miljøgifter i fiskefôr, enten ved ”rensing” eller ved å erstatte norske råvarer med fiskeolje fra områder med mindre forurensning (for eksempel Chile), eventuelt vegetabiliske oljer. Flere er også bekymret for utslipp av prosessvann fra petroleumsindustrien. Dette er nærmere omtalt i kapittel 2.3.8.

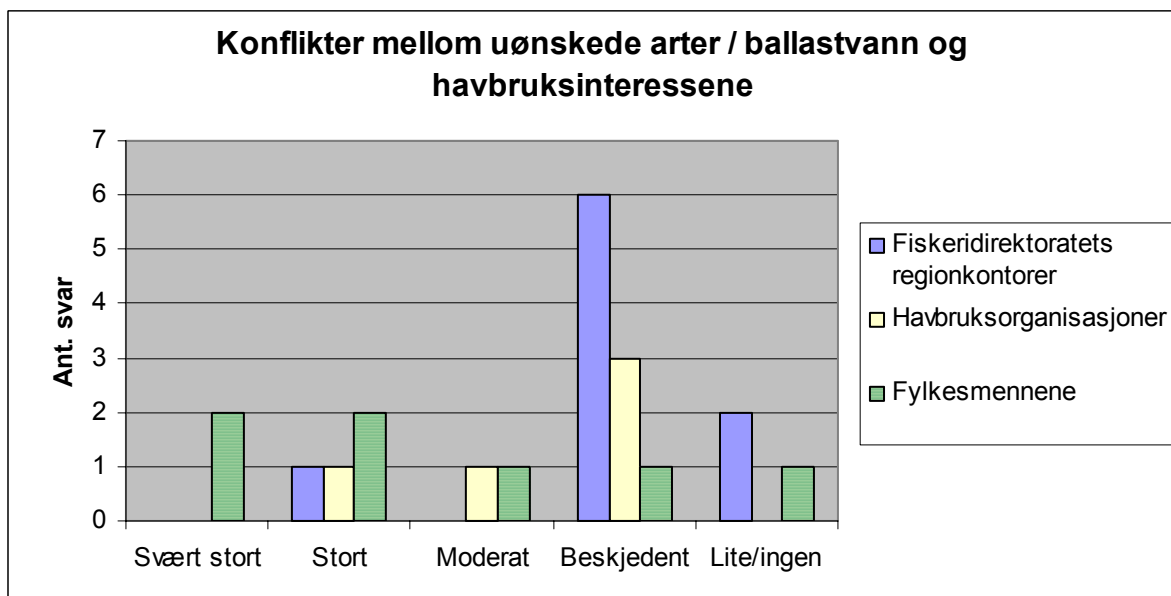
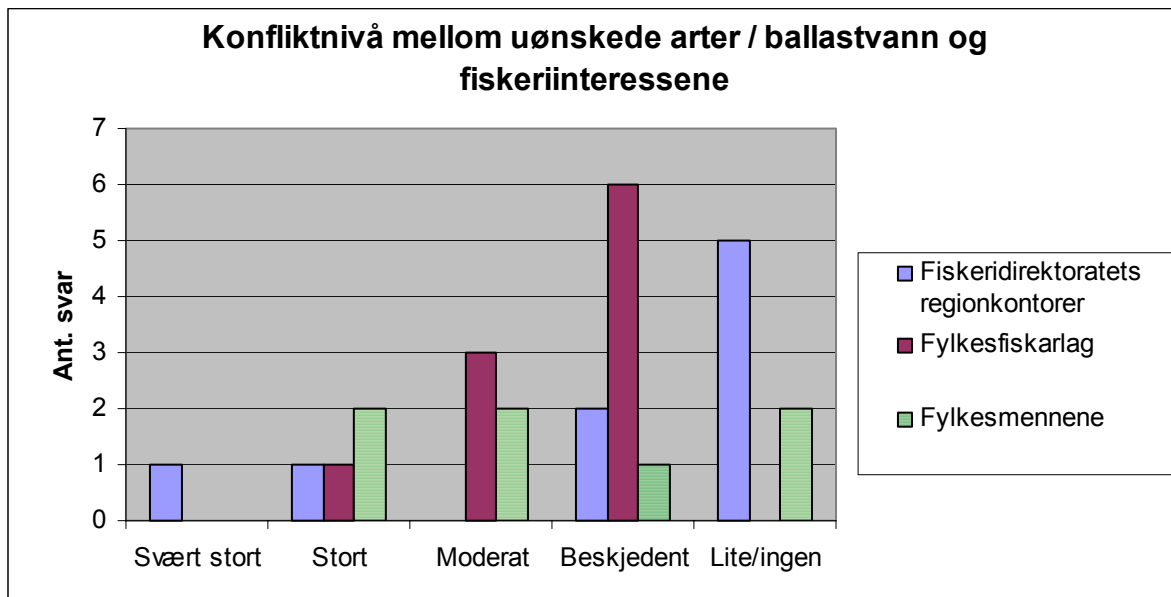
De fleste sier at farepotensialet i forhold til eventuelle ulykker og akutte utslipp er stort. Mange er engstelige for økt transport av olje og radioaktive stoffer langs norskekysten til/fra Russland. Det samme gjelder ”olje-is-problematikk” dersom det også åpnes for oljeutvinning i Barentshavet. Mange, kanskje spesielt fylkesfiskarlagene, er redd for effektene av mulige uhell ved anlegget for gjenvinning av radioaktivt avfall ved Sellafield.

For øvrig er svært mange positive til at territorialgrensen kan bli utvidet til 12 nautiske mil av grunnlinja. Ved å flytte skipstrafikken lenger ut fra kysten vil en kunne ”kjøpe” seg tid i forhold til å unngå havarier. Det er helt nødvendig å se dette i sammenheng med økt slepebåtkapasitet i mange områder, og bedre samordning av kystovervåkingen. Forsvaret opplyser at de i utgangspunktet positive til å bidra til slik overvåking, og det sies at nye radarer i kystradarkjeden også er bygd for å kunne bidra til sivil overvåking. Flere i Midt-Norge nevner at det bør etableres en trafikkovervåkingsentral for denne regionen.

Selv om det nå er en viss kontroll med forurensningen i sjø, slik at konsentrasjonen av de fleste forurensende stoffer går ned, tror mange allikevel at konfliktnivået vil øke. Dette henger sammen med at det forventes økt kunnskap, økt fokus og strengere krav i forhold til miljøgifter. Det bemerkes at engstelse for miljøgifter allerede nå utgjør et visst markedsproblem for de marine næringene. En rekke av de som svarte på spørsmålet bemerket at både fiskeriforvaltningen, miljøvernforvaltningen og de marine næringene har felles interesse av å redusere forurensningsproblemene.

2.3.16 Spredning av ”uønskede” arter / ballastvann

Hvor stort er konfliktnivået i forhold til spredning av ”uønskede” arter (f.eks. alger, maneter, kongekrabbe m.m.) med ballastvann eller ved utsetting?

Konfliktnivået mellom spredning av ”uønskede” arter / ballastvann og fiskeri- og havbruksnæringene, blir generelt betegnet som moderat. Mange bemerker at det fortsatt er stor faglig usikkerhet knyttet til disse problemstillingene, bl.a. i forhold til hvilke organismer som er ”naturlige” og hvilke som er ”innført/fremmede”. Spredning av giftige alger og andre ”fremmede/uønskede” arter kan skje både med havstrømmer, ved utsetting og ved skipstrafikk. Det er desidert mest bekymring for potensialet for spredning med ballastvann. Flere fylkesveterinærer bemerker også at ballastvann kan spre sykdommer og parasitter mellom anlegg. Mange peker på at det ikke er noen kontroll med utslipp av ballastvann i dag, og at dette er en viktig problemstilling som også må løses på internasjonalt nivå.

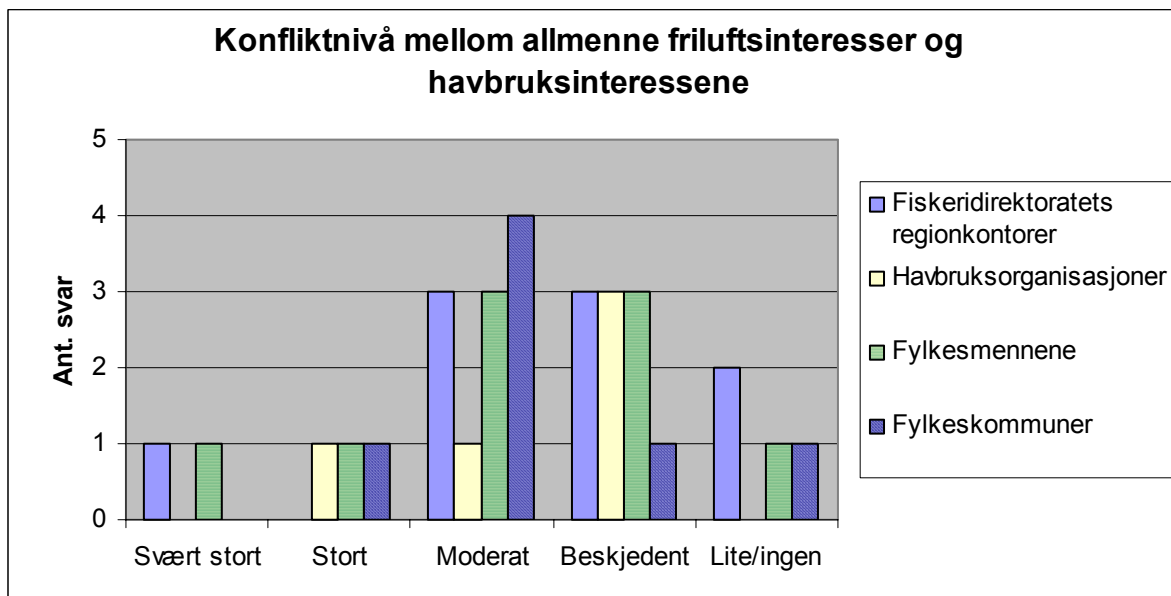
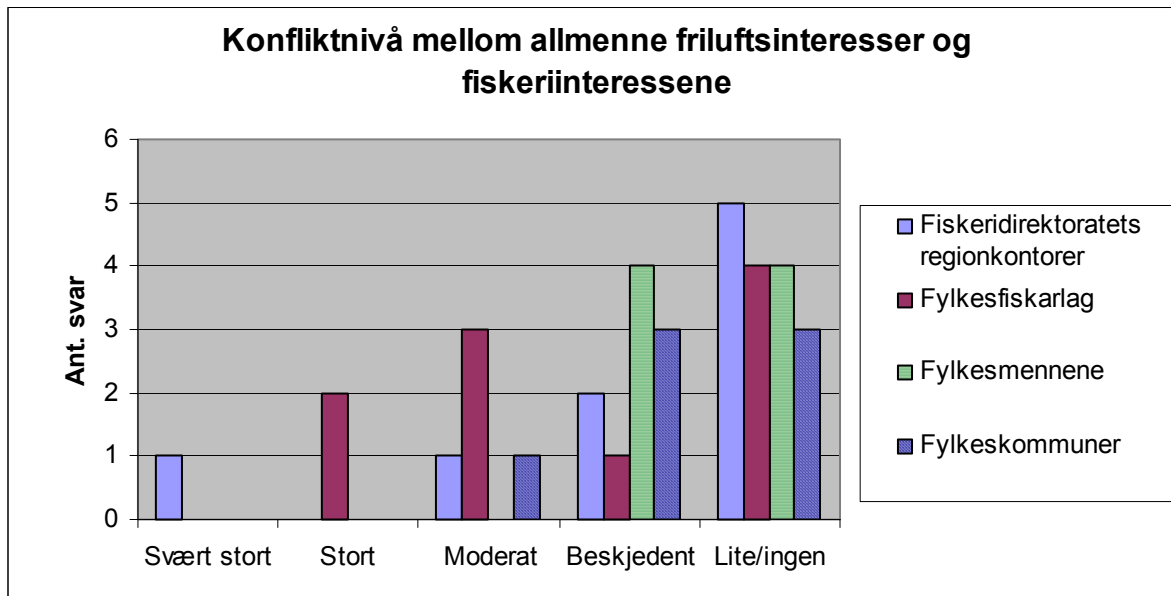
Fiskerinæringen kan fortelle at de har hatt problemer med maneter, japansk drivtang, svømmekrabbe (ved utløpet av Glomma), amerikansk hummer og ikke minst kongekrabbe. Også mange innen fiskeriforvaltningen og fylkesmennene er sterkt kritiske til forvaltningen av kongekrabbe. Fylkesfiskarlagene forteller at kongekrabbe ødelegger tradisjonelt fiske med line og garn, og de mener arten er et langt større problem enn ressurs. De har også liten forståelse for at det fram til 2002 har vært forbudt å fiske kongekrabbe, bortsett fra til forskningsformål. Det sies at bestanden av kongekrabbe i stedet burde vært beskattet maksimalt, inntil en visste mer om de økologiske konsekvensene. Når fritt fiske allikevel ikke er innført, mener fiskarlagene det er bra at det legges opp til at de som har størst problemer med kongekrabbe også får størst rett til fangst. Enkelte peker på at det burde vært klarere forbud mot utsetting av kongekrabbe, også gjenutsetting etter bifangst. Både innen fiskeriforvaltningen og innen fiskerinæringen går det ”rykter” om at det nå skal ha blitt tatt kongekrabbe ved Lofoten, i Møre og Romsdal og i området Rogaland/Hordaland. Mange tror konsekvensene kan bli svært alvorlige dersom det er hold i disse ryktene, og det viser seg at kongekrabbe kan oppformere seg i disse områdene.

For havbruksnæringen har det vært størst problemer i forhold til oppblomstringer av giftige alger, særlig i Sør-Norge. Oppdrettsfisk kan ikke rømme unna giftige alger på samme måte som villfisk, og enkelte fylkesveterinærer bemerker at dette forholdet også har et dyrevernperspektiv. Mange kan fortelle om problemer i forhold til lenkemanet / andre maneter langs store deler av kysten. En del oppdrettere stiller også spørsmål ved de sterkt økende mengdene av hydroider på nøtene, som de har hatt problemer med de siste årene. Enkelte bemerker at problemene hittil bare har vært store i begrensede perioder. Etter en tid har en kommet tilbake til normale tilstander.

De fleste mener konfliktnivået mellom ”uønskede” arter / ballastvann og fiskeri- og havbruksnæringene lenge har vært økende, og at det også vil fortsette å øke i tiden framover. Mange mener dette er et område som må vies langt større oppmerksomhet i framtida.

2.3.17 Allmenne friluftstinteresser

Hvor stort er konfliktnivået i forhold til allmenne friluftstinteresser (båtutfart/fritidsbåtleder, badeplasser, allmenn ferdsel, båtsport, dykking m.m.)?

Konfliktnivået i forhold til allmenne friluftstinteresser, blir vurdert til å være forholdsvis beskjedent for fiskerinæringene og moderat for havbruksnæringene. Problemstillingene er generelt langt større i Sør-Norge enn i Nord-Norge, og er naturlig nok også langt større sommerstid enn vinterstid. Forholdet til fritidsfiske og såkalt "turistfiske" er grundigere omtalt i kapittel 2.3.18.

Konflikter mellom friluftst- og fiskeriinteressene er desidert størst på Sør- og Østlandet. Fylkesfiskarlagene og til dels fiskeriforvaltningen oppfatter problemene som langt større enn den øvrige forvaltningen. Det er svært mange fritidsbåter og badegjester i dette området, og det blir sagt at mange av disse tar lite hensyn til yrkesfiskerne. Faststående fiskeredskaper blir

tømt i stor grad, og det blir begått en del hærverk. Det meldes også om problemer av denne typen innenfor begrensede områder langs andre deler av kysten. På Vestlandet og i Trøndelag blir det sagt at fritidsdykkere tar en god del hummer. I Trøndelag og i Nord-Norge har det vært visse problemer med at folk bryter seg inn i naust/fiskerkoier på ubebodde øyer. Det bør bemerkes at mye av det som er nevnt ovenfor er ulovlig virksomhet, og ikke har noen direkte sammenheng med friluftsliv.

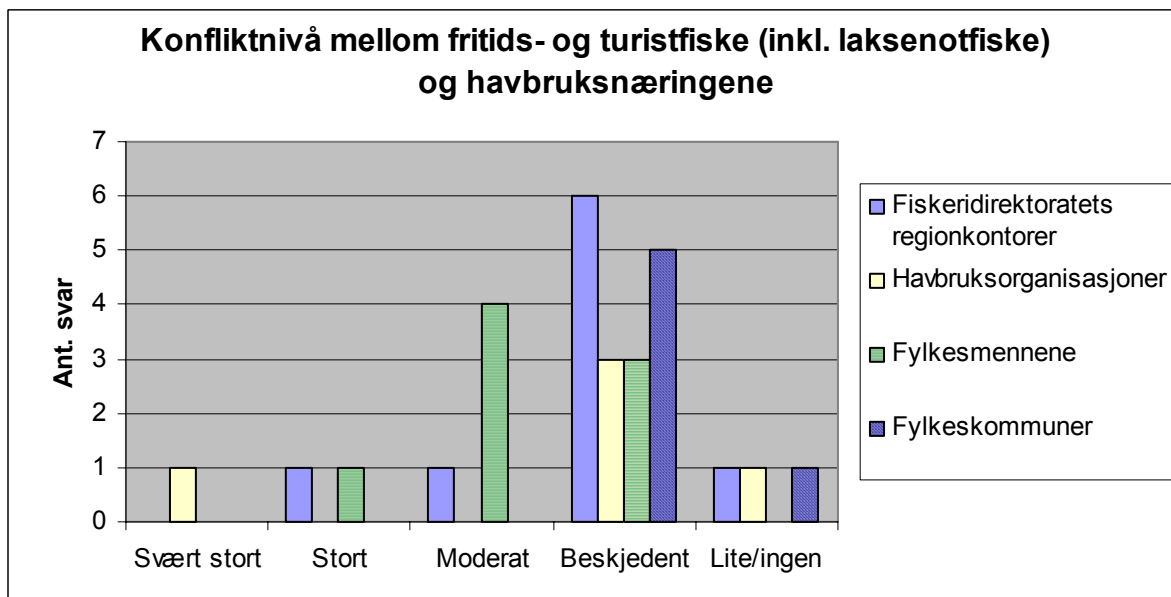
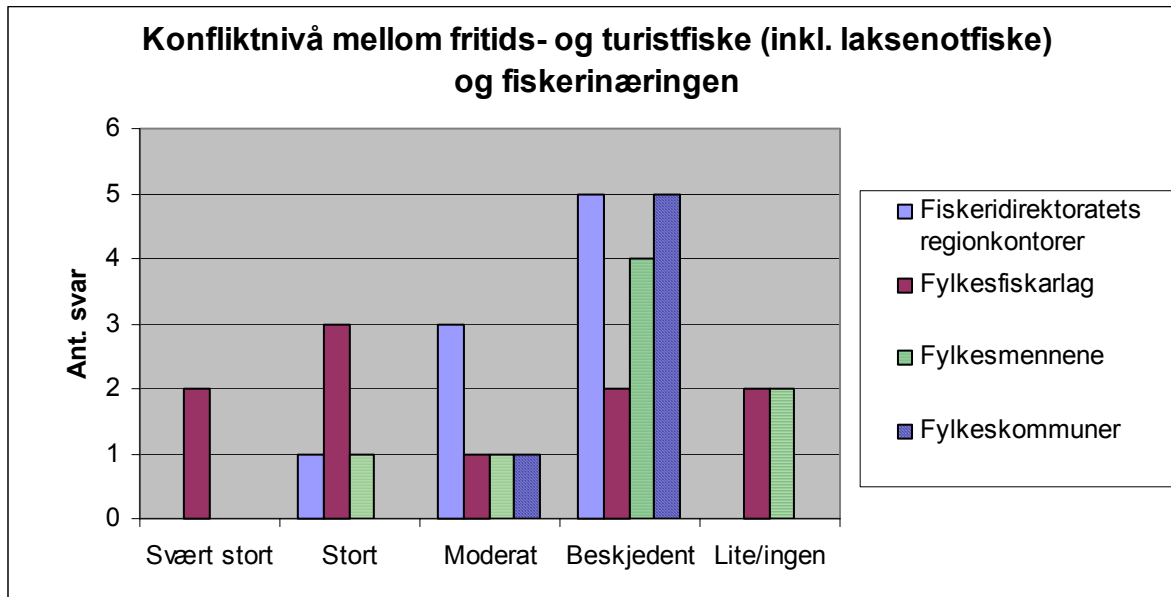
Konfliktene mellom allmenne friluftsjnteresser og havbruksvirksomhet er også størst på Sør- og Østlandet, i tillegg til i Rogaland og Hordaland. Ut fra havbruksnæringenes vurdering fører småbåtferdsel, fritidsfiske, badeplasser m.m. til store begrensninger på mulighetene til å etablere seg i mange områder. Problemene har de siste årene vært størst i forhold til skjelldyrking. Skjelldyrkerorganisasjonene synes det er bemerkelsesverdig at konfliktnivået i forhold til friluftsjnteresser virker langt lavere høyere når folk ”utenfra” søker om konsesjon, enn når lokale aktører søker om konsesjon.

Etter fylkesmennenes og fylkeskommunenes vurdering, oppstår det mange konflikter når det søkes om konsesjon i/nær viktige friluftsjnterområder. De vil generelt at anlegg for oppdrett og skjelldyrking skal ha god avstand til badeplasser, fritidsfiskeplasser og fritidsbåtleder. For øvrig bemerker også flere av Kystverkets distriktskontorer at de nå vil ta større ansvar for å beskytte fritidsbåtledene. Mange mener at forholdet mellom allmenne friluftsjnteresser og havbruk i stor grad kan bli avklart i kommunale kystsoneplaner. Fylkesmennene og mange fylkeskommuner mener at det er problematisk at hensynet til friluftsjnter, på grunn av kommunenes prioriteringer, ofte ser ut til å tape for havbruksinteressene. Flere fylkeskommuner bemerker at de har forvaltningsansvar for friluftsjnteressene, og at de burde hatt konsesjonssøknader til uttalelse uten å måtte få dem gjennom Fylkesmannen.

Mange tror at disse problemstillingene kan komme til å øke i tiden framover, spesielt i forhold til skjelldyrking og havbeite. Det forventes ingen økning i konfliktnivået i forhold til oppdrett av laksefisk.

2.3.18 Fritidsfiske (inkl. laksenotfske) og såkalt "turistfiske"

Hvor stort er konfliktnivået i forhold til fritidsfiske (inkludert laksenotfske) og såkalt "turistfiske"?

Fritidsfiske og såkalt "turistfiske" er ikke nødvendigvis det samme. De fleste regner fritidsfiske som noe fastboende og hyttefolk driver med, mens turistfiske blir utført av utlendinger og andre turister. Dette fisket er ofte organisert eller tilknyttet reiselivsnettverk. Utlendinger har noe større begrensninger på bl.a. redskapsbruk enn norske statsborgere. Konfliktnivået mellom fritids- og "turistfiske" og fiskerinæringen, blir generelt vurdert som moderat, men problemene varierer svært mye langs kysten. Konfliktnivået med havbruksnæringen er mer beskjedent, men også dette regnes som stort i Rogaland og på Sørlandet.

I forhold til yrkesfiske, mener de fleste at uoverensstemmelser med fritids- og turistfiske kommer mer som følge av en ressurskonflikt enn en arealkonflikt. Kystfiskerne mener at fritids- og turistfiske går sterkt ut over bestandene av kysttorsk, bunnfisk og hummer. Mange

lar være å følge tids- og redskapsbegrensningene, og det eksisterer fortsatt ikke noen effektiv kontroll med virksomheten. Det har allikevel også oppstått enkelte arealkonflikter, ved at turist- og fritidsfiskere ”tar” fiskeplasser og setter garn, ruser og teiner på de samme plassene som yrkesfiskere. Enkelte nevner også eksempler på omsetningskonflikter mellom yrkes- og fritidsfiskere, ved at det i perioder (i ferietiden) oppstår kø-problemer ved mottaksanlegg, og ved at fritidsfiskere bidrar til ulovlig omsetning.

Konfliktene mellom yrkesfiske og turistfiske oppfattes som størst i Agder, Rogaland, på Nordmøre, deler av Troms og ikke minst i Trøndelag. Uoverensstemmelsene varierer mye med kystfiskeaktivitet og lokaliseringen av reiselivsplanlegg. Konflikter mellom yrkesfiske og tradisjonelt fritidsfiske er også utbredt i andre deler av landet. Fylkesfiskarlagene vurderer generelt konfliktnivået som høyere enn forvaltningen. Selv om mange mener de reelle konfliktene sannsynligvis er størst med fritidsfiske, er turistfiske mer til ulempe og irritasjon. Det blir opplyst at dårlig lokalkunnskap og manglende sjøvett er medvirkede årsaker til dette. Flere fylkeskommuner, Fiskeridirektoratets regionkontorer og enkelte fylkesfiskarlag mener det bør være plass til både yrkes-, fritids- og turistfiske langs kysten, og det blir sagt at turistfiske som regel er til større fordel enn ulempe for kystsamfunnene.

Norges Turistråd opplyser at de er interessert i et nært samarbeide med både fiskerinæringen og fiskeriforvaltningen. De opplyser at de ikke vil markedsføre turistfiske som ”matauk”, men mer som en familieaktivitet. De vil i større grad forsøke å bidra til å spre turistfiskerne etter ressurstilgangen. I den forbindelse opplyses det at turister vanligvis lite interessert i fiske med teiner og andre passive fiskeredskaper, og de bidrar derfor ikke til å redusere for eksempel hummerbestandene. Turistrådet opplyser også at yrkesfiske og opprett ikke er noen ulempe for reiselivsnæringen, snarere tvert i mot. Turistrådet mener at også turistfiske og reiselivsnæring betyr svært mye for mange kystsamfunn, og henviser bl.a. til en rapport fra Norges Fiskerihøgskole som viser at verdier for 2 milliarder kroner årlig legges igjen i norske kystsamfunn, som følge av turistfiske. Det blir også lagt vekt på at det er samfunnsøkonomisk svært lønnsomt å la turister fange deler av fiskebestandene langs kysten.

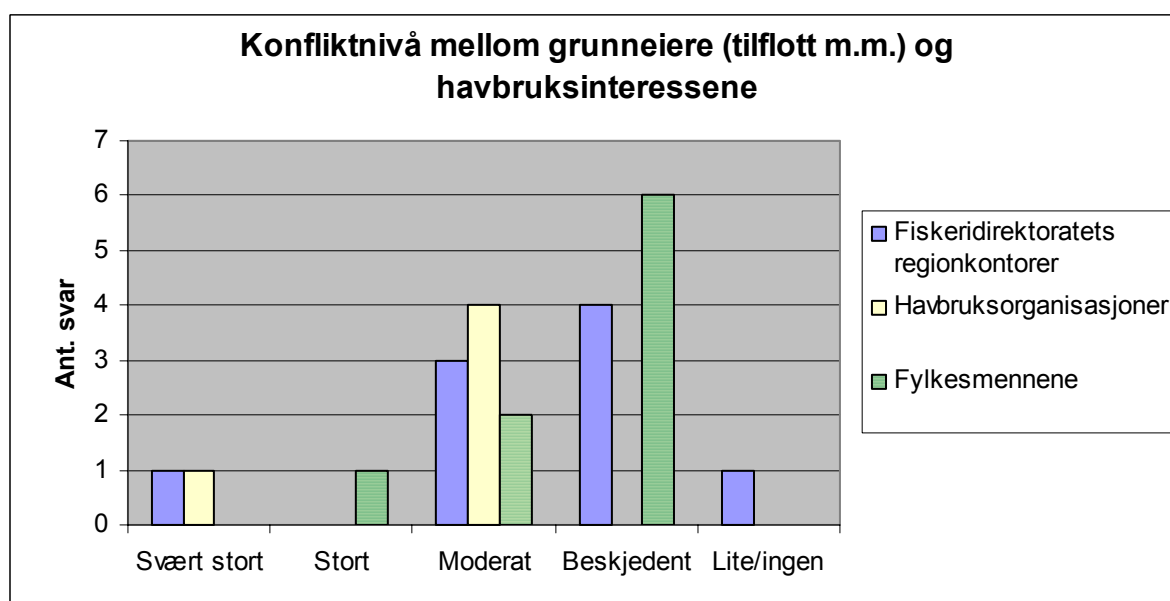
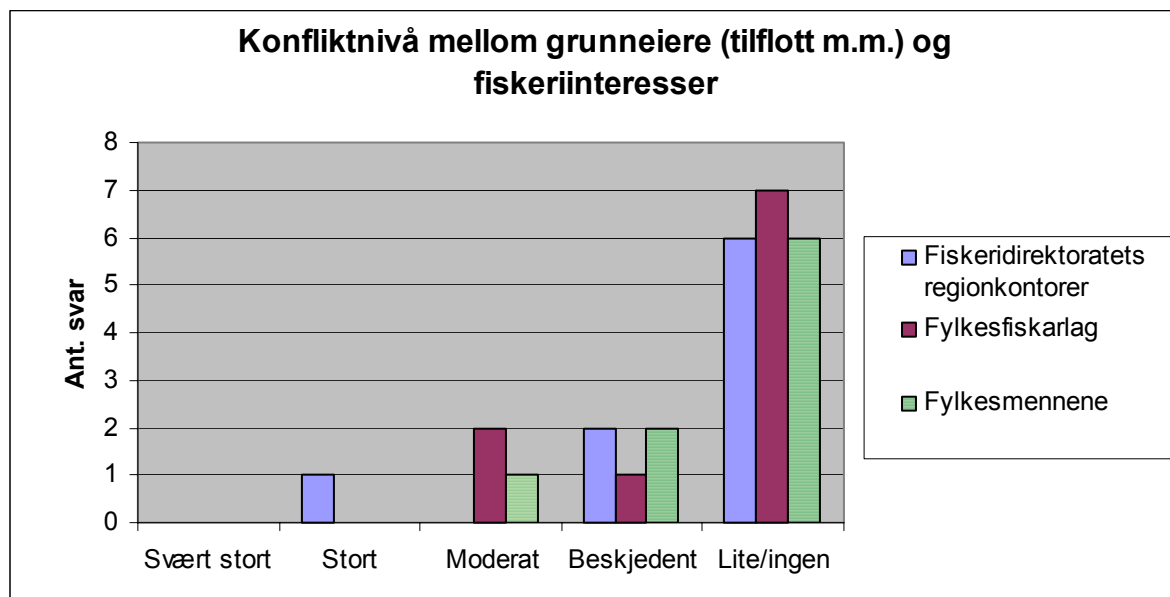
Havbruksorganisasjonene forteller at de fleste konfliktene med fritidsfiske har oppstått fordi laksenottplasser og fritidsfiskeplasser har vært til hinder for etablering av havbruksvirksomhet. Dette har spesielt gått ut over skjellnæringen, og skjelldyrkerorganisasjonene mener at fiskeplasser som hytteeiere og fastboende har ”hevd” på, prioriteres alt for høyt. Mange fylkesmenn mener derimot at havbruk bør vike for viktige fritidsfiskeinteresser. De legger også noe vekt på at oppdrettsvirksomhet kan gi dårligere kvalitet på villfisk, bl.a. sei.

Flere av regionkontorene til Fiskeridirektoratet viser til at et laksenotfiske må være registrert og holdt i hevd i flere år, dersom dette skal prioriteres foran en konsesjonssøknad. Andre regionkontorer er enda strengere, og mener at rettspraksis viser at en laksenottplass må ha bidratt til næringsinntekt i lengre tid, før den kan prioriteres foran havbruksvirksomhet. Andre stiller spørsmål om dette kan gjelde i forhold til tinglyste laksenotrettigheter. Det blir også opplyst om at laksenotfiske i stor grad er næringsfiske i enkelte deler av landet, bl.a. i Finnmark.

Selv om noen tror det kan bli en viss økning i konfliktnivået, bemerker flere at uoverensstemmelsene mellom turist- og fritidsfiske og fiskerinæringen sannsynligvis er på sitt høyeste akkurat nå. Mange tror en vil finne fram til bedre samarbeidsløsninger i framtida. Når det gjelder forholdet mellom fritidsfiske / laksenotfiske og havbruksnæringen, forventer flere en viss økning i konfliktnivået i årene som kommer.

2.3.19 Grunneiere til tilgrensende landområder (og den såkalte ”strandretten”)

Hvor stort er konfliktnivået i forhold til grunneiere til tilgrensende landområder (f.eks. tilflott og utsikt i forbindelse med hytter og boliger)?

Konfliktnivået mellom grunneiere/strandretten og fiskeriinteressene anses som svært beskjedent de fleste steder, men konfliktnivået er mer moderat i forhold til havbruksnæringene. Flere bemerker at disse problemstillingene sannsynligvis er større for grunneiere enn for fiskeri- og havbruksnæringene.

Fylkesfiskarlagene nevner eksempler på klager på måkeskrik og lukt fra låssatt fisk. Det blir sagt at hyttefolk er raskere til å klage enn fastboende. Selv om problemene varierer en del, er problemene generelt størst i Sørvest-Norge. Det blir bemerket at dette spørsmålet er mindre aktuelt i Finnmark, siden det meste av strandområdene her er statens grunn.

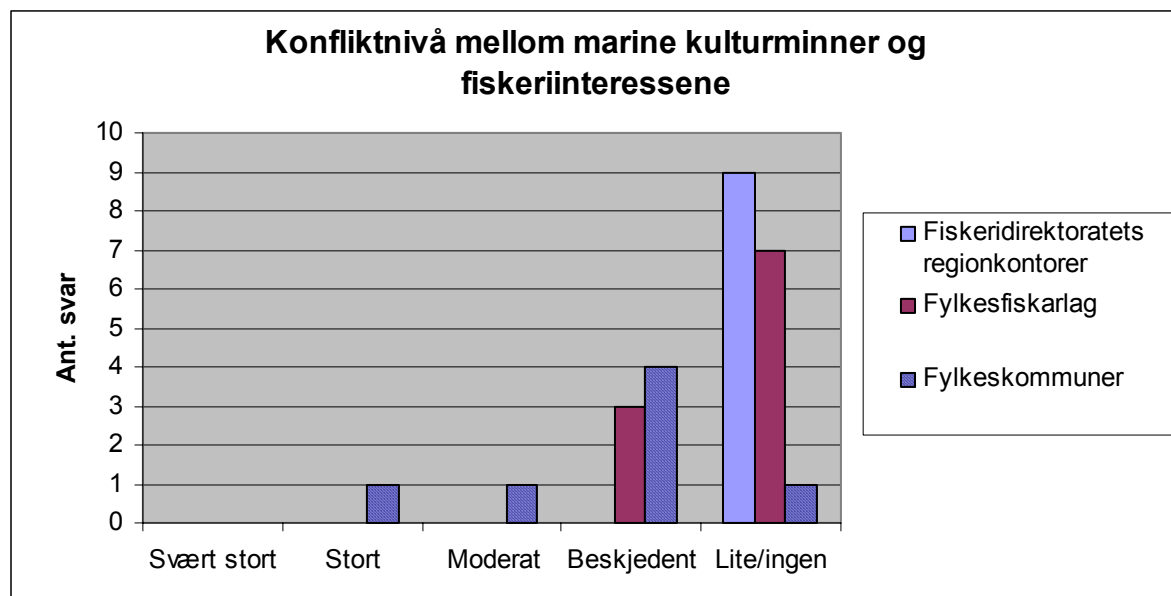
Når det gjelder havbruksnæringene, blir det sagt at forholdet til tilgrensende grunneiere sjelden er aktuelt som avslagsgrunn på en konsesjonssøknad. Det er allikevel mange grunneiere som klager dersom det planlegges havbruksvirksomhet i nærområdet. Det klages på lyd, lys, kråker (som går etter fôret), oljefilm på vannoverflaten og estetiske forhold. Mange grunneiere mener også at havbruksvirksomhet i nærområdet fører til verdiforringelse på eiendommene. Også her oppstår det lettere konflikter i forhold til fritidseiendommer. Problemene er som regel også størst i områder som er ”nye” i havbrukssammenheng.

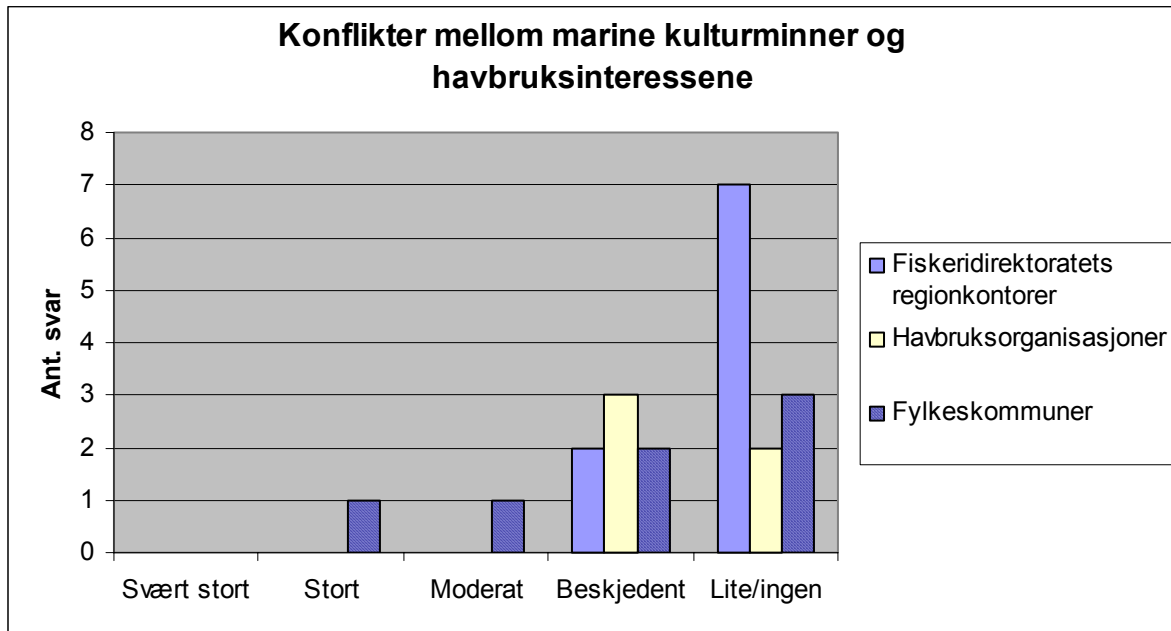
Kystverket og enkelte fylkeskommuner mener mange har for liten kunnskap om at grunneierretten i sjø går lenger enn til eiendomsgrensen (marbakken / 2 meters dybde). Dette er på grunn av den såkalte ”strandretten”. Strandretten omfatter bl.a. retten til tilflott og et visst vern mot forurensning og estetiske ulemper. Dette er slått fast gjennom rettspraksis. Flere i Kystverket mener derfor at alle som driver med havbruksvirksomhet bør ha inngått en avtale med tilgrensende grunneiere. De opplyser at anlegg for havbruksvirksomhet evt. bør ligge minst 50-100 meter fra land, dersom det ikke eksisterer noen avtale med tilgrensende grunneiere.

Mange forventer en viss økning i forbindelse med disse problemstillingene. Selv om forholdet til strandretten er en privatrettslig problemstilling, mener enkelte at konfliktnivået sannsynligvis hadde vært lavere dersom det hadde vært økt kunnskap om dette. Flere mener at problemene også kan reduseres ved god kystzoneplanlegging.

2.3.20 Marine kulturminner

Hvor stort er konfliktnivået i forhold til marine kulturminner?

Marine kulturminner omfatter skipsvrak, løsfunn og andre kulturminner i sjø. Alle marine kulturminner eldre enn 100 år er automatisk fredet. Kulturminneloven hjemler forundersøkelser og marinarkeologiske ugravninger for tiltak som kan tenkes å komme i konflikt med marine kulturminner. Disse utgiftene skal etter loven bæres av tiltakshaveren. Forvaltningsansvaret eller kulturminneloven er delegert til fylkeskommunene. De oppgir at de marine kulturminnene fremdeles er svært dårlig- og lite systematisk kartlagt. Kjente registreringer hemmeligholdes fortsatt for kommuner og øvrig kystsoneforvaltning, av frykt for at ”lekkasjer” kan føre til at de marine kulturminnene ødelegges av dykkere. Flere peker på at disse forholdene kan gjøre forvaltningen av sjøområdene svært uforutsigbar.

Enkelte hos Fiskeridirektoratets distriktskontorer mener kulturminneloven kan være en potensiell forvaltningsmessig ”bombe”, dersom forvaltningen endrer praksis i forhold til krav om forundersøkelser og evt. utgravninger. De fleste mener at kravene må ses i forhold til både graden av inngrep og sannsynligheten for å finne marine kulturminner i området. Det sies at det i framtiden ikke må pålegges kostbare tiltak for virksomhet som i beskjeden grad kan ødelegge marine kulturminner (for eksempel oppankring av oppdrettsanlegg), eller som har foregått i lang tid (for eksempel trålfiske). Enkelte tror at en svært firkantet forvaltning av de marine kulturminnene, på sikt vil kunne føre til en svekkelse av kulturminnelovgivning.

Konfliktnivået mellom fiskeri- og havbruksnæringene og marine kulturminner anses for å være beskjedent, med dagens forvaltning. Fylkeskommunene gir uttrykk for at de opplever et høyere konfliktnivå enn næringsorganisasjonene og Fiskeridirektoratets regionkontorer.

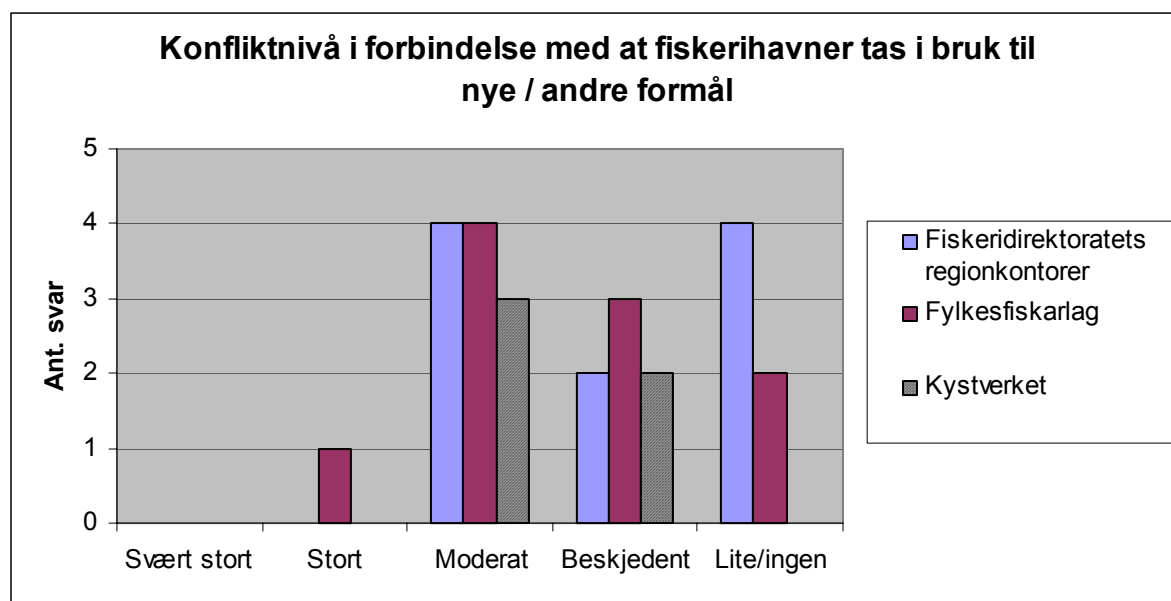
Fylkesfiskarlagene sier at fiskerne så godt de kan forsøker å holde seg unna vrak og andre marine kulturminner, fordi disse representerer hefter som kan ødelegge fiskeredskap. Enkelte etterspør heller klarere regelverk for hvem som har ansvaret for å fjerne vrak i fiskeområder. Fylkesfiskarlagene tror ikke at krav om marinarkeologiske forundersøkelser i forhold til fiskerivirksomhet vil bli akseptert. Også sett fra havbruksnæringenes side er det en viss bekymring for at forvaltningen skal begynne å kreve ”dyre og unødvendige” forundersøkelser, som kan gjøre det lite lønnsomt å etablere virksomhet.

Innen fiskeriforvaltningen blir det også pekt på at kulturminneforvaltningen i liten grad har ”vært på banen” i forhold til forvaltningen av sjøområdene. Fylkeskommunene viser til at en viktig årsak til dette, er at de som regel ikke får saker fra fiskeriforvaltningen til høring. Det vises til at Kystverket på sin side de siste årene har blitt flinke til å sende saker til høring til fylkeskommunene. Flere av fylkeskommunene mener for øvrig at dagens praksis viser at tiltakshavere ikke pålegges urimelige krav i forhold til marine kulturminner. Det fleste tiltakene kan bli gjennomført som planlagt, evt. gis det råd om områder en bør styre unna. Det er forholdsvis sjelden det blir stilt krav om omfattende forundersøkelser og evt. utgravning.

Mange tror disse konfliktene vil øke i tida som kommer. Enkelte nevner at konfliktnivået også vil være avhengig av om den sentrale fiskeriforvaltningen og Riksantikvaren kommer fram til en god praksis, for hvordan fiskeri og havbruk skal behandles i kulturminnesammenheng. For øvrig nevner enkelte av fylkeskommunene at de er mer bekymret for effektene av taretråling, skjellsanduttak, utlegging/nedspyling av rør og kabler og bygging av kaianlegg, enn for fiskeri- og havbruksvirksomhet.

2.3.21 Omdisponering av fiskerihavner

I hvor stor grad er det et problem at etablerte fiskerihavner tas i bruk til andre formål?

At fiskerihavner omdisponeres til andre formål, medfører ingen nevneverdige problemer for havbruksnæringen. For fiskerinæringen blir konfliktnivået totalt sett anslått til å være et beskjedent til moderat problem. Konfliktnivået er først og fremst lokalisert på Sør- og Østlandet, men det har også vært uoverensstemmelser på Vestlandet og i Trøndelag. Problemene oppstår først og fremst fordi antallet fritidsbåter har blitt så stort, at de i enkelte havner fortrenger fiskerne. Det provoserer når båtforeninger krever betalt av fiskere, for at de skal kunne ligge i offentlige fiskerihavner. Det nevnes også eksempler på at kommuner har forsøkt å omregulere offentlige fiskerihavner til småbåthavner, uten hjemmel.

De fleste mener at det ikke bør være særlig konfliktfylt å omdisponere gamle fiskerihavner som ikke har vært i aktiv bruk på lang tid. Dette er noe Kystverket selv støtter opp om, bl.a. fordi det koster uforholdsmessig mye å vedlikeholde disse havnene (Kystverket er også selvassurandør). Dersom Kystverket skal beholde ansvaret for fiskerihavner som ikke er i bruk, innebærer dette at det blir færre ressurser til vedlikehold og investeringer i de aktive fiskerihavnene. Det blir nevnt eksempler på at kommuner og grunneiere vegrer seg for å ta over flere av de inaktive fiskerihavnene, fordi de da får ansvar for vedlikeholdet. På den andre siden kan andre inaktive fiskerihavner ha et stort potensiale, både som småbåthavner og i forhold til turistvirksomhet. Kystverket sier at de allerede har merket økt interesse for en del havner fra reiselivsnæringens side.

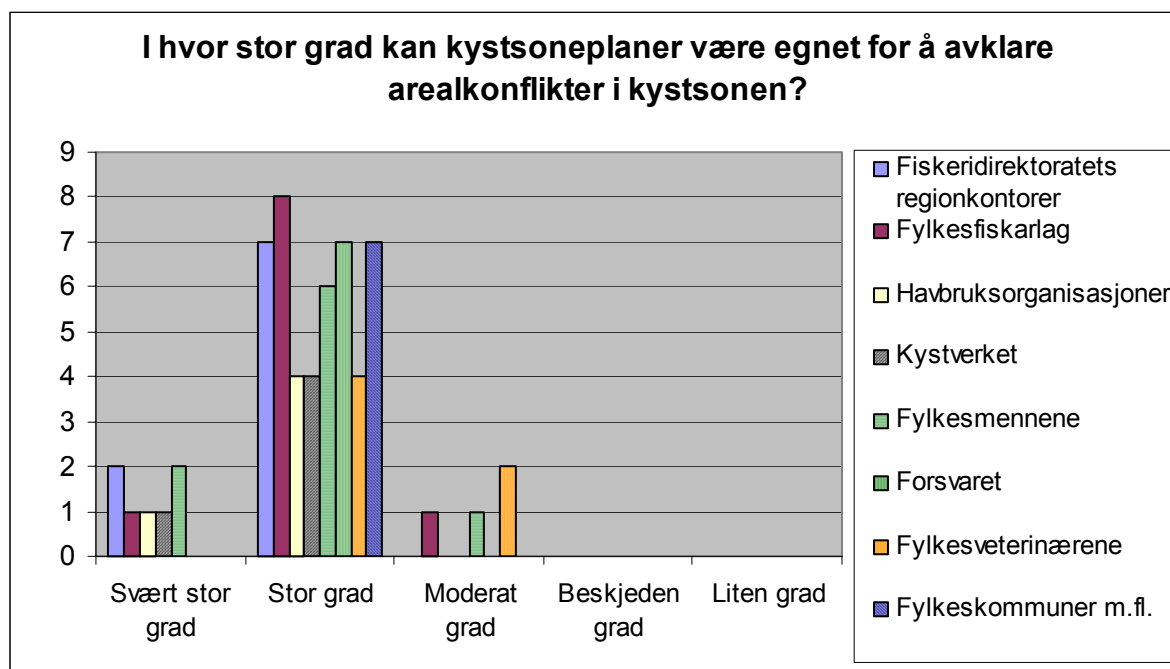
Kystverket opplyser at en viktig årsak til at få offentlige fiskerihavner hittil har blitt omdisponert til andre formål, er juridiske begrensninger forbundet med disse havnene. Mange av de gamle havnene ble bygd med statlige fiskerimidler, og er derfor klausulert av staten for fiskerne. Det er ofte mangelfull oversikt over disse gamle klausulene. Det er delte meninger, både hos Kystverket og Fiskeridirektoratets regionkontorer, i forhold til om havbruksvirksomhet kan sidestilles med fiskerivirksomhet i de offentlige fiskerihavnene. Enkelte er i tvil om dette er juridisk riktig, mens andre mener det mest hensiktsmessige er å sidestille disse næringene der plassen og aktiviteten tillater det. Flere legger også vekt på at en i større grad kan forsvare nyinvesteringer når disse næringene ses i sammenheng.

Innen fiskerinæringa har det lenge vært en utvikling mot både færre og større båter og havner. Antall kystfiskere og kystfiskebåter er i nedgang, samtidig som antallet fritidsbåter stiger i antall. De fleste tror derfor at presset på å avhende de fiskerihavnene som ikke er i aktiv bruk, vil fortsette å øke. Allikevel sier flere, også fra enkelte fylkesfiskarlag, at det er forskjell på utvikling og konflikt. Problemene bør derfor ikke bli like store ved alle omdisponeringer.

2.4 Andre forhold (kystzoneplanlegging, FoU, forvaltning m.m.)

2.4.1 Betydning av kommunale- og fylkeskommunale kystzoneplaner

I hvilken grad kan kommunale kystzoneplaner og fylkesdelplaner være egnet for å avklare arealkonflikter i kystsonen?

Det er stor tro på at kystzoneplaner kan bidra til å avklare arealkonflikter i kystsonen. Hele 54 av 58 offentlige etater og næringsorganisasjoner sier at kystzoneplaner i stor eller svært stor grad kan være et egnet verktøy. Flere peker på at det heller ikke er andre gode verktøy tilgjengelig, som kan avklare forholdet mellom ulike arealinteresser.

Det er generelt størst og lengst erfaring med kystzoneplanlegging på Vestlandet, i Trøndelag og i deler av Nordland. I de seinere årene har kommuner langs det meste av kysten laget / rullert sine kystzoneplaner, særlig i forbindelse med tildelingen av nye konsesjoner for laksefisk. Det er kommuner i Nord-Norge som nå har arealdel til kommuneplanen i sjø, og ikke på land. Kommunene på Sør og Østlandet har i langt mindre grad brukt plan- og bygningsloven i sjø. Dette har sannsynligvis bakgrunn i at det er forholdet til akvakultur som har kommunenes viktigste motivasjonsfaktor for å utarbeide en kystzoneplan. Etablering av akvakulturvirksomhet har i langt mindre grad vært aktuelt på Sør- og Østlandet pga. noe mindre egnethet og interesse. I tillegg er arealkonflikter i forhold til andre interesser svært store i disse landsdelene.

Forutsetningene for at kystzoneplaner skal være et godt verktøy, er at de bygger på solide grunnlagsdata, at planprosessen er god, at de aktuelle interessene er involvert i planleggingen og at planen rulleres med passende mellomrom. Det er avgjørende at det finnes tilgang på god kompetanse innenfor de ulike fagområdene planen berører. I tillegg bør alle de involverte ha en viss planfaglig kompetanse, og relevante innspill bør komme så tidlig som mulig. Selv om

nesten alle mener at kystsoneplanlegging kan redusere konflikter mellom ulike arealinteresser, har dette ofte ikke vært tilfelle. Ressursmangel og mangel på kompetanse har ført til mange dårlige planer. Kappløpet om å få nye konsesjoner for laksefisk har også medført en del dårlige planer, gjennom hastverksarbeid og en sprengt regional forvaltning. Enkelte peker på at kystsoneplaner også kan avdekke / konstruere "kunstige" konflikter, og at kystsoneplaner kan "låse" arealsituasjonen og hindre utvikling.

Det er **de kommunale kystsoneplanene** som i størst grad trekkes fram som et konkret verktøy for å avklare arealkonflikter i kystsonen. Fylkesfiskarlagene er særlig positive til at gode kystsoneplaner skaper trygghet og en viss forutsigbarhet for fiskerne. Kommunale kystsoneplaner er juridisk bindende, og planprosessene er ofte greie og overkommelige. Et problem med kommunale kystsoneplaner, er at kommunene ofte planlegger på helt forskjellige måter og at de i liten grad "henger sammen" over kommunegrensene. I tillegg mener mange Fylkesmenn og fylkeskommuner at kommunene i for stor grad legger vekt på akvakultur, og at de delvis "glemmer" andre interesser. Fylkesmennene peker på at en god plan forutsetter politisk vilje til å gjøre prioriteringer, og at kommunene må ha respekt for de vedtatte planene og ikke gi for mange dispensasjoner.

Mange mener **fylkesdelplaner for kystsonen** ofte har vært mer diffuse enn de kommunale kystsoneplanene. Hovedårsakene til dette er at mange av dem mangler politisk tyngde, at de ikke inneholder noen bindende arealdel og at de i større grad inneholder registreringer enn konkrete føringer for kystsoneforvaltningen. Flere mener at regionale planer på sikt bør kunne inneholde en juridisk bindende arealdel. En del av de som har vært involvert i fylkesdelplanlegging i kystsonen, mener planprosessene kan "koste mer enn de smaker". Allikevel har også mange svært positive erfaringer. Fylkesdelplaner for kystsonen kan bidra med registreringer, informasjon og føringer som kan samordne- og høyne kvaliteten på de kommunale kystsoneplanene. Fylkesdelplaner har også bidratt til å bedre samordningen mellom ulike deler av kystsoneforvaltningen, noe det bl.a. pekes på i Troms og Rogaland. Noen fylkesdelplaner for kystsonen inneholder også et samlet "handlingsprogram" for forvaltningen av kystsonen. På Sør- og Østlandet, hvor kystkommunene i svært liten grad har planlagt sine sjøområder, har fylkesdelplaner for kystsonen til en viss grad fylt rollen til de kommunale kystsoneplanene.

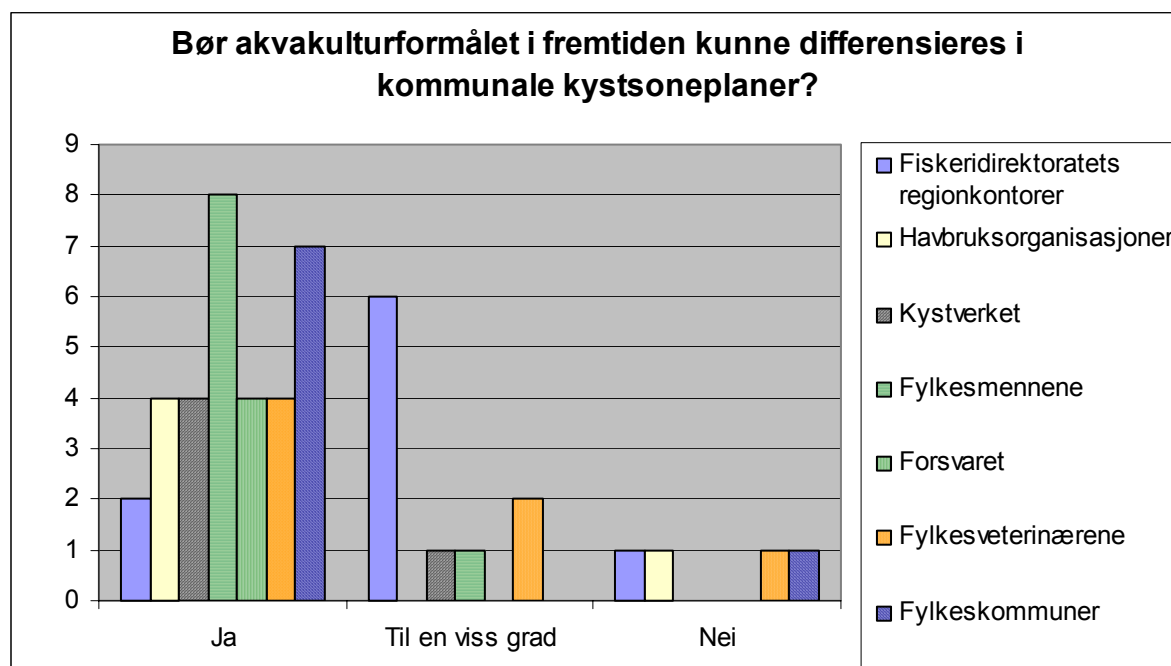
Fiskeridirektoratets regionkontorer og havbruksorganisasjonene er blant de som har aller størst tro på kystsoneplanlegging. Generelt mener de fleste av disse (og mange av fylkesveterinærene), at kommunale kystsoneplaner bør vise avgrensede og konkrete områder hvor det ikke er aktuelt med havbruksvirksomhet (såkalte "NEI-planer"). De mener store områder bør ligge åpne for akvakultur, gjerne som flerbruksområder eller områder som ikke er planlagt til noe bestemt formål. Her vil den endelige lokaliseringen av anlegg for akvakultur skje gjennom konsesjonsbehandlingen. Allerede eksisterende havbruksvirksomhet kan gjerne avsettes som rene områder for akvakultur. **Kystverket og forsvaret** har motsatt syn på hvordan en bør planlegge i forhold til akvakultur. For å ivareta sine interesser ser disse helst at akvakultur planlegges i begrensede konkrete områder, og at resterende områder legges ut som flerbruksområder uten akvakultur (såkalte "JA-planer"). Flere fylkeskommuner viser til at det er krevende å finne fram til en god balansegang mellom fleksibilitet og forutsigbarhet i kommunale kystsoneplaner. Flere nevner også at det er for liten kunnskap om forholdet mellom planer og konsesjonsbehandling.

Flere av **fylkesveterinærene** har noe mindre tro på nytten av kystsoneplanlegging enn den øvrige forvaltningen. En medvirkende årsak til dette er sannsynligvis at de jobber mer

indirekte med arealforvaltning enn andre offentlige etater. Lokalisering av anlegg for akvakultur er bare en av flere måter å redusere risiko for smittespredning på. Naturlig nok er også kompetansen når det gjelder arealplanlegging etter plan- og bygningsloven varierende hos de ulike veterinærene. Dette, i tillegg til at fylkesveterinærene i særlig grad sliter med kapasitetsmangel, bidrar til at det er variabelt i hvor stor grad fylkesveterinærene kan bidra i planprosessene og uttale seg til kystsoneplaner. I en del tilfeller (bl.a. i Nordland) blir slikt veiledningsansvar delegert til de ulike distriktsveterinærene. Fordi hensynet til smitterisiko nå har blitt avgjørende for hvor anlegg kan lokaliseres, mener store deler av den øvrige kystsoneforvaltningen at det er nødvendig at fylkesveterinærene blir mer involvert i arealforvaltningen. På den andre siden bør arealplanleggere også få mer kunnskap om forholdet mellom lokalisering av anlegg for akvakultur og smitterisiko.

2.4.2 Bør akvakulturformålet kunne differensieres i kommunale kystsoneplaner?

Det er per i dag ikke juridisk grunnlag for å differensiere arealbruksformålene i plan- og bygningslovens § 20-4 1. ledd nr. 5 (natur-, fiske-, ferdsels-, friluft- og akvakulturområder) med bindende virkning i kommunale kystsoneplaner. Bør det i fremtiden kunne differensieres mellom ulike former for akvakultur (pga. ulik egnethet, ulike avstandskrav, ulikt konfliktpotensiale m.m.) i kommunale kystsoneplaner?

En stor overvekt av de som ble spurt, mente det var behov for å kunne differensiere mellom ulike typer akvakultur i kystsoneplaner, både fordi ulike former for akvakultur har ulikt konfliktpotensiale og fordi de er egnet i ulike områder.

Fiskeridirektoratets regionkontorer og noen av fylkesveterinærene var noe mer skeptiske til en evt. differensiering. Uenigheten er sannsynligvis allikevel ikke særlig stor. Det er bred enighet om at en ”underdifferensiering” av akvakulturformålet bare bør gjøres i de tilfellene hvor dette kan avklare/ redusere konfliktnivået med andre interesser. Med andre ord – en differensiering av akvakulturformålet bør være mulig i den grad det bidrar til å åpne nye områder for havbruk (der visse typer akvakultur vil kunne medføre innsigelse, mens andre typer akvakultur vil kunne godtas). De fleste mener at hovedregelen bør være at

akvakulturformålet ikke underdifferensieres, og ingen gir uttrykk for at en alltid må skille mellom ulike typer akvakultur i plansammenheng. Det er viktig at planene heller ikke blir unødvendig detaljerte, slik at de legger for store hindringer i veien når nye driftsformer- og arter kommer på banen. Mange legger vekt på at en evt. underdifferensiering av akvakulturformålet i kommunale kystsoneplaner må baseres på egnethetsvurderinger, god lokalkunnskap og at Fiskeridirektoratets regionkontor må ha veiledningsansvar og innsigelsesrett. Fiskeridirektoratet region Hordaland mener det beste er å evt. differensiere gjennom skriftlige bestemmelser i planen, og ikke ved farge/symbolbruk på plankartet.

Både Forsvaret, Kystverket og Fylkesmannen opplyser at de gir innsigelser til kystsoneplaner, som kunne vært unngått dersom det hadde vært mulig å differensiere mellom ulike typer akvakultur i de kommunale kystsoneplanene. En ser også fremdeles eksempler på ”doble innsigelser”, ved at Fylkesmannen varsler innsigelse til planlagt akvakultur i samme område hvor Fiskeridirektoratets regionkontor varsler innsigelse dersom området ikke legges ut til akvakultur. Dette, i tillegg til at ulike former for akvakultur er underlagt ulike veterinære avstandskrav, gjør at mange opplyser at kommunene ser på manglende muligheter for differensiering som problematisk. De av fylkesfiskarlagene som uttaler seg, er positive til en differensiering som skiller mellom anlegg med- og uten foring. De tror dette kanskje kan redusere bekymringene i forhold til oppdrett i gytefelt for torsk.

Det er en viss uenighet om hvilke kriterier en bør kunne bruke ved en evt. differensiering av akvakulturformålet i kommunale kystsoneplaner. De fleste av Fiskeridirektoratets regionkontorer og flere av fylkesveterinærene mener kommunene kun bør kunne differensiere i forhold til fysisk arealbruk (overflateanlegg eller bunnkultur, foring eller ikke foring). Andre fylkesveterinærer, fylkesmennene, Kystverket, Forsvaret og de fleste fylkeskommunene baserer sin konfliktvurdering også i forhold til hvilken art som skal settes ut. De mener følgelig at det i visse tilfeller må kunne skilles mellom ulike oppdrettsarter i kystsoneplaner (laksefisk, marine fiskearter, skjell og havbeite). Fylkesmannen i Rogaland nevner også at det er mulig å forbeholde akvakulturområder til bunnkultur med juridisk bindende virkning, ved å legge dem ut til områder for akvakultur og ferdsel i kombinasjon. For øvrig er mange usikre på om havbeite regnes som akvakultur, eller om det er et eget arealbruksformål.

Det er ellers verdt å merke seg at både forvaltning og næringsorganisasjoner stort sett er positive til å gi kommunene en viss anledning til å differensiere mellom ulike former for akvakultur. I Troms og Finnmark er derimot forvaltningen og næringen forholdsvis enige om at dette ikke er hensiktsmessig, først og fremst av hensyn til det de mener er manglende kompetanse hos kommunene. I forhold til den reelle arealsituasjonen er det sannsynligvis også her behovet for å differensiere er minst.

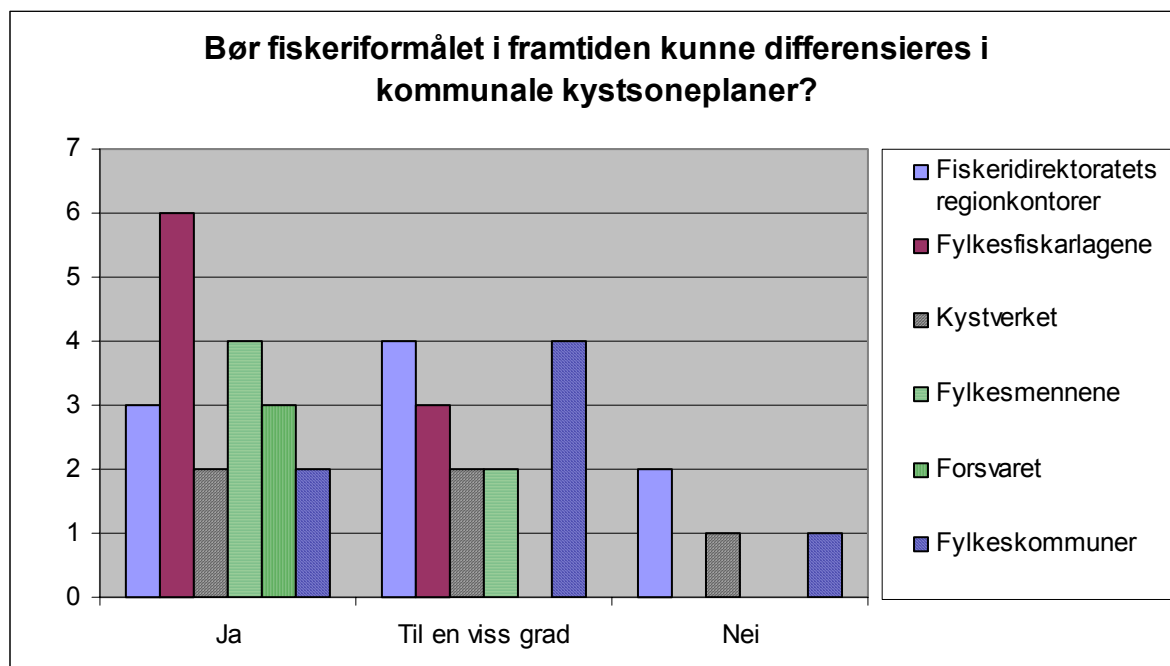
Det blir vist til at det i enkelte regioner allerede differensieres mellom ulike former for akvakultur gjennom retningslinjer (som formelt sett ikke er juridisk bindende). Dette kan fungere dersom det er gode samarbeidsforhold innen kystsoneforvaltningen, og så lenge retningslinjene aksepteres og følges opp av Fylkesmannen og Fiskeridirektoratets regionkontor.

Det blir pekt på at det vil være helt nødvendig å skille mellom ulike arter for akvakultur i kommunale kystsoneplaner når/hvis de nasjonale laksefjordene og marin verneplan blir vedtatt. Det samme gjelder dersom forsvaret skal gi tillatelse til visse former for akvakultur innen sine skyte- og øvingsfelt. Det har tidligere blitt henvist til at kommunene med juridisk bindende virkning kan skille mellom ulike typer akvakultur dersom de utarbeider

reguleringsplan for området. Ingen av de spurte mente dette var noe hensiktsmessig alternativ, dersom området ikke ligger i direkte kontakt med en landbase.

2.4.3 Bør fiskeriformålet kunne differensieres i kommunale kystsoneplaner?

Det er per i dag ikke juridisk grunnlag for å differensiere arealbruksformålene i plan- og bygningslovens § 20-4 1. ledd nr. 5 (natur-, fiske-, ferdsels-, friluft- og akvakulturområder) med bindende virkning i kommunale kystsoneplaner. Bør det i framtiden kunne differensieres mellom ulike fiskeområder (trålfelt, gyteområder, låssettingsplasser m.m.) i kommunale kystsoneplaner?

Selv om en overvekt av de spurte mente at det også burde kunne skilles mellom ulike fiskeområder i kommunale kystsoneplaner, er andelen lavere enn for en evt. differensiering av akvakulturformålet. Mange peker på at det sjelden er nødvendig å differensiere mellom ulike fiskeområder i plansammenheng, siden fiske i liten grad er til fortrengsel for andre interesser. Enkelte er også bekymret for om kommunene skal forsøke å regulere redskapsbruk, hvem som skal få fiske osv.

Selv om fiskeriinteressene må stå sentralt i kystsoneplanprosessene, er det ulike oppfatninger for om- og hvordan fiskeriinteressene skal vises i plankartene. Normalt vil fiskeriinteressene bli ivaretatt i både allmenne flerbruksområder og i områder som ikke er planlagt til noe bestemt formål. Det kan være vanskelig å definere hva som er fiskeområder, og informasjonen er i mange tilfeller ikke kvalitetssikret. I flere regioner er det derfor praksis for at fiskeområder blir inntegnet på egne temakart, og ikke vises direkte på plankartet. Enkelte fiskere mener dette er en fordel, fordi de er skeptiske til at fiskeområdene blir offentliggjort, av hensyn til både fritidsfiskere/turistfiske og yrkesbrødre. I andre regioner er det praksis for at fiskeriinteressene vises konkret på plankartet, som nyttig tilleggsinformasjon. Fordi fiskeområdene ofte ikke er skarpt definerte og fordi mye av informasjonen ikke er kvalitetssikret eller verdiklassifisert, vises områdene som regel uten bindende virkning. Flere fylkesfiskarlag mener at dette øker informasjonsverdien av planene, og fører til at fiskeriinteressene ikke "glemmes". Enten fiskeområder vises i plankartet eller ikke, etterspør bl.a. havbruksorganisasjonene og Forsvaret mer informasjon om de ulike områdene, f.eks. i forhold til "viktighet", når områdene er i bruk og når det gyttes m.m.

Det er noe usikkerhet i forhold til hva som kan defineres som fiskeområder i plansammenheng. De fleste er enige om at fiskeområder inkluderer områder hvor det drives aktivt yrkesfiske, som reke- og garnfelt. Det er større usikkerhet knyttet til om gyte- og oppvekstområder og ikke minst kaste- og låssettingsområder nødvendigvis skal avsettes med plankategorien ”fiskeområder” i en kystzoneplan. Enkelte mener at gyte- og oppvekstområder heller bør avsettes som ”naturområder i sjø”. Kaste- og låssettingsplasser skiller seg fra andre fiskeområder ved at de fortrenger andre interesser i de periodene de er i bruk. I tillegg er de som regel lokalisert nær land og de har en ganske konkret avgrensning. Selv om flere av Fiskeridirektoratets regionkontorer og fylkesfiskarlag er skeptiske til å differensiere mellom ulike fiskeområder i kommunale kystzoneplaner, er de som regel positive til at kommunene setter av konkrete kaste- og låssettingsplasser i plankartet (med juridisk bindende virkning). Dette er også fordi kaste- og låssettingsplasser er forholdsvis svakt beskyttet i forhold til arealbruk på/fra landsiden. Fiskeriforvaltningen har i flere tilfeller varslet innsigelse dersom kommunene ikke viser aktuelle kaste- og låssettingsplasser i sine kystzoneplaner, noe andre peker på at det strengt tatt ikke er hjemmel for.

2.4.4 Innsigelser mot kommunale kystzoneplaner

Hva er de vanligste årsakene til at kommunale kystzoneplaner blir møtt med innsigelser (i forhold til arealbruk i sjøområdene)?

Det var få etater og organisasjoner (kanskje bortsett fra fylkeskommunene), som kunne gi en samlet og avbalansert vurdering av de ulike årsakene til innsigelser til kommunale kystzoneplaner (noe som fører til at kommunen ikke kan egengodkjenne planen). Fiskeridirektoratets regionkontorer, Fylkesmennene, Kystverket og Forsvaret kunne bare oppgi egne innsigelsesgrunner. Fylkesveterinærene uttalte at de ikke gav innsigelser til kystzoneplaner, men at de selvfølgelig forbeholdt seg retten til å gi avslag på kommende søknader om konsesjon for havbruksvirksomhet. Mange mente det kunne være vanskelig å skille mellom hva som var reelle grunner til innsigelse, og hva som kunne medføre konflikter og evt. planfaglige frarådninger.

Det er svært mange ulike grunner til at kommunale kystzoneplaner blir møtt med innsigelse, tilsvarende som for avslag på konsesjonssøknader (se kapittel 2.2.2). Det er allikevel tydelig at innsigelser knyttet til havbruksvirksomhet er helt dominerende. Innsigelsene fremmes oftest fordi områder kommunene setter av til akvakultur kan komme i konflikt med andre interesser. Flere opplyser at innsigelser i forhold til fiskeriinteresser og sjøverts ferdsel har blitt stadig vanligere. Samtidig har innsigelser på grunn av villaks-, vilt-, friluft-, landskaps- og andre verneinteresser heller ikke avtatt. På den andre siden blir det også gitt en del innsigelser i tilfeller hvor akvakultur utestenges fra egnede områder, uten noen konkret avveining eller ”gyldig” grunn. I de nordligste fylkene blir det også gitt en del innsigelser pga. ”planfaglige forhold”, som ofte har sin bakgrunn i at fiskeriinteressene ikke har blitt inkludert i planprosessen i tilstrekkelig grad.

2.4.5 Registreringer / arealbruksinformasjon av betydning for kystsoneforvaltningen

Er det registreringer/arealbruksinformasjon det er særlig viktig å tilrettelegge og tilgjengeliggjøre for å få til en mer kunnskapsbasert og helhetlig forvaltning av kystsonen. I så fall hvilke?

Det er et stort behov for et bedre datagrunnlag for kystsoneforvaltningen. Det er ikke bare behov for nye kartlegginger. Det er like mye å hente ved å samordne, kvalitetssikre og tilgjengeliggjøre allerede etablert informasjon. Mange viser her til Arealis, som skal gi bedre og enklere tilgang til arealinformasjon. Flere mener det er beklagelig at manglende finansiering har ført til at Arealis-ordningen har hatt manglende framdrift. Mange mener at mest mulig av den aktuelle informasjonen burde vært offentlig, i det minste tilgjengelig for forvaltningen.

Det kan også nevnes at mange viser stor frustrasjon og oppgitthet over statens egen kartpolitikk, som fører til at forvaltningen ofte ikke har råd til å skaffe seg et godt kartgrunnlag. Kommuner og fylker, som skal bidra med data til Arealis, opplyser at de ikke har råd til å kjøpe skikkelige grunnlagsdata fra staten til å kartlegge ut i fra. Flere mener at arealinformasjon som det offentlige har etablert, også burde vært til fritt bruk for kommuner og offentlige etater. Arealinformasjon det er viktig å tilrettelegge for en bedre kystsoneforvaltning er mer konkret:

- En samlet kystsoneforvaltning etterspør et oppdatert og brukervennlig kartverk over ulike havbrukslokaliteter. De fleste mener det vil være en stor fordel om også omsøkte lokaliteter kan inkluderes.
- Mange savner god- og oppdatert arealinformasjon om fiskeriinteressene. Det legges vekt på at ulike fiskeområder bør være verdiklassifisert.
- Digitale sjøkart/dybdedata av tilfredsstillende kvalitet, bl.a. til plan- og utredningsformål, er også svært etterspurt. Mange mener Sjøkartverket hittil har sviktet, i forhold til å gjøre digitale dybdedata tilgjengelig for kommuner og forvaltning. Flere mener tilgjengelige dybdedata burde vært noe mer detaljerte (detaljeringsgraden er begrenset av forsvarshensyn), for eksempel dybdekoter for hver 10. meter.
- Dersom digitale dybdedata med tilfredsstillende oppløsning blir tilgjengelig til plan og utredningsformål, vil det bli mulig å modellere strømningsforhold i sjø og utarbeide lokale/regionale strømningskart. Dette vil kunne være til stor nytte for å vurdere risiko for smittespredning i sjø, og dermed også lokalisering av anlegg for akvakultur.
- Fylkesveterinærene mener at all risikoaktivitet i forhold til smittefare (både havbrukskonsesjoner, slakterier, prosesseringsanlegg, notvaskerier, brønnbåtruter m.m.) burde registreres og kartfestes på en systematisk måte.
- Mange viser til at kunnskapen om kystøkologi er mangelfull og etterspør registreringer av marint biologisk mangfold, bl.a. til planformål.
- Flere uttrykker at de har positive erfaringer med det arbeidet Kystverket har påbegynt, for å kartfeste farleder, ankrings- og opplagsområder. Det er ønskelig at alle regionkontorene til Kystverket gjennomfører slike kartlegginger.

- Både havbruksorganisasjonene og deler av kystsoneforvaltningen ser behovet for å utarbeide regionale kart, der kommunenes samlede planlagte områder i sjø er vist. Dette kan være nyttig fordi de ulike kommunale kystsoneplanene ofte blir for små enheter når veterinære avstandskrav, fiskefelt, farleder og andre interesser skal vurderes opp mot hverandre. Det kan også være nyttig å samle planinformasjon av pedagogiske hensyn, slik at kommuner og andre kan lære god praksis for kystsoneplanlegging av hverandre, og slik at de kommunale kystsoneplanene i sjø kan henge bedre sammen.
- Mange fylkesmenn ønsker bedre kartlegginger av vandringsruter for villaks, særlig utvandringsruter for smolt.
- Mange av fylkeskommunene ønsker bedre kartlegginger av marine kulturminner, skjellsand- og tareområder.
- Havbruksorganisasjonene og deler av fiskeriforvaltningen etterspør bedre kartlegginger av egnede områder for havbruk, i tillegg til en samlet kartlegging av lakseplasser.
- Flere fylkesfiskarlag etterspør bedre tellinger- og kartlegginger av kystselbestandene.
- Kystverket etterspør arealinformasjon ang. framtidig trafikkmonster av farlig gods og aktuelle sjøflyplasser (i forhold til cruisetrafikk).
- Enkelte fylkesfiskarlag savner en evaluering av vernede områder (om vernet har vært til gagn for verneformålet). Andre savner en nøytral evaluering av forsvarrets reelle behov for å holde på de enkelte skyte- og øvingsfelt.
- Det ble også nevnt at det i noen områder (i Nord-Norge) kan være aktuelt å utrede egnede områder for bølge- og tidevannskraftverk.
- Fiskeridirektoratet region Skagerrak peker på at de er i en spesielt vanskelig situasjon når det gjelder å kunne gjøre bruk av heldekkende arealdata, fordi de må jobbe i forhold til hele 14 Fylkesmenn og fylkeskommuner...

Til slutt bør det nevnes at det er en viss bekymring for at mange vil tro at et område er ”fullt” (f. eks. i forhold til å etablere nye anlegg for akvakultur), når stadig flere arealinteresser registreres og kartfestes. Det er avgjørende at planleggere og andre er klar over at mange interesser nødvendigvis ikke vil utelukke- eller være i stor konflikt med andre hensyn, og at man ofte vet lite om hva som bidrar til reelle arealkonflikter. Regioner som prioriterer en kunnskapsbasert kystsoneforvaltning gjennom gode kartlegginger, må ikke ”straffes” ved at de i mindre grad får tildelt nye konsesjoner. Havbruksorganisasjonene mener planleggere og beslutningstagere bør vises et samlet bilde av de arealbegrensninger som nå kan bli pålagt næringen, pga. ”tilsynelatende” arealkonflikter.

2.4.6 Framtidig FoU-behov for kystsoneforvaltningen

Er det områder hvor det er særlig viktig med økt FoU-innsats for å få til en mer kunnskapsbasert og helhetlig forvaltning av kystsonen. I så fall hvilke?

Svært mange av de som har bidratt til denne rapporten, mener det er helt avgjørende at det utvikles ny- og mer solid kunnskap om sykdommer og smitterisiko. I tillegg må det utvikles nye driftsmodeller, bl.a. basert på samdrift mellom ulike arter, som tar hensyn til dette.

Fylkesveterinærene etterlyser også mer kunnskap om forholdet mellom biomasse/tetthet og smittetrykk, og for hvordan en skal håndtere evt. sykdommer på skjell. Det er også manglende kunnskap om effekten av artsbarrierer i praksis (i forhold til spredning av ulike sykdommer), i tillegg til usikkerhet knyttet til hvilke tiltak som skal settes i verk ved evt. massedød av skjell og hvordan ”avfallsskjell” skal håndteres.

Mange nevner også at det fortsatt er nødvendig å etablere- og samle kunnskap om oppdrett av ”nye” arter, som f.eks. torsk, kveite, piggvar, kråkeboller, hummer, kongekrabbe og ulike typer skjell. I den forbindelse nevner flere at det også må utvikles ny- og bedre oppdrettsteknologi for disse artene.

Havbruksnæringene og flere av Fiskeridirektoratets regionkontorer peker på at det er behov for kunnskap om fjordsystemers bæreevne i forhold til organisk belastning, både fra havbruksvirksomhet og andre kilder. Det er også nødvendig å få økt kunnskap om egnethet og bæreevne for ulike lokaliteter. Det kan kanskje gjøres ved å videreutvikle MOM-ordningen, slik at en ikke bare kan si noe om den aktuelle tilstanden, men også om forsvarlig produksjon på lokaliteten. Det blir sagt at miljøforhold vil bli stadig viktigere i forhold til lokalisering av oppdrettsanlegg og at det i større grad burde utvikles egnethetskriterier for skjell, som også inkluderer fjordsystemers bæreevne for skjelldyrking (spesielt i forhold til mattilgang). Andre områder som krever mer kunnskap er algevarsling, vandringsruter for smolt og forholdet mellom ”oppdrettede” og ”ville” arter/bestander (bl.a. i forhold til lakselus og evt. genetiske interaksjoner). Havbruksorganisasjonene mener også det haster med å sette i gang FoU-arbeid for tiltak som kan være alternativer til områdebasert vern, bl.a. typesertifisering av oppdrettsanlegg i forhold til rømmingssikkerhet.

Fylkesfiskarlagene og mange av Fiskeridirektorates regionkontorer mener at kystbestandene i for stor grad har blitt ”glemt” i forskningssammenheng. Dette gjelder bl.a. i forhold til å etablere kunnskap om interaksjoner mellom ulike kystbestander og flerartsforvaltning av disse. På Sør- og Østlandet stilles det spørsmål til hvorfor fisken (spesielt torsk) har ”forsvunnet” fra Oslofjorden. Andre problemstillinger som krever mer kunnskap er bl.a. kongekrabbeproblematikk, forholdet mellom ville bestander og oppdrett i gytefelt, forholdet mellom taretråling og silderogn, konsekvenser av havbeite i stor skala og konsekvenser av veksten i selbestandene.

Fylkesmennene etterspør særlig mer kunnskap om effekter av rømt oppdrettsfisk på villaks. Det gjelder i forhold til genetisk ”forurensning”, lakselusproblematikk, vandringsruter for smolt og tiltak for å hindre rømming av laks (både fysiske tiltak og merking av oppdrettslaks). Enkelte fylkesmenn stiller spørsmål til om det er riktig å bruke begrensede marine fôrressurser til fiskeoppdrett, i stedet for å bruke dette til menneskeføde. Noen peker også på at det sannsynligvis er mange uavklarte problemstillinger mellom havbeite/oppdrett av skjell og marine fiskearter, i forhold til ville bestander av de samme artene. Andre problemstillinger som fylkesmennene etterlyser mer kunnskap om er biologisk mangfold i sjø, økologiske

effekter av taretråling og skjellsanduttak, i tillegg til langsiktig utvikling (og overvåking) av fjordsystem og utvalgte naturtyper.

Fylkeskommunene har ofte et balansert og tverrfaglig syn på problemstillingene, og nevner mange av de samme områdene som den øvrige forvaltningen. **Forsvaret** viser til at det er behov for forskning på i hvor stor grad ulike organismer tåler detonasjoner, før havbruk evt. vil kunne bli tillatt innenfor skyte- og øvingsfelt. **Norges turistråd** har behov for bedre kunnskap om hva turister i Norge etterspør, for å kunne videreutvikle produktene mer i tråd med kundenes ønsker. De etterlyser også noe mer kunnskap om fiskeressursene, slik at etablering av nye reiselivsanlegg kan lokaliseres bedre i forhold til ressurstilgangen.

2.4.7 Behov for revisjon av lovverk, bestemmelser og retningslinjer for kystsoneforvaltningen

Hvor stort er behovet for å utvikle/revidere bestemmelser og retningslinjer for kystsoneforvaltningen på nasjonalt, regionalt og kommunalt nivå? Hvordan bør evt. dette gjøres?

Det er en allmenn oppfatning at det er behov for bedre samordning og samarbeid innen kystsoneforvaltningen. Selv om det er varierende oppfatninger knyttet til om det er nødvendig å etableres nye føringer for å bedre disse forholdene, mener de fleste at en evt. stortingsmelding bør integrere, samordne og prioritere mellom alle aktuelle arealinteresser. Flere nevnte også at en stortingsmelding bør omfatte en overordnet vurdering av summen av de mange ulike tiltakene i kystsonen. Den må også ta høyde for at situasjonen langs kysten varierer svært mye mellom de ulike landsdelene.

De fleste så også et klart behov for å forbedre det planfaglige verktøyet i sjø, og mange har derfor ganske store forhåpninger til arbeidet til Planlovutvalget. Mange sier de allikevel har liten tro på at de ulike departementene vil være villige til å gi slipp på sine prinsipper og særinteresser, til fordel for en mer helhetlig og samordnet forvaltning av kystsonen. Flere innen den regionale forvaltningen i Trøndelagsfylkene legger for eksempel stor vekt på at Miljøvern- og Landbruksdepartementet, av ”prinsipielle grunner”, ikke lenger er villige til å tillate delegasjon av enkelte ansvarsområder i et begrenset prøveprosjekt. Det tas ikke hensyn til at dette forhåpentligvis skal gi en mer effektiv og samordnet havbruksforvaltning.

Mange av **Fiskeridirektoratets regionkontorer** etterspør klarere kriterier for kystsoneplanlegging, og for hva som skal være kommunenes forvaltningsansvar. Mange savner også en klarere nasjonale prioriteringer mellom ulike interesser. Flere av Fiskeridirektoratets regionkontorer er allikevel skeptiske til detaljerte sentrale/nasjonale føringer for kystsoneforvaltningen, fordi forholdene varierer svært mye fra landsdel til landsdel. Dersom det evt. skal utarbeides en ny stortingsmelding bør den samordne- og prioritere mellom de mange, til dels motstridende, signalene i tidligere stortingsmeldinger. Det vises også til at miljø- og fiskeriforvaltningen ofte har svært ulike tolkninger av stortingsmelding 43 (1998 -99) om Bruk og vern av kystsona. Enkelte mener forholdet mellom konsesjonsbehandling og arealplanlegging fungerer rimelig bra så lenge samarbeidsklimaet i regionen er godt. Allikevel sier flere at det er nødvendig å etablere bedre- og ryddigere samarbeidsforhold, både med kommunene og mellom ulike statlige etater.

De ulike **Fylkesfiskarlagene** har noe varierende oppfatning av om det er behov for nye føringer for kystsoneforvaltningen. Flere mener de allerede har alt for mange regelverk å

forholde seg til. Det er ikke alle fylkesfiskarlag som ser noe umiddelbart behov for en ny stortingsmelding, men de fleste mener en evt. stortingsmelding må føre til en forenkling og samordning av både regelverk og forvaltning. Enkelte, bl.a. Fiskarlaget sentralt, mener det snarest må utarbeides en stortingsmelding som omfatter og samordner de ulike interessene i kystsonen. Denne må bl.a. vurdere hvordan summen av de mange tiltakene i kystsonen påvirker fiskeriinteressene og kystøkologien. Selv om fylkesfiskarlagene vil ha en nasjonal forvaltning av fiskeriressursene, legger mange stor vekt på at en ikke kan ha samme bestemmelser langs hele kysten. Eventuelle nasjonale føringer må derfor bli forholdsvis generelle. Flere savner krav til bedre koordinering av de kommunale kystzoneplanene. Fylkesfiskarlagene på Sør- og Østlandet mener det snart er for seint å koordinere og samle de mange tiltakene i sjø som er til hinder for fiske. Dette gjelder spesielt tiltak i tilknytning til fritidsbebyggelse, som bl.a. kabler, rør, brygger og mudringstiltak. Noen fylkesfiskarlag, bl.a. i Troms og på Østlandet, nevner at de har gode erfaringer med fylkesdelplaner for kystsonen.

Havbruksorganisasjonene mener forvaltningen av kystsonen ikke fungerer godt nok i dag, bl.a. fordi byråkratiet er for omfattende og sendrektig, og fordi de ulike offentlige etatene er for spredt og sektorisert. Mange legger stor vekt på at det må bli samme forvaltningspraksis for ellers like problemstillinger, for eksempel i forhold til veterinære avstandskrav og lusebehandling. Flere er derimot kritiske til nasjonal detaljstyring i tilknytning til andre forhold, som varierer mellom ulike regioner. Havbruksorganisasjonene savner også klarere kriterier for vern. De er kritiske til effekten av arealvern som utestenger havbruksvirksomhet, og mener dette må erstattes av typesertifisering av anlegg og krav til rømmingssikkerhet og fiskehelse. Enkelte mener også at oppdrettslovens §5 er til skade for næringen, fordi det ikke er gitt klare kriterier for hva som gjør at et oppdrettsanlegg kan ha en ”klart uheldig plassering i forhold til det omkringliggende miljø eller lovlig ferdsel eller annen utnytting av området”. Det er spesielt skjelldyrkerne som kan fortelle at det nå er svært lite som skal til før en konsesjonssøknad avslås.

Kystverkets distriktskontorer har ikke spesielt sterke meninger om behovet for nye føringer, men flere legger vekt på at de fleste aktuelle problemstillinger bør kunne løses på regionalt nivå. Enkelte bemerker at det er uheldig at Sjøkartverket er underlagt Miljøverndepartementet, i stedet for Fiskeri- eller Samferdselsdepartementet.

De fleste **fylkesmennene** er positive til en ny stortingsmelding, evt. også til rikspolitiske retningslinjer eller bestemmelser. Flere bemerker at det ikke må utarbeides en ny ”særmelding”, men at en kommende stortingsmelding må samordne signalene fra de ulike departementene og om nødvendig erstatte tidligere stortingsmeldinger. Flere bemerker at det også er behov for å vurdere forholdet mellom konsesjonslovgivning og arealplanlegging. Fylkesmennene mener at et samordnende lovverk som plan- og bygningsloven i enkelte tilfeller må gå foran de ulike særlovene (her nevnes oppdrettsloven spesielt), dersom samordningsfunksjonen skal være reell. Konsesjoner for havbruksvirksomhet bør ikke kunne gis i strid med kystzoneplan eller mot kommunens vilje. Samtidig sies det at det er for lett for kommunene å gi dispensasjon fra allerede vedtatte planer. Enkelte nevner også at det er behov for klarere begrensninger på hvor mange konsesjoner som kan tildeles innenfor de ulike regionene. Dette gjelder konsesjoner for både skjell dyrking, marine arter, skjellsanduttak og taretråling. Det etterlyses også strengere krav til hvem som skal kunne få tildelt slike konsesjoner. Enkelte fylkesmenn legger vekt på at fylkesveterinærene i større grad må delta i og komme med faglige innspill til kystzoneplanprosessene. Flere er også usikre på betydningen av ulike direktiver fra EU, bl.a. det kommende vanndirektivet. Fylkesmannen i Nordland er sterkt kritisk til at departementene kan overstyre gode lokale prosesser, og det

vises til at den regionale enigheten om kystverneplanen for Nordland ble overprøvd av Fiskeridepartementet.

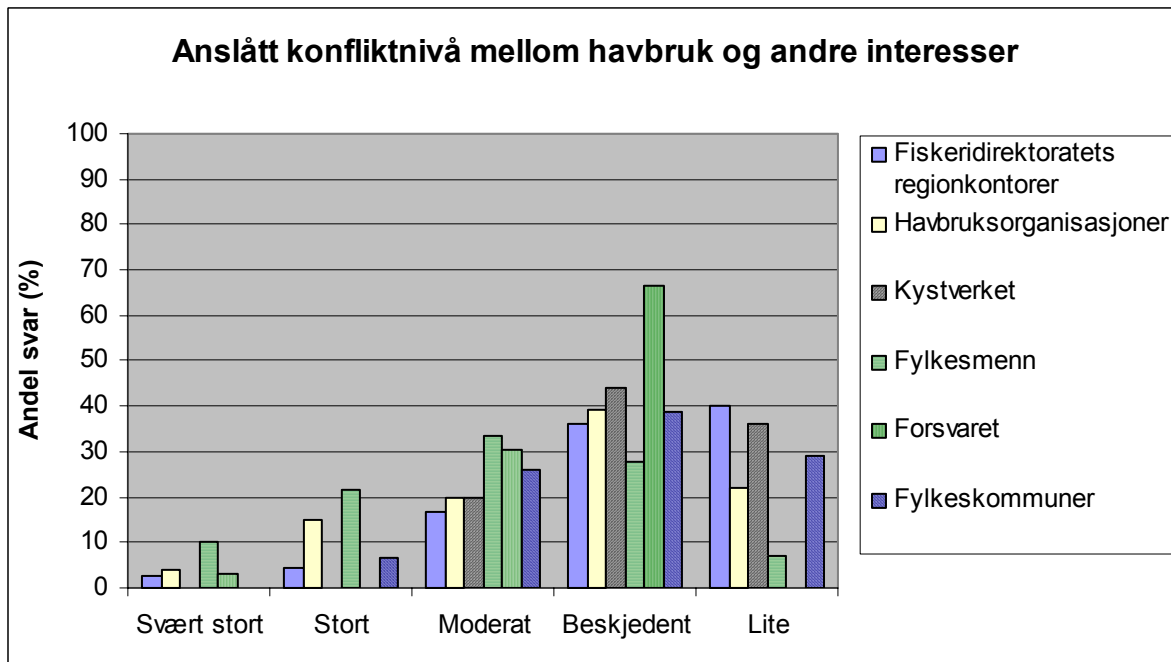
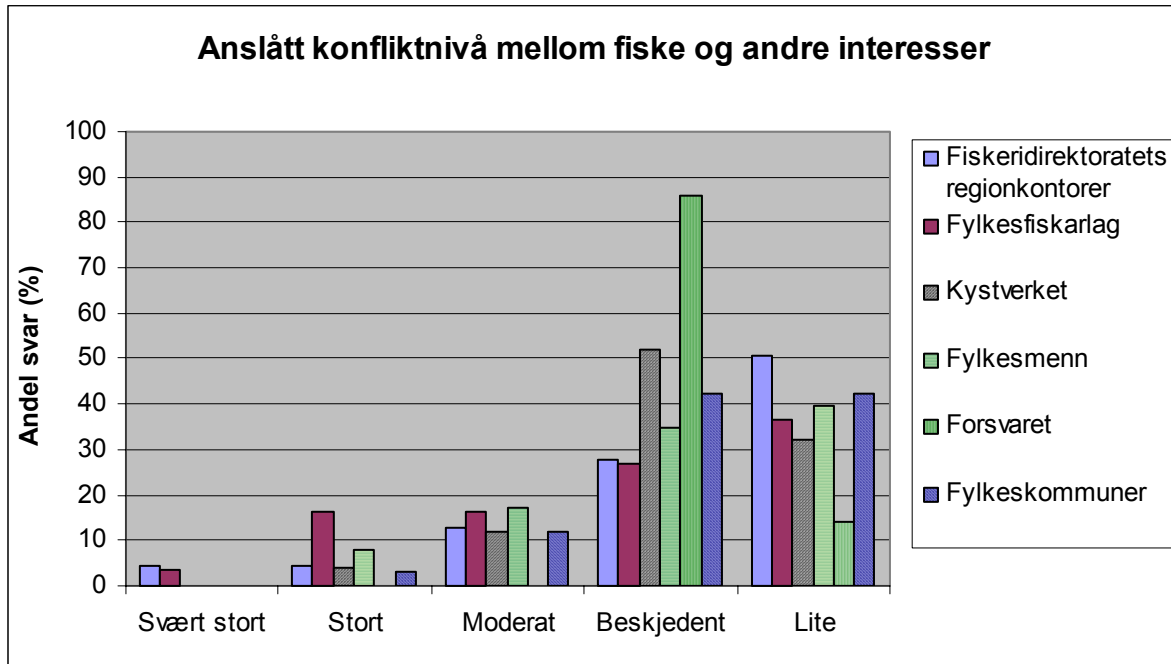
Mange **fylkesveterinærer** legger vekt på de kommende konsesjonsveilederne fra Statens dyrehelsetilsyn, og mener disse vil få stor betydning for den framtidige havbruksforvaltningen. Enkelte forteller at det er for mange ”dobbeltsignaler” i lovverk og stortingsmeldinger, og at det burde etableres minimumskrav for utformingen av kommunale kystsoneplaner. Dersom det skal utarbeides nye føringer for kystsoneforvaltningen må fylkesveterinærene få ta aktivt del i utformingen av disse. Mange av fylkesveterinærene legger også stor vekt på at saksbehandlingskapasiteten nå er utilstrekkelig. Den store økningen i antallet konsesjonssøknader for havbruksvirksomhet de siste årene er en viktig årsak til dette.

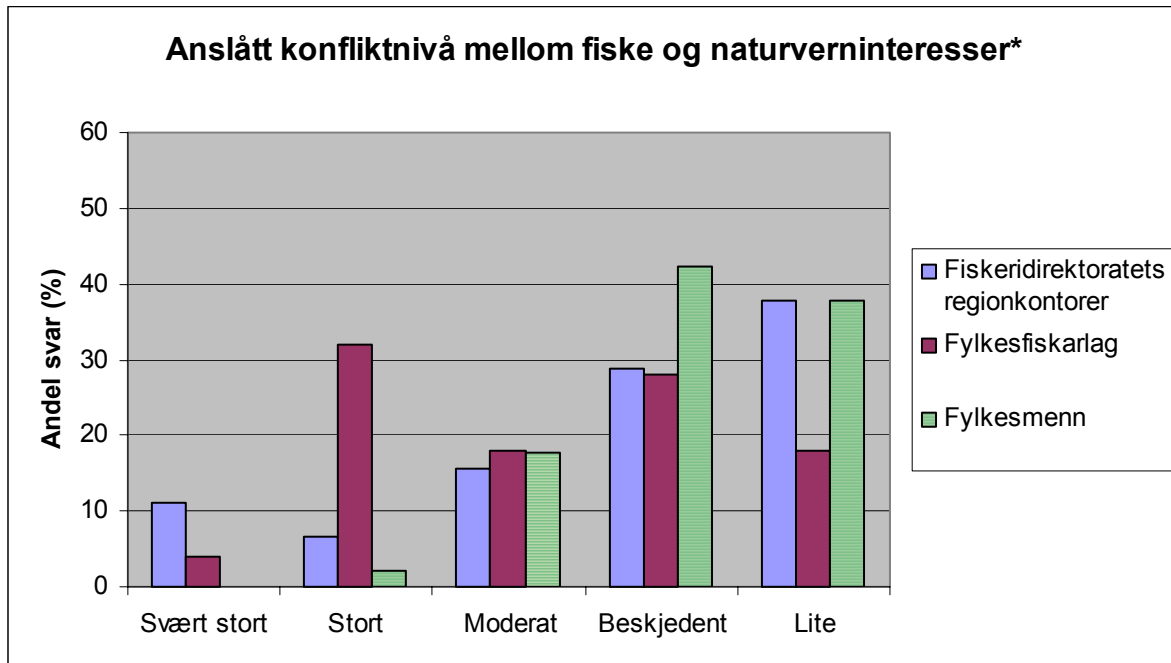
Også innen **Forsvaret** mener mange at det er behov for klarere føringer for kystsoneforvaltningen, bl.a. gjennom en bedre samordning av planer etter plan- og bygningsloven og de ulike særlovene. I forhold til forvaltningen av skyte- og øvingsfelt i sjø mener flere at en bør vurdere å utvide dekningsområdet til plan- og bygningsloven. Forsvaret savner også en egen arealplankategori for skyte- og øvingsfelt i sjø, siden dette ikke kan regnes som ”båndlagte områder”. Det blir sagt at det gjeldende rundskrivet for kystsoneforvaltningen (”Lover og retningslinjer for planlegging og ressursutnyttning i kystsonen”, T – 4/96) ikke har bidratt merkbart til noen samordning eller prioritering. Det blir også bemerket at noen snart må skjære gjennom, for å forbedre det delvis fastlåste forholdet mellom fiskeri- og miljøvernforvaltningen.

Fylkeskommunene mener det først og fremst er nødvendig å samordne de statlige etatene på regionalt nivå. Også mellom ulike regioner, for eksempel i forhold til veterinære avstandskrav, er det nødvendig med en viss samordning. Flere mener det vil være meningsløst med nok en sektorisert stortingsmelding. Dersom det skal utarbeides en ny stortingsmelding må den omfatte og samordne alle aktuelle arealinteresser i kystsonen. De fleste fylkeskommunene legger vekt på behovet for å forbedre det planfaglige verktøyet, bl.a. ved at plan- og bygningsloven i visse tilfeller blir overordnet særlovene og ved at fylkesdelplaner blir juridisk bindende. Fylkeskommunene mener også at de fleste arealbrukskonfliktene i kystsonen bør kunne løses på regionalt eller kommunalt nivå, men at det juridiske verktøyet hittil har vært for svakt. Flere nevner at det er et stort behov for å revidere veilederen til kommuneplanens arealdel (T-1225, Miljøverndepartementet 1999), som er lite egnet for bruk i sjøområdene. Det gjelder både i forhold til mangelfulle koder og eksempler, og fordi alle planlagte områder i sjø skal markeres med samme farge. Også innen fylkeskommunene legger enkelte vekt på at forholdet til EUs regelverk er delvis uklart.

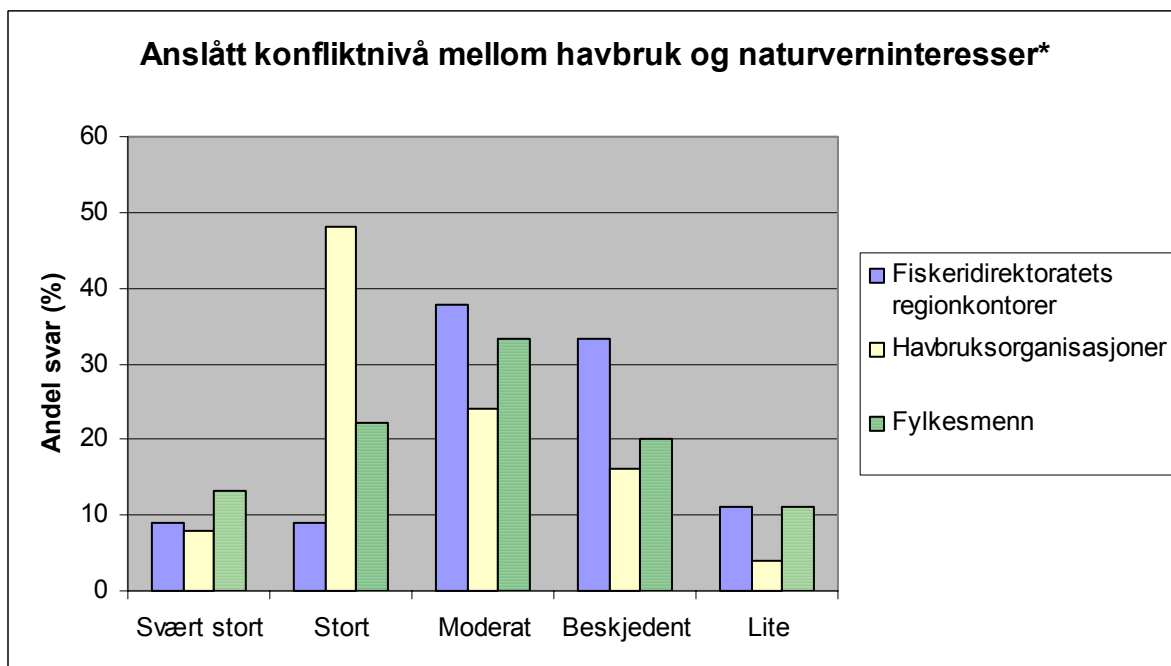
3. Ulike etaters og organisasjoners vurdering av konfliktnivået mellom fiskeri- og havbruksnæringene og andre interesser

Dette kapittelet viser i store trekk hvordan de ulike bidragsyterne til dette prosjektet vurderer konfliktnivået mellom fiskeri- og havbruksnæringene og andre interesser. Anslått konfliktnivå er vist i figurene nedenfor. Figurene er laget med utgangspunkt i besvarelsene i kapittel 2.3. For mer detaljerte opplysninger vises det til dette kapittelet.

* Med "naturverninteresser" menes her etablerte- og planlagte naturvernområder, villaksinteresser, viltinteresser, landskapsinteresser / estetikk og friluftinteresser.

* Med "naturverninteresser" menes her etablerte- og planlagte naturvernområder, villaksinteresser, viltinteresser, landskapsinteresser / estetikk og friluftinteresser.

Det viser seg å være store forskjeller i vurdering av intensiteten knyttet til de forskjellige arealkonfliktene, som er behandlet i denne rapporten. Vurderingen varierer mye mellom de forskjellige bidragsyterne til prosjektet, ut fra bl.a. ståsted, perspektiv og erfaring med problemstillingene.

Ut fra en helhetsvurdering, blir konfliktnivået mellom fiskerinæringen og andre interesser i de fleste tilfeller ansett for å være moderat til beskjedent. Det er verdt å merke seg at de ulike fylkesfiskarlagene allikevel opplevde mange arealkonflikter som store. Det gjelder for eksempel i forhold til vilt (sel), villaksinteresser, naturvern, turistfiske, taretråling og utlegging av rør og kabler. Fylkesfiskarlagenes synspunkter ang. disse problemstillingene er i liten grad fanget opp av forvaltningen. Figurene ovenfor viser at dette i særlig grad gjelder Fylkesmennenes miljøvernavdelinger, men til del også Kystverkets distriktskontorer og Fiskeridirektoratets regionkontorer.

Konfliktnivået mellom havbruksnæringen og andre interesser blir ansett for å være noe større enn for fiskerinæringen. Havbruksnæringen og forvaltningen vurderer konfliktnivået ganske likt. Unntaket er spesielt forholdet til arealvern, hvor havbruksnæringen opplever et større konfliktnivå enn forvaltningen.

4. Vurdering av konfliktnivået i ulike regioner

Anslått konfliktnivå mellom fiskeri- og havbruksnæringene og andre interesser er gjengitt i tabellen på neste side. Områdeinndelingen følger de nåværende grensene til Fiskeridirektoratets regionkontorer. De som har bidratt til dette prosjektet har ofte svært ulike oppfatninger ang. de ulike problemstillingene. Konfliktnivået er derfor skjønnsmessig vurdert ut fra de samlede innspillene til denne rapporten. Mer detaljerte opplysninger om de ulike konflikttemaene står i kapittel 2.1 og 2.3.

Stjerner (*) markerer konfliktnivå i forhold til fiskeriinteressene og kryss (+) markerer konfliktnivået i forhold til havbruksinteressene. I tabellen på neste side er konfliktnivået gradert som vist nedenfor:

* / +	Lite/ingen konflikt
** / ++	Beskjeden konflikt
*** / +++	Moderat konflikt
**** / ++++	Stor konflikt
***** / +++++	Svært stor konflikt

Region:	Skagerrak-kysten	Rogaland	Hordaland	Sogn og Fjordane	Møre og Romsdal	Trøndelag	Nordland	Troms	Finnmark
Konflikttema:									
Havbruk i konflikt med fiskeri	***	****	***	**	**	**	**	***	***
Fiskeri i konflikt med havbruk	++	+++	+++	++	++	++	++	++	++
Sjøverters ferdsel	*** +++	** +++	** +++	* ++	** ++	** ++	* ++	* ++	* ++
Rør og kabler	**** ++	**** ++	**** ++	*** ++	*** ++	*** ++	** +	** +	* +
Ankring og opplag	** ++	*** ++	*** ++	* ++	** ++	** ++	* +	* +	* +
Dumping og mudring	***** ++	** ++	** ++	* +	** +	** +	* +	** +	* +
Brygger, flytebrygger, utfyllinger, moloer m.m.	***** +++	*** ++	*** ++	* +	* ++	* ++	* +	* +	* +
Taretråling	* +	** +	** +	*** +	**** +	*** +	* +	* +	* +
Skjellsanduttak	** +	** ++	*** ++	* +	** +	* +	* +	** +	* +
Seismikk og petroleumsvirksomhet	** +	** +	** +	*** +	*** +	** +	** +	** +	** +
Forsvarets områder og virksomhet	*** +	** ++	** ++	* +	** +	* ++	** ++	** ++++	* +
Etablerte naturvernområder	*** ++++	* +++	* +++	* ++	* ++	*** +++	* ++	** +++	** +
Planlagte naturvernområder	**** +++	*** +++	** ++++	** ++++	**** ++++	** ++++	** ++++	*** ++++	*** ++++
Villaksinteresser	** ++	** +++	** ++++	** ++++	** ++++	*** +++	*** ++++	*** ++++	*** ++++
Viltinteresser	**** ++	**** +++	*** +++	**** +++	*** ++	**** +++	**** +++	*** +++	**** +++
Landskapsinteresser og estetikk	* ++++	* ++++	* +++	* +++	* +++	* +++	* ++	* ++	* ++
Forurensning	**** +++	*** +++	*** +++	** ++	*** ++	** ++	** ++	** ++	** ++
Spredning av "uønskede" arter / ballastvann	*** +++	** +++	*** +++	** ++	** ++	** ++	** ++	** ++	**** ++
Allmenne friluftinteresser	**** ++++	** +++	*** +++	** +++	** ++	** +++	* ++	* ++	* +
Fritidsfiske (inkl. laksenotfiske og "turistfiske")	**** +++	**** +++	*** ++	** ++	*** ++	**** ++	** ++	*** ++	* ++
Tilgrensende grunneiere og "strandretten"	*** ++++	** ++++	** +++	* +++	* ++	* +++	* ++	* ++	* +
Marine kulturminner	** ++	** ++	** ++	** ++	* +	** ++	** ++	** ++	* +
Omdisponering av fiskerihavner	****	***	***	**	***	***	**	*	*

DET KONGELIGE
FISKERIDEPARTEMENT

Vedlegg 1:

Aktuelle organisasjoner og etater

Deres ref

Vår ref
2000/ 1100

Dato

**Kartlegging av arealbrukskonflikter i kystsonen - anmodning om
informasjonssamarbeid**

Det er en sentral målsetting å sikre fiskeri- og havbruksnæringene tilgang til tilstrekkelige arealer, samt å sørge for at den videre veksten innenfor disse næringene skjer med minst mulig konflikter. Fiskeridepartementet har derfor behov for en bedre oversikt over dagens *arealsituasjon*. Med en bedre oversikt vil departementet kunne vurdere behovet for å utarbeide en helhetlig strategi for forvaltningen av kystsonen.

Kartleggingsprosjekt:

For å få en mer utfyllende oversikt over fiskeri- og havbruksnæringenes arealsituasjon, har Fiskeridepartementet igangsatt et kartleggingsprosjekt. Prosjektet skal kartlegge dagens arealsituasjon i forhold til:

- d) Arealbrukskonflikter mellom fiskeri- og havbruksnæringene.
- e) Arealbrukskonflikter innenfor havbruksnæringene.
- f) Arealbrukskonflikter mellom fiskeri- og havbruksnæringene og andre brukere- og arealinteresser i kystsonen.

Kartleggingen skal forsøke å gi et mest mulig komplett bilde av de reelle arealkonfliktene, sett fra fiskeri- og havbruksnæringens synspunkt. Kartleggingen skal beskrive dagens problemstillinger ut fra type konflikt, omfanget av konfliktene, samt forventet utvikling. Prosjektet vil ikke gå i dybden når det gjelder konflikter mellom bruks- og verneinteresser, eller gå inn på ulike brukskonflikter innen fiskeriene. Kartleggingen avgrenses til å gjelde sjøområdene innenfor territorialgrensen, og arealbruk på land behandles bare i den grad det er til hinder for fiske og havbruk.

Prosjektet skal munne ut i en rapport, som redegjør for problemstillingene nevnt ovenfor.

Gjennomføring av prosjektet:

Det er opprettet en tverrfaglig referansegruppe, som er med på å legge de faglige rammene for prosjektet. I referansegruppen er foruten Fiskeridepartementet også Fiskeridirektoratet, Kystdirektoratet, Norges Fiskarlag, Norske fiskeoppdretteres forening, Havforskningsinstituttet, Fiskerihøgskolen og Miljøverndepartementet representert.

Gjennomføringen av prosjektet er bl.a. avhengig av at sentrale personer, både innenfor næringsorganisasjoner og den offentlige forvaltningen, intervjues. Organisasjoner og etater som vil bli bedt om å bidra med informasjon er bl.a. Fylkesfiskarlagene, distriktslagene i Norske fiskeoppdretteres forening (NFF), Fiskeridirektoratets regionkontorer, Kystverkets distriktskontorer, Fylkesveterinærene og Fylkesmennene.

Aktuelle organisasjoner og etater vil bli kontaktet per telefon i løpet av de kommende månedene. Dere vil bli bedt om å bidra med relevant informasjon gjennom en gjennomgang/utfylling av et spørreskjema. Dette vil bli gjennomført per telefon eller ved et møte. Spørreskjemaet vil bli tilsendt på forhånd. Arealbruksundersøkelsen vil ikke innebære merarbeid ut over dette. Prosjektperioden vil strekke seg fram til mai 2002.

Jan Henrik Sandberg er engasjert til å gjennomføre undersøkelsen.

Fiskeridepartementet ber om at det settes av nødvendig tid (2-5 timer) for å hjelpe oss med dette arbeidet.

Spørsmål i tilknytning til arealbruksundersøkelsen kan rettes til Jan Henrik Sandberg, tlf. 51 51 67 95, e-post jhs@rogaland-f.kommune.no, eller Inger Oline Røsvik, tlf. 22 24 64 59.

Med hilsen

Jan Frederik Danielsen
avdelingsdirektør

Inger Oline Røsvik
seniorrådgiver

Vedlegg: adresseliste

Adresseliste:

Fylkesfiskerlagene:

Oslofjordens Fiskerlag (Fredrikstad)
Fiskerlaget Sør (Kristiansand)
Fiskerlaget Vest (Bergen)
Sogn og Fjordane Fiskerlag (Måløy)
Sunnmøre og Romsdal Fiskerlag (Ålesund)
Nordmøre Fiskerlag (Kristiansund N)
Fiskerlaget Midt-Norge (Trondheim)
Nordland Fylkes Fiskerlag (Bodø)
Troms Fiskerfylking (Tromsø)
Finnmark fiskerlag (Honningsvåg)
Sør-Norges Notfiskerlag (Bergen)

Norske fiskeoppdretteres forening – distriktslagene:

Sør- og Vest Norge (Bergen)
Midt Norge (Trondheim)
Nord Norge (Tromsø)

Fiskeridirektoratets regionkontorer:

Region Skagerrak (Kristiansand)
Region Rogaland (Kopervik)
Region Hordaland (Bergen)
Region Sogn og Fjordane (Måløy)
Region Møre og Romsdal (Ålesund)
Region Trøndelag (Trondheim)
Region Nordland (Bodø)
Region Troms (Tromsø)
Region Finnmark (Vadsø)

Kystverkets regionkontorer:

1. Distrikt (Arendal)
2. Distrikt (Haugesund)
3. Distrikt (Ålesund)
4. Distrikt (Kabelvåg)
5. Distrikt (Honningsvåg)

Statens Dyrehelsetilsyn:

Sentraladministrasjonen (Oslo)
Fylkesveterinæren for Rogaland og Agder (Sandnes)
Fylkesveterinæren for Hordaland og Sogn og Fjordane (Bergen)
Fylkesveterinæren for Møre og Romsdal (Molde)
Fylkesveterinæren for Trøndelag (Trondheim)
Fylkesveterinæren for Nordland (Tjøtta)
Fylkesveterinæren for Troms og Finnmark (Harstad)

Fylkesmennene:

Fylkesmannen i Rogaland (Stavanger)
Fylkesmannen i Hordaland (Bergen)
Fylkesmannen i Sogn og Fjordane (Leikanger)
Fylkesmannen i Møre og Romsdal (Molde)
Fylkesmannen i Sør-Trøndelag (Trondheim)
Fylkesmannen i Nord-Trøndelag (Steinkjer)
Fylkesmannen i Nordland (Bodø)
Fylkesmannen i Troms (Tromsø)
Fylkesmannen i Finnmark (Vadsø)

Forsvaret:

Forsvarsbygg region Sør- og Vestlandet (Sola)
Forsvarsbygg region Trøndelag (Trondheim)
Forsvarsbygg region Nord Norge (Harstad)
Forsvarsbygg region Østlandet (Hamar)
Forsvarskommando Sør-Norge (Stavanger)
Forsvarskommando Nord Norge (Bodø)

Andre:

Norsk havneforbund (Nesbru)
Norges turistråd (Oslo)

Kartlegging av arealbrukskonflikter i kystsonen

Spørreskjema

Om kartleggingsprosjektet

Det er en sentral målsetting å sikre fiskeri- og havbruksnæringene tilgang til tilstrekkelige arealer, samt å sørge for at den videre veksten innen disse næringene skjer med minst mulig konflikter. Fiskeridepartementet har behov for en bedre oversikt over dagens *arealsituasjon* for fiskeri- og havbruksnæringene. Med bedre oversikt vil departementet kunne vurdere behovet for å utarbeide en helhetlig strategi for forvaltningen av kystsonen.

Prosjektet blir gjennomført i regi av Fiskeridepartementet, og skal kartlegge dagens arealsituasjon og forventet utvikling for fiskeri- og havbruksnæringene i forhold til:

- g) Arealbrukskonflikter mellom fiskeri- og havbruksnæringene
- h) Arealbrukskonflikter innenfor havbruksnæringen
- i) Arealbrukskonflikter mellom fiskeri- og havbruksnæringene og andre brukere- og arealinteresser i kystsonen

Det er opprettet en egen referansegruppe i tilknytning til prosjektet. I referansegruppa er foruten Fiskeridepartementet også Fiskeridirektoratet, Kystdirektoratet, Norges Fiskarlag, Norske fiskeoppdretteres forening, Havforskningsinstituttet, Fiskerihøgskolen og Miljøverndepartementet representert.

Kartleggingen skal forsøke å gi et mest mulig komplett bilde av reelle arealkonflikter, som har betydning for fiskeri- og havbruksnæringene. Kartleggingen skal beskrive dagens problemstillinger ut fra type konflikt, omfanget av konfliktene, samt forventet utvikling (de neste 3-4 årene). Gjennomføringen av prosjektet vil bl.a. innebære at sentrale personer innenfor den offentlige forvaltningen og næringsorganisasjoner intervjues. Prosjektet vil ikke gå i dybden når det gjelder konflikter mellom bruks- og verneinteresser eller gå inn på ulike brukskonflikter innen fiskeriene. Prosjektperioden vil strekke seg fram til 1. mai 2002.

Om spørreskjemaet

Dette spørreskjemaet vil bli brukt for å samle inn informasjon av betydning for prosjektet.

Etater og organisasjoner som vil bli bedt om å bidra med opplysninger er bl.a.

Fiskeridirektoratets regionkontorer, Kystverkets distriktskontorer, Fylkesfiskarlagene, distriktslagene i NFF, Fylkesveterinærene og Fylkesmennene. Alle må ikke svare på hele spørreskjemaet, men bare der de har kompetanse og kan tilføre nyttige opplysninger.

Til orientering kan det nevnes at begrepene "havbruk" og "akvakultur" har samme betydning i spørreskjemaet, og at de omfatter fiskeoppdrett, skjelldyrking og havbeite.

Spørsmål i tilknytning til arealbruksundersøkelsen og spørreskjemaet kan rettes til Jan Henrik Sandberg (tlf. 51516795, mob. 91626893, e-post jhs@rogaland-f.kommune.no) eller Inger Oline Røsvik (tlf. 22246459).

Etat / organisasjon:

Kontaktperson: Tlf: E-post:

Kontaktperson: Tlf: E-post:

Kontaktperson: Tlf: E-post:

A) Arealkonflikter mellom fiskeri- og havbruksnæringene

1. Hvor stort oppleves konfliktnivået mellom fiskeri- og de tradisjonelle havbruksnæringene i regionen når det gjelder arealbruk (evt. også i kommuner / andre begrensede områder)?

Svært stort Stort Moderat Beskjedent Lite

Kommentarer:

.....
.....

Forventet utvikling:

.....
.....

2. Hva er hovedårsakene til disse konfliktene?

(Marker de 4 viktigste årsakene)

- Fiskere fortrenses fra viktige trålfelt og andre fiskeområder (pga. anleggsfortøyninger m.m.)
- Beslaglegging av låsettingsplasser
- Beslaglegging av kasteplasser
- Adferdsendringer hos villfisk og reker m.m.
- Bekymring for smittespredning eller genetisk påvirkning av ville bestander
- Bekymring for forurensning fra notimpregnering, lusebehandling, antibiotika m.m.
- Ufullstendig kunnskap om områder som er viktige for fiskeriinteressene
- Annet

Kommentarer:

.....
.....
.....

- 3. Hva er status for den fysiske kartleggingen av områder for fiskeri- og havbruksnæringene i regionen (f.eks. trålfelt, gyteområder, låssettingsplasser, havbrukslokaliteter, egnede områder for havbruk m.m.)? I hvilken grad er de ulike områdene verdiklassifisert (differensiert i forhold til betydning / viktighet)?**

Kommentarer:

.....

.....

.....

.....

- 4. Hvordan blir framtidige konsesjoner/lokaliteter for ulike typer havbruksvirksomhet (laksefisk, marinfisk, skalldyr, havbeite m. fl.) prioritert i forhold til gjeldende fiskeriinteresser (trålfelt, låssettingsplasser, kasteplasser, gyteområder m.m.)? (Spørsmålet er først og fremst tiltenkt Fiskeridirektoratets regionkontorer).**

Kommentarer:

.....

.....

.....

.....

- 5. Hvilke konflikter vil kunne oppstå mellom havbeite og andre interesser? I hvilken grad kan din organisasjon være med på å redusere slike evt. konflikter?**

Kommentarer:

.....

.....

.....

.....

B) Arealkonflikter innenfor havbruksnæringene

6. I hvor stor grad har arealknapphet hittil vært begrensende for utviklingen av havbruksnæringene i regionen (evt. også i kommuner / andre begrensede områder)?

- I stor grad I moderat grad I liten grad

Kommentarer:

.....
.....

Forventet utvikling:

.....
.....

7. Hvor vanskelig er det å finne nye egnede lokaliteter for havbruksvirksomhet (med lavt konfliktpotensiale) i regionen?

- Vanskelig Moderat vanskelig Forholdsvis lett

Kommentarer:

.....
.....

Forventet utvikling:

.....
.....

8. Hva er de vanligste nåværende årsakene til at konsesjonssøknader for havbruksvirksomhet (ikke prøvedyrking) blir avslått eller evt. trukket tilbake? (Marker de 6 viktigste årsakene)

- Anlegget kan føre til fare for utbredelse av sykdommer (jfr. avstandskrav til allerede etablert havbruksvirksomhet)
- Anlegget kan føre til fare for forurensning
- Konflikter i forhold til fiskerivirksomhet (trålfelt, låsettingsplasser m.m.)
- Konflikter i forhold til sjøverts ferdsel
- Konflikter i forhold til ankring, opplag, rør, kabler m.m.
- Konflikter i forhold til andre bruksformål, som taretråling, skjellsanduttak, forsvarrets interesser m.m.

- Konflikter i forhold til villaksinteresser
- Konflikter i forhold til viltinteresser
- Konflikter i forhold til øvrige naturverninteresser (etablerte- og kommende naturvernområder, biologisk mangfold, estetikk og landskapsinteresser m.m.)
- Konflikter i forhold til allmenne friluftinteresser (båtutfart/fritidsbåtleder, badeplasser, allmenn ferdsel m.m.)
- Konflikter i forhold til marine kulturminner
- Konflikter i forhold til tilgrensende grunneiere (støy, utsikt, estetikk, tilflottsrett m.m.)
- Lokaliseringen er i strid med kommunal kystsoneplan / kommunale prioriteringer
- Utilstrekkelig faglig grunnlag hos søker, dårlige driftsmessige forhold, for stort omfang, svakt økonomisk grunnlag for drift, ikke avtale om levering av yngel o.l.
- Utilstrekkelig utfylt søknad
- Annet

Kommentarer:

.....

.....

.....

.....

**9. Hvordan prioriteres ulike former for havbruk ved konkurranse om lokaliteter, og hvordan prioriteres eksisterende virksomhet i forhold til ny virksomhet? (Vektlegg de ulike konsesjonene/hensynene i prioritert rekkefølge. 8 = viktigst, 1 = minst viktig).
Hvordan bør evt. disse prioriteringene endres i løpet av de kommende 3-4 årene?**

- Laksefisk (matfiskanlegg)
- Stamfisk
- Settefisk
- Marinfisk
- Skalldyr
- Havbeite
- Styrking eller konsolidering av etablert virksomhet
- Etablering av ny havbruksvirksomhet

Kommentarer:

.....

.....

.....

10. Hvilke minsteavstander (av hensyn til smittefare) mellom ulike lokaliteter for havbruksvirksomhet brukes av Fylkesveterinæren i regionen?

a) Laksefisk:

- Mellom anlegg innen samme "generasjonslokalitet" / årgang:
- Mellom anlegg av ulik "generasjonslokalitet" / årgang:
- Mellom lokaliteter med 1, 2, 3 og 4 konsesjoner:
- Mellom lokaliteter for laksefisk og annen type oppdrettsvirksomhet:

b) Marine fiskearter:

- Mellom lokaliteter for marine fiskearter:
- Mellom lokaliteter for marine fiskearter og annen type oppdrettsvirksomhet:

c) Skalldyr:

- Mellom lokaliteter for skalldyr:
- Mellom lokaliteter for skalldyr og annen type oppdrettsvirksomhet:

d) Settefiskanlegg:

- Mellom lokaliteter for settefiskproduksjon:
- Mellom lokaliteter for settefiskproduksjon og annen type oppdrettsvirksomhet:

e) Stamfiskanlegg:

- Mellom lokaliteter for stamfiskproduksjon:
- Mellom lokaliteter for stamfiskproduksjon og annen type oppdrettsvirksomhet:

f) Havbeite:

- Mellom lokaliteter for havbeite:
- Mellom lokaliteter for havbeite og annen type oppdrettsvirksomhet:

g) Slakterier (og mottaksanlegg for skjell):

- Mellom slakterier:
- Mellom slakterier og ulike typer oppdrettsvirksomhet:

h) Mellom notvaskerier og ulike typer oppdrettsvirksomhet:

i) Mellom evakueringslokaliteter og ulike typer oppdrettsvirksomhet:

Annet:

.....

Forventet utvikling:

.....

.....

.....

Kommentarer:

.....

.....

11. Hvordan påvirker avstandskravene i regionen (og evt. andre tiltak av hensyn til smittefare) muligheter for flytting av anlegg, nye havbrukslokaliteter, "nødlokaliteter", brønnbåtleder m.m.?

Kommentarer:

.....

.....

.....

Forventet utvikling:

.....

.....

12. Hvilke forhold har (eller bør ha) størst betydning for å redusere de nåværende generelle avstandskravene (pga. smitterisiko) mellom lokaliteter for akvakultur? (Marker de 4 viktigste årsakene).

- At driften av flere konsesjoner i samme område samordnes med hensyn til tidspunkt for utsett, sykdomsbehandling, brakkelegging m.m.?
- At ulike konsesjoner/lokaliteter i det samme området er tilknyttet/eid av samme bedrift?
- At det utvikles alternative modeller for lokalisering, f.eks. ulike former for samdrift, å samle anlegg i "clustere" / smittehygieniske enheter o.l.?
- At det utvikles ny kunnskap om risiko for smitte og spredning av sykdommer?
- Dersom sannsynlighet for smittespredning blir grundig vurdert ut fra faktiske avstander mellom lokalitetene (ikke i luftlinje), vannets bevegelse og smittestoffenes tid i de frie vannmassene m.m.?
- Dersom virksomheten kan etableres i særlig egnede områder, med hensyn til bl.a. vannkjemi, eksponering og giftalgeproblematikk?
- Dersom konsesjonene er for "stedegne" arter (f.eks. blåskjell), som reproduserer naturlig på lokaliteten.
- Annet:

.....

Hva vil evt. kunne ha betydning for en økning av nåværende generelle avstandskrav mellom ulike lokaliteter for akvakultur?:

.....

.....

.....

Andre kommentarer:

.....

.....

Forventet utvikling:

.....

.....

13. I hvilken grad kan såkalte "egnethetsundersøkelser for akvakultur" bidra til å lokalisere rett akvakulturvirksomhet til rett plass? (Spørsmålet gjelder ikke MOM-undersøkelser, men vurderinger av større områder som grunnlag for kommunale kystzoneplaner m.m.).

I stor grad I moderat grad I liten grad

Kommentarer:

.....

.....

Forventet utvikling:

.....

.....

14. I hvor stor grad legger lokaliteter som ikke er i aktiv bruk hindringer i veien for nyetableringer og relokalisering av konsesjoner i drift?

I stor grad I moderat grad I liten grad

Kommentarer:

.....

.....

.....

15. Hva er praksis i regionen når det gjelder å inndra lokaliteter- og konsesjoner for havbruksvirksomhet, som ikke er i bruk? (Spørsmålet er først og fremst tiltenkt Fiskeridirektoratets regionkontorer).

Kommentarer:

.....

.....

.....

16. I hvilken grad er det aktuelt å gi dispensasjon fra ferdselsforbudet på 20 meter og fiskeforbudet på 100 meter (jfr. oppdretslovens §14) for enkelte typer akvakultur, for å redusere konfliktene i forhold til andre interesser? (Spørsmålet er først og fremst tiltenkt Fiskeridirektoratets regionkontorer).

I stor grad I moderat grad I liten grad

Kommentarer:

.....

.....

.....

17. Hvordan er erfaringene med registeret over gjeldende- og omsøkte lokaliteter for havbruksvirksomhet i regionen?

Svært gode Brukbare Mindre gode Ingen erfaring

Kommentarer:

.....

.....

18. De siste årene har lokaliteter for tradisjonell matfiskoppdrett blitt etablert på mer eksponerte lokaliteter enn før. Hvordan har dette virket inn på konfliktsituasjonen?

Reduksjon Ingen endring Økning

Kommentarer:

.....

.....

.....

C) Areakonflikter mellom fiskeri- og havbruksnæringene og andre brukere- og interesser i kystsonen

19. Hvor stort er konfliktnivået i forhold til sjøverts ferdsel?

Fiske: Svært stort Stort Moderat Beskjedent Lite/ingen
Havbruk: Svært stort Stort Moderat Beskjedent Lite/ingen

Årsaker til konfliktene:

.....
.....

Forventet utvikling:

.....
.....

Andre kommentarer:

.....
.....

20. Hvor stort er konfliktnivået i forhold til rør, kabler og andre hindringer på havbunnen (også rør og kabler i forbindelse med petroleumsvirksomhet)?

Fiske: Svært stort Stort Moderat Beskjedent Lite/ingen
Havbruk: Svært stort Stort Moderat Beskjedent Lite/ingen

Årsaker til konfliktene:

.....
.....

Forventet utvikling:

.....
.....

Andre kommentarer:

.....
.....

21. Er konfliktnivået ulikt når det gjelder legging av fiberoptiske kabler og vanlige strømførende kabler? Kan "korridorer for sjøkabler" redusere disse konfliktene?

Årsak/kommentarer:

.....

.....

.....

.....

22. Hvor stort er konfliktnivået i forhold til områder for ankring (skip) og opplagsvirksomhet (skip og petroleumsinstallasjoner)?

Fiske: Svært stort Stort Moderat Beskjedent Lite/ingen
Havbruk: Svært stort Stort Moderat Beskjedent Lite/ingen

Årsaker til konfliktene:

.....

.....

Forventet utvikling:

.....

.....

Andre kommentarer:

.....

.....

23. Hvor stort er konfliktnivået i forhold til dumping og mudring?

Fiske: Svært stort Stort Moderat Beskjedent Lite/ingen
Havbruk: Svært stort Stort Moderat Beskjedent Lite/ingen

Årsaker til konfliktene:

.....

.....

Forventet utvikling:

.....

.....

Andre kommentarer:

.....

.....

24. Hvor stort er konfliktnivået i forhold til arealbruk på land som kan ha betydning for aktivitet på sjøen (brygger, utfyllinger, moloer m.m.)?

Fiske: Svært stort Stort Moderat Beskjedent Lite/ingen
Havbruk: Svært stort Stort Moderat Beskjedent Lite/ingen

Årsaker til konfliktene:

.....

.....

Forventet utvikling:

.....

.....

Andre kommentarer:

.....

.....

25. Hvor stort er konfliktnivået i forhold til taretråling?

Fiske: Svært stort Stort Moderat Beskjedent Lite/ingen
Havbruk: Svært stort Stort Moderat Beskjedent Lite/ingen

Årsaker til konfliktene:

.....

.....

Forventet utvikling:

.....

.....

Andre kommentarer:

.....

.....

26. Hvor stort er konfliktnivået i forhold til skjellsanduttak?

Fiske: Svært stort Stort Moderat Beskjedent Lite/ingen

Havbruk: Svært stort Stort Moderat Beskjedent Lite/ingen

Årsaker til konfliktene:

.....
.....

Forventet utvikling:

.....
.....

Andre kommentarer:

.....
.....

27. Hvor stort er konfliktnivået i forhold til forurensning og seismikk i forbindelse med petroleumsaktivitet?

Fiske: Svært stort Stort Moderat Beskjedent Lite/ingen

Havbruk: Svært stort Stort Moderat Beskjedent Lite/ingen

Årsaker til konfliktene:

.....
.....

Forventet utvikling:

.....
.....

Andre kommentarer:

.....
.....

28. Hvor stort er konfliktnivået i forhold til forsvarets virksomhet (militære forbudsområder i sjø, sprengningsfelt, skytefelt, øvingsområder m.m.)?

Fiske: Svært stort Stort Moderat Beskjedent Lite/ingen

Havbruk: Svært stort Stort Moderat Beskjedent Lite/ingen

Årsaker til konfliktene:

.....

.....

Forventet utvikling:

.....

.....

Andre kommentarer:

.....

.....

29. Hvor stort er konfliktnivået i forhold til ulike områder som allerede er vernet etter naturvernloven (naturreservat, landskapsvernområde og evt. nasjonalpark)?

Fiske: Svært stort Stort Moderat Beskjedent Lite/ingen
Havbruk: Svært stort Stort Moderat Beskjedent Lite/ingen

Årsaker til konfliktene:

.....

.....

Forventet utvikling:

.....

.....

Andre kommentarer:

.....

.....

30. Hvor stort er konfliktnivået i forhold til verneplaner- og kommende verneområder etter naturvernloven (ikke i forhold til villaks)?

Fiske: Svært stort Stort Moderat Beskjedent Lite/ingen
Havbruk: Svært stort Stort Moderat Beskjedent Lite/ingen

Årsaker til konfliktene:

.....

.....

Forventet utvikling:

.....

.....

Andre kommentarer:

.....

.....

31. Hvor stort er konfliktnivået i forhold til villaksinteresser?

Fiske: Svært stort Stort Moderat Beskjedent Lite/ingen
Havbruk: Svært stort Stort Moderat Beskjedent Lite/ingen

Årsaker til konfliktene:

.....

.....

Forventet utvikling:

.....

.....

Andre kommentarer:

.....

.....

32. Hvor stort er konfliktnivået i forhold til viltinteresser (oter, ærfugl, hegre, svømmeruter for hjortedyr, sel m.m.)?

Fiske: Svært stort Stort Moderat Beskjedent Lite/ingen
Havbruk: Svært stort Stort Moderat Beskjedent Lite/ingen

Årsaker til konfliktene:

.....

.....

Forventet utvikling:

.....

.....

Andre kommentarer:

.....
.....

33. Hvor stort er konfliktnivået i forhold til øvrige naturverninteresser (hensynet til biologisk mangfold, landskapsinteresser/estetikk m.m.)?

Fiske: Svært stort Stort Moderat Beskjedent Lite/ingen
Havbruk: Svært stort Stort Moderat Beskjedent Lite/ingen

Årsaker til konfliktene:

.....
.....

Forventet utvikling:

.....
.....

Andre kommentarer:

.....
.....

34. Hvor stort er konfliktnivået i forhold til havforurensning (miljøgifter som PCB og dioksiner, radioaktivitet, fare for uhell- og akutt forurensning, organisk forurensning, giftige bunnsedimenter m.m.)?

Fiske: Svært stort Stort Moderat Beskjedent Lite/ingen
Havbruk: Svært stort Stort Moderat Beskjedent Lite/ingen

Årsaker til konfliktene:

.....
.....

Forventet utvikling:

.....
.....

Andre kommentarer:

.....
.....

35. Hvor stort er konfliktnivået i forhold til spredning av "uønskede" arter (f.eks. alger, maneter, kongekrabbe m.m.) med ballastvann eller ved utsetting?

Fiske: Svært stort Stort Moderat Beskjedent Lite/ingen
Havbruk: Svært stort Stort Moderat Beskjedent Lite/ingen

Årsaker til konfliktene:

.....
.....

Forventet utvikling:

.....
.....

Andre kommentarer:

.....
.....

36. Hvor stort er konfliktnivået i forhold til allmenne friluftsjnteresser (båtutfart/fritidsbåtleder, badeplasser, allmenn ferdsel, båtsport, dykking m.m.)?

Fiske: Svært stort Stort Moderat Beskjedent Lite/ingen
Havbruk: Svært stort Stort Moderat Beskjedent Lite/ingen

Årsaker til konfliktene:

.....
.....

Forventet utvikling:

.....
.....

Andre kommentarer:

.....
.....

37. Hvor stort er konfliktnivået i forhold til fritidsfiske (inkludert laksenotfiske) og såkalt "turistfiske"?

Fiske: Svært stort Stort Moderat Beskjedent Lite/ingen
Havbruk: Svært stort Stort Moderat Beskjedent Lite/ingen

Årsaker til konfliktene:

.....

.....

Forventet utvikling:

.....

.....

Andre kommentarer:

.....

.....

38. Hvor stort er konfliktnivået i forhold til grunneiere til tilgrensende landområder (f.eks. tilflott og utsikt i forbindelse med hytter og boliger)?

Fiske: Svært stort Stort Moderat Beskjedent Lite/ingen
Havbruk: Svært stort Stort Moderat Beskjedent Lite/ingen

Årsaker til konfliktene:

.....

.....

Forventet utvikling:

.....

.....

Andre kommentarer:

.....

.....

39. Hvor stort er konfliktnivået i forhold til marine kulturminner?

Fiske: Svært stort Stort Moderat Beskjedent Lite/ingen
Havbruk: Svært stort Stort Moderat Beskjedent Lite/ingen

Årsaker til konfliktene:

.....

.....

Forventet utvikling:

.....

.....

Andre kommentarer:

.....

.....

40. I hvor stor grad er det et problem at etablerte fiskerihavner tas i bruk til andre formål?

Fiske: Svært stort Stort Moderat Beskjedent Lite/ingen
Havbruk: Svært stort Stort Moderat Beskjedent Lite/ingen

Årsaker til konfliktene:

.....

.....

Forventet utvikling:

.....

.....

Andre kommentarer:

.....

.....

D) Andre forhold

41. I hvilken grad kan kommunale kystzoneplaner og fylkesdelplaner være egnet for å avklare arealkonflikter i kystsonen?

Svært stor grad Stor grad Moderat grad Beskjeden grad Liten grad

Kommentarer:

.....

.....

.....

.....

42. Det er per i dag ikke juridisk grunnlag for å differensiere arealbruksformålene i plan- og bygningslovens § 20-4 1. ledd nr. 5 (natur-, fiske-, ferdsels-, friluft- og akvakulturområder) med bindende virkning i kommunale kystzoneplaner. Bør det i framtiden kunne differensieres mellom ulike former for akvakultur (pga. ulik egnethet, ulike avstandskrav, ulikt konfliktpotensiale m.m.) i kommunale kystzoneplaner?

Ja Til en viss grad Nei

Hvorfor/hvorfor ikke?

.....

.....

Andre kommentarer:

.....

.....

43. Det er per i dag ikke juridisk grunnlag for å differensiere arealbruksformålene i plan- og bygningslovens § 20-4 1. ledd nr. 5 (natur-, fiske-, ferdsels-, friluft- og akvakulturområder) med bindende virkning i kommunale kystzoneplaner. Bør det i framtiden kunne differensieres mellom ulike fiskeområder (trålfelt, gyteområder, låssettingsplasser m.m.) i kommunale kystzoneplaner?

Ja Til en viss grad Nei

Hvorfor/hvorfor ikke?

.....

.....

Andre kommentarer:

.....

.....

44. Hva er de vanligste årsakene til at kommunale kystsoneplaner blir møtt med innsigelser (i forhold til arealbruk i sjøområdene)?
(Marker de 6 vanligste årsakene)

- Planen er i strid med viktige fiskeriinteresser (trålfelt, låssettingsplasser m.m.)
- Planen er i strid med viktige havbruksinteresser / havbruksnæringen blir forsøkt utestengt fra store områder på generelt grunnlag og uten konkrete konfliktvurderinger
- Områder for akvakultur er planlagt i så stort omfang at det i betydelig grad går utover andre interesser
- Konflikter i forhold til sjøverts ferdsel
- Konflikter i forhold til ankring, opplag, rør, kabler m.m.
- Konflikter i forhold til andre bruksformål, som taretråling, skjellsanduttak, forsvarets interesser m.m.
- Konflikter i forhold til villaksinteresser
- Konflikter i forhold til viltinteresser
- Konflikter i forhold til øvrige naturverninteresser (etablerte- og kommende naturvernområder, biologisk mangfold, estetikk og landskapsinteresser m.m.)
- Konflikter i forhold til allmenne friluftinteresser (båtutfart/fritidsbåtleder, badeplasser, allmenn ferdsel m.m.)
- Konflikter i forhold til marine kulturminner
- Konflikter i forhold til grunneiere langs land (hytter og boliger)
- Planfaglige forhold
- Annet

Kommentarer:

.....

.....

.....

45. Er det registreringer/arealbruksinformasjon det er særlig viktig å tilrettelegge og tilgjengeliggjøre for å få til en mer kunnskapsbasert og helhetlig forvaltning av kystsonen. I så fall hvilke?

Kommentarer:

.....

.....

.....

.....

46. Er det områder hvor det er særlig viktig med økt FoU-innsats for å få til en mer kunnskapsbasert og helhetlig forvaltning av kystsonen. I så fall hvilke?

Kommentarer:

.....

.....

.....

.....

47. Hvor stort er behovet for å utvikle/revidere bestemmelser og retningslinjer for kystsoneforvaltningen på nasjonalt, regionalt og kommunalt nivå? Hvordan bør evt. dette gjøres?

Kommentarer:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Takk for hjelpen!

Vedlegg 3:

Personer som har bidratt med informasjon til prosjektet “Kartlegging av arealbrukskonflikter i kystsonen”

Navn:	Etat / organisasjon:
Ahlquist, Arvid	Troms fiskarfylking
Andersen, Arve	Kystverket 5. distrikt
Andreassen, Stein Arne	Fylkesmannen i Sør-Trøndelag
Antonsen, Svein	Oslofjordens fiskerlag
Baik, Bård	Fiskeridirektoratet region Finnmark
Bakke, Janet W.	Fiskarlaget Vest / Sør-Norges notfiskarlag
Benum, Hilde K.	Fylkesmannen i Nord-Trøndelag
Bergersen, Bente	Fylkesveterinæren for Trøndelag
Binde, Martin	Fylkesvet. for Hordaland og Sogn og Fjordane
Bjelkerøy, Johannes	Fiskeridirektoratet region Hordaland
Bjørnerem, Trygve	Fiskarlaget Sør
Bolland, Anne Lise	Nordland fylkeskommune
Borgan, Jørgen	Fylkesveterinæren for Nordland
Braathu, Arne	Kystverket 1. distrikt
Dalslett, Hans Petter	Forsvarsbygg Harstad
Davidsson, Gunnar	Troms fylkeskommune
Døskeland, Inge	Hordaland fylkeskommune
Eikeland, Jon Ivar	Fylkesmannen i Møre og Romsdal
Ekrem, Jørn	Nord-Trøndelag fylkeskommune
Elvestad, Per	Fylkesmannen i Troms
Ervik, Geir	Sunnmøre og Romsdal fiskarlag
Farstad, Pål	Nordmøre fiskarlag
Finseth, Viggo	Forsvarsbygg Trondheim
Furu, Lill Connie	Fiskeridirektoratet region Trøndelag
Føre, Bjørn	Fylkesmannen i Nordland
Gilje, Arnstein	Forsvarsbygg Stavanger
Gluva, Morten	Fylkesmannen i Rogaland
Grundvig, Kari	Fiskeridirektoratet region Skagerrakkysten
Gudmundsen, Onar	Fiskeridirektoratet region Rogaland
Gullaksen, Anne Sofie	Vestnorsk havbrukslag
Hanssen, Leif Harald	Fiskarlaget Midt-Norge
Hanson, Siri	Hordaland fylkeskommune
Hareid, Ole Ingar	Sogn og Fjordane fylkeskommune
Harr, Karstein	Forsvarskommando Nord-Norge
Henriksen, Eldbjørg A.	Forsvarsbygg, sentraladministrasjonen
Hjelm, Runa	Fosen skjelldyrkerlag
Hogstad, Inger Mette	Fylkesveterinæren for Møre og Romsdal
Hågensen, sigmund	Fiskeridirektoratet region Finnmark
Jakobsen, Jakob Magnar	Fiskarlaget Vest / Sør-Norges notfiskarlag
Johansen, Magne	Kystverket 5. distrikt

Navn:

Johnsen, Vigdis
Jonassen, Steinar
Karlsen, Alise
Karlsen, Einar
Kastellet, Elisabeth
Knudtsen, Bjørn Røthe
Kristoffersen, Knut
Krogstad, Per Kristian
Kryvi, Håkon
Kvalheim, Oddmund
Kvilhaug, Ole Damm
Larsen, Jørund
Larsen, Steinar
Lind, Eirik
Loen, Johnny
Misund, Terje B.
Morvik, Kari
Munkejord, Svein
Myklebust, Nils
Negård, Paul
Nordby, Trond
Nøstbakken, Jan Henrik
Olsen, Bjørn Tore
Randby, Steinar
Rautio, Aud
Reitan, Paul
Rudi, Ton Ola
Sagen, Ivar
Sagen, Olav Andreas
Salomonsen, Oddvar
Salomonsen, Svein-H.
Sandberg, Jan Henrik
Slettvåg, Arve Ingolf
Smelror, Karine
Solberg, Geir Egil
Sorthø, Ole Morten
Staven, Knut
Stenevik, Knut
Stuen, Svein
Stuevold, Guri
Svarstad, Roger
Svendsen, Paal
Sætre, Pål Ola
Søfteland, Even
Sørensen, Roger
Takle, Jofred
Taule, Eva Katrine

Etat / organisasjon:

Fylkesmannen i Finnmark
Nordland fylkes fiskarlag
Rogaland skjellforum
Fylkesveterinæren for Troms og Finnmark
Kystverket 3. distrikt
Fiskeridirektoratet region Trøndelag
Fylkesmannen i Troms
Fylkesmannen i Troms
Fylkesmannen i Hordaland
Sogn og Fjordane fiskarlag
Fiskeridirektoratet region Rogaland
FHL Havbruk distrikt Midt-Norge
Fiskeridirektoratet region Troms
Sør-Trøndelag fylkeskommune
Møre og Romsdal fylkeskommune
Kystverket 3. distrikt
Fiskeridirektoratet region Sogn og Fjordane
Fiskeridirektoratet region Rogaland
Sogn og Fjordane fiskarlag
Fylkesvet. for Hordaland og Sogn og fjordane
Forsvarsbygg Hamar (Oslokontoret)
Fiskarlaget Vest / Sør-Norges notfiskarlag
Fiskeridirektoratet region Nordland
Kystverket 4. distrikt
Nordland fylkes fiskarlag
Kystverket 5. distrikt
Fiskeridirektoratet region Finnmark
Finnmark fiskarlag
Fiskeridir. region Hordaland / Rogaland fylkeskommune
Kystverket 1. distrikt
Fylkesveterinæren for Troms og Finnmark
Rogaland fylkeskommune
Fiskeridirektoratet region Møre og Romsdal
Fiskeridirektoratet region Sogn og Fjordane
Fiskeridirektoratet region Skagerrakkysten
Sunnmøre og Romsdal fiskarlag
FHL havbruk distrikt Midt-Norge
Kystverket 2. distrikt
Fylkesmannen i Nordland
Fiskeridirektoratet region Trøndelag
Fiskeridirektoratet region Sogn og Fjordane
Forsvarskommando Sør-Norge
Fiskeridirektoratet region Møre og Romsdal
Vestnorsk havbrukslag
Fiskeridirektoratet region Nordland
Fylkesmannen i Sogn og Fjordane
Fylkesmannen i Hordaland / Bergen kommune

Navn:

Tuftin, Per Arne
Tuster, Kristian
Ulriksen, Vidar
Wannag, Anja
Ydnesdal, Nils Erling
Ystmark, Geir Ove
Aarseth, Trond

Etat / organisasjon:

Norges turistråd
Fylkesveterinæren for Rogaland og Agder
Sogn og Fjordane fiskarlag
Fylkesmannen i Troms
Fylkesmannen i Sogn og Fjordane
FHL-Havbruk distrikt Nord-Norge
Fylkesmannen i Finnmark